

Innst. 7 S

(2015–2016)

Innstilling til Stortinget
fra utenriks- og forsvarskomiteen

Prop. 1 S (2015–2016) og Prop. 1 S Tillegg 1 (2015–2016)

**Innstilling fra utenriks- og forsvarskomiteen om bevilgninger
på statsbudsjettet for 2016 vedkommende Utenriksdepartementet mv.
(rammeområde 4) og Forsvarsdepartementet mv. (rammeområde 8)**

Innhold

Side

1. Innledning	5
2. Oversikt over budsjettkapitler og poster i rammeområde 4 (Utenriks)	5
2.1 Sammendrag	8
2.1.1 Programområdene	8
2.1.2 Omtale av spesielle tema	8
2.1.3 Justis- og politidepartementet, kap. 480 Svalbardbudsjettet	8
2.2 Komiteens alminnelige merknader – rammeområde 4	9
2.2.1 Hovedprioritering og primærstandpunkt for de ulike fraksjonene – rammeområde 4	9
2.3 Komiteens merknader til de enkelte budsjettkapitler innen rammeområde 4 (utenriks)	21
Kap. 100 og 3100 Utenriksdepartementet	21
Kap. 103 Regjeringens fellesbevilgning for representasjon	21
Kap. 104 Kongefamiliens offisielle reiser til utlandet	21
Kap. 115 Næringsfremme-, kultur- og informasjonsformål	22
Kap. 116 Deltaking i internasjonale organisasjoner	22
Kap. 117 EØS-finansieringsordningene	23
Kap. 118 Nordområdetiltak mv.	25
Kap. 119 Globale sikkerhetstiltak	26
Kap. 140 Utenriksdepartementets administrasjon av utviklingshjelpen	26
Kap. 141 Direktoratet for utviklingssamarbeid (Norad)	27
Kap. 144 Fredskorpset	27
Kap. 150 Bistand til Afrika	27
Kap. 151 Bistand til Asia	29
Kap. 152 Bistand til Midtøsten og Nord-Afrika	30
Kap. 153 Bistand til Latin-Amerika	30
Kap. 160 Sivilt samfunn og demokratiutvikling	31
Kap. 161 Næringsutvikling	34
Kap. 162 Overgangsbistand	35
Kap. 163 Nødhjelp, humanitær bistand og menneskerettigheter	35
Kap. 164 Fred, forsoning og demokrati	38
Kap. 165 Forskning, kompetanseheving og evaluering	39
Kap. 166 Miljø og bærekraftig utvikling mv.	40
Kap. 167 Flyktningiltak i Norge, godkjent som utviklingshjelp (ODA)	43
Kap. 168 Kvinners rettigheter og likestilling	44
Kap. 169 Global helse og utdanning	45
Kap. 170 FN-organisasjoner mv.	46
Kap. 171 Multilaterale finansinstitusjoner	49
Kap. 172 Gjeldslette og gjeldsrelaterte tiltak	50
Kap. 480 Svalbardbudsjettet	51
3. Oversikt over budsjettkapitler og poster i rammeområde 8 (Forsvar)	51
3.1 Sammendrag	53
3.1.1 Omtale av særlige tema	53
3.2 Komiteens alminnelige merknader – rammeområde 8	54
3.2.1 Hovedprioritering og primærstandpunkt for de ulike fraksjonene – rammeområde 8	55
3.3 Komiteens merknader til de enkelte budsjettkapitler innen rammeområde 8 (Forsvar)	61
Kap. 1700 og 4700 Forsvarsdepartementet	61
Kap. 4700 Forsvarsdepartementet	61
Kap. 1710 og 4710 Forsvarsbygg og nybygg og nyanlegg	62
Kap. 1716 Forsvarets forskningsinstitutt	63
Kap. 1719 og 4719 Fellesutgifter og tilskudd til foretak under Forsvarsdepartementet	63

	Side
Kap. 1720 og 4720 Felles ledelse og kommandoapparat	63
Kap. 1723 og 4723 Nasjonal sikkerhetsmyndighet	64
Kap. 1725 og 4725 Fellesinstitusjoner og -utgifter under Forsvarsstaben	65
Kap. 1731 og 4731 Hæren	65
Kap. 1732 og 4732 Sjøforsvaret	66
Kap. 1733 og 4733 Luftforsvaret	67
Kap. 1734 og 4734 Heimevernet	67
Kap. 1735 Etterretningstjenesten	68
Kap. 1740 og 4740 Forsvarets logistikkorganisasjon	69
Kap. 1760 og 4760 Nyanskaffelser av materiell og nybygg og nyanlegg	69
Kap. 1761 og 4761 Nye kampfly med baseløsning	71
Kap. 1790 og 4790 Kystvakten	72
Kap. 1791 og 4791 Redningshelikoptertjenesten	73
Kap. 1792 og 4792 Norske styrker i utlandet	73
Kap. 1795 og 4795 Kulturelle og allmennyttige forhold	74
Kap. 4799 Militære bøter	74
4. Forslag fra mindretall	74
5. Komiteens tilråding	75
Vedlegg	87

Innst. 7 S

(2015–2016)

Innstilling til Stortinget fra utenriks- og forsvarskomiteen

Prop. 1 S (2015–2016), Prop. 1 S Tillegg 1 (2015–2016)

Innstilling fra utenriks- og forsvarskomiteen om bevilgninger på statsbudsjettet for 2016 vedkommende Utenriksdepartementet mv. (rammeområde 4) og Forsvarsdepartementet mv. (rammeområde 8)

Til Stortinget

1. Innledning

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Svein Roald Hansen, lederen Anniken Huitfeldt, Marit Nybakk, Kåre Simensen og Jonas Gahr Støre, fra Høy-

re, Elin Rodum Agdestein, Regina Alexandrova, Sylvi Graham, Øyvind Halleraker og Trond Helleland, fra Fremskrittspartiet, Harald T. Nesvik, Per Sandberg og Christian Tybring-Gjedde, fra Kristelig Folkeparti, Knut Arild Hareide, fra Senterpartiet, Liv Signe Navarsete, fra Venstre, Trine Skei Grande, og fra Sosialistisk Venstreparti, Bård Vegar Solhjell, fremmer i denne innstillingen forslag om bevilgninger på statsbudsjettet for 2016 under de kapitler som ble fordelt til komiteen på rammeområde 4 og 8 (utenriks og forsvar) ved Stortingets vedtak 13. oktober 2015, jf. Innst. 1 S (2015–2016).

2. Oversikt over budsjettkapitler og poster i rammeområde 4 (Utenriks)

Komiteen viser til at bevilgningsforslag under 90-poster behandles av finanskomiteen utenfor rammesystemet. Det vises til Innst. 5 S (2015–2016).

Oversikt over budsjettkapitler og poster rammeområde 4

Kap.	Post	Formål	Prop. 1 S med Tillegg 1 (2015–2016)
Utgifter			
<i>Utenriksdepartementet</i>			
100	Utenriksdepartementet		
	1	Driftsutgifter	2 102 115 000
	21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres</i>	12 242 000
	45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres</i>	17 250 000
	70	Erstatning av skader på utenlandske ambassader	998 000
	71	Diverse tilskudd	23 205 000

Kap.	Post	Formål	Prop. 1 S med Tillegg 1 (2015–2016)
	72	Hjelp til norske borgere i utlandet	169 000
103		Regjeringens fellesbevilgning for representasjon	
	1	Driftsutgifter	49 494 000
104		Kongefamiliens offisielle reiser til utlandet	
	1	Driftsutgifter	9 567 000
115		Næringsfremme-, kultur- og informasjonsformål	
	1	Driftsutgifter, <i>kan nyttes under post 70</i>	17 149 000
	70	Tilskudd til næringsfremme-, kultur- og informasjonsformål, <i>kan overføres, kan nyttes under post 1</i>	49 242 000
116		Deltaking i internasjonale organisasjoner	
	70	Tilskudd til internasjonale organisasjoner	1 551 475 000
117		EØS-finansieringsordningene	
	75	EØS-finansieringsordningen 2009–2014, <i>kan overføres</i>	1 250 000 000
	76	Den norske finansieringsordningen 2009–2014, <i>kan overføres</i>	1 150 000 000
118		Nordområdetiltak mv.	
	1	Driftsutgifter, <i>kan nyttes under post 70 og 71</i>	31 993 000
	70	Nordområdetiltak og prosjektsamarbeid med Russland, <i>kan overføres,</i> <i>kan nyttes under post 1</i>	320 079 000
	71	Støtte til utvikling av samfunn, demokrati og menneskerettigheter mv., <i>kan overføres, kan nyttes under post 1</i>	60 905 000
	76	Tilskudd til internasjonale klima- og miljøtiltak, <i>kan overføres</i>	38 530 000
119		Globale sikkerhetstiltak	
	1	Driftsutgifter, <i>kan nyttes under post 70</i>	2 085 000
	70	Globale sikkerhetstiltak, <i>kan overføres, kan nyttes under post 1</i>	12 003 000
140		Utenriksdepartementets administrasjon av utviklingshjelpen	
	1	Driftsutgifter	1 423 382 000
	45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres</i>	30 257 000
141		Direktoratet for utviklingssamarbeid (Norad)	
	1	Driftsutgifter	233 908 000
144		Fredskorpset	
	1	Driftsutgifter	45 146 000
150		Bistand til Afrika	
	78	Regionbevilgning for Afrika, <i>kan overføres</i>	1 984 640 000
151		Bistand til Asia	
	78	Regionbevilgning for Asia, <i>kan overføres</i>	591 500 000
152		Bistand til Midtøsten og Nord-Afrika	
	78	Regionbevilgning for Midtøsten og Nord-Afrika, <i>kan overføres</i>	556 000 000
153		Bistand til Latin-Amerika	
	78	Regionbevilgning for Latin-Amerika, <i>kan overføres</i>	30 000 000
160		Sivilt samfunn og demokratiutvikling	
	1	Driftsutgifter	10 131 000
	70	Sivilt samfunn, <i>kan overføres</i>	670 471 000
	77	Utvekslingsordninger gjennom Fredskorpset, <i>kan overføres</i>	142 000 000

Kap.	Post	Formål	Prop. 1 S med Tillegg 1 (2015–2016)
161		Næringsutvikling	
	70	Næringsutvikling, <i>kan overføres</i>	139 000 000
	75	NORFUND – tapsavsetning	375 000 000
163		Nødhjelp, humanitær bistand og menneskerettigheter	
	70	Nødhjelp og humanitær bistand, <i>kan overføres</i>	4 339 042 000
	72	Menneskerettigheter, <i>kan overføres</i>	258 300 000
164		Fred, forsoning og demokrati	
	70	Fred, forsoning og demokratiltak, <i>kan overføres</i>	405 900 000
	71	ODA-godkjente land på Balkan, <i>kan overføres</i>	225 000 000
	72	Global sikkerhet, utvikling og nedrustning, <i>kan overføres</i>	244 700 000
	73	Andre ODA-godkjente OSSE-land, <i>kan overføres</i>	465 500 000
165		Forskning, kompetanseheving og evaluering	
	1	Driftsutgifter	90 677 000
	45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres</i>	237 000 000
	70	Forskning, <i>kan overføres</i>	78 000 000
	71	Faglig samarbeid, <i>kan overføres</i>	265 900 000
166		Miljø og bærekraftig utvikling mv.	
	70	Ymse tilskudd, <i>kan overføres</i>	5 500 000
	72	Internasjonale miljøprosesser og bærekraftig utvikling, <i>kan overføres</i>	597 200 000
	74	Fornybar energi, <i>kan overføres</i>	270 000 000
167		Flyktningtiltak i Norge, godkjent som utviklingshjelp (ODA)	
	21	Spesielle driftsutgifter	7 326 430 000
168		Kvinnens rettigheter og likestilling	
	70	Kvinnens rettigheter og likestilling, <i>kan overføres</i>	263 500 000
169		Global helse og utdanning	
	1	Driftsutgifter	15 966 000
	70	Global helse, <i>kan overføres</i>	3 065 000 000
	73	Utdanning, <i>kan overføres</i>	1 732 000 000
170		FN-organisasjoner mv.	
	70	FNs utviklingsprogram (UNDP)	435 000 000
	71	FNs befolkningsfond (UNFPA)	381 000 000
	72	FNs barnefond (UNICEF)	475 000 000
	73	Verdens matvareprogram (WFP), <i>kan overføres</i>	212 000 000
	74	FNs Høykommissær for flyktninger (UNHCR)	300 000 000
	75	FNs organisasjon for palestinske flyktninger (UNRWA)	150 000 000
	76	FN og globale utfordringer, <i>kan overføres</i>	192 300 000
	77	FNs aidsprogram (UNAIDS), <i>kan overføres</i>	100 000 000
	78	Bidrag andre FN-organisasjoner mv., <i>kan overføres</i>	212 300 000
	79	Ekspertes, juniorekspertes og FNs fredskorps, <i>kan overføres</i>	47 000 000
	81	Tilskudd til internasjonal landbruksforskning, <i>kan overføres</i>	25 000 000
	82	FNs organisasjon for kvinnens rettigheter og likestilling (UN Women), <i>kan overføres</i>	55 000 000
	83	Verdens helseorganisasjon (WHO), <i>kan overføres</i>	208 500 000

Kap.	Post	Formål	Prop. 1 S med Tillegg 1 (2015–2016)
171		Multilaterale finansinstitusjoner	
	70	Verdensbanken, <i>kan overføres</i>	866 000 000
	71	Regionale banker og fond, <i>kan overføres</i>	820 500 000
	72	Strategisk samarbeid med multilaterale utviklingsbanker og finansinstitusjoner, <i>kan overføres</i>	110 500 000
172		Gjeldslette og gjeldsrelaterte tiltak	
	70	Gjeldslette, betalingsbalansestøtte og kapasitetsbygging, <i>kan overføres</i> ..	270 000 000

Justis- og beredskapsdepartementet

480		Svalbardbudsjettet	
	50	Tilskudd	302 881 000
		Sum utgifter rammeområde 4	37 978 532 000

Inntekter

Inntekter under departementene

3100		Utenriksdepartementet	
	1	Diverse gebyrer ved utenriksstasjonene	16 196 000
	2	Gebyrer for utlendingssaker ved utenriksstasjonene	167 309 000
	5	Refusjon spesialutsendinger mv.	46 744 000
		Sum inntekter rammeområde 4	230 249 000
		Netto rammeområde 4	37 748 283 000

2.1 Sammendrag

Regjeringen Solberg la 7. oktober 2015 frem Prop. 1 S (2015–2016) og 30. oktober 2015 Prop. 1 S Tillegg 1 (2015–2016). Ved vedtak i Stortinget 3. desember 2015 er netto utgiftsramme for rammeområde 4 endelig fastsatt til kr 40 132 271 000, jf. Innst. 2 S (2015–2016). De fremsatte bevilgningsforslag i innstillingen bygger på denne rammen, jf. Stortingets forretningsorden § 43.

2.1.1 Programområdene

I Prop. 1 S (2015–2016) fra Utenriksdepartementet er det i del I pkt. 9 gitt en nærmere beskrivelse av programområde 2 som omfatter utenriksforvaltningen og i del I pkt. 10 er det redegjort for programområdet 3 som dekker internasjonal bistand.

2.1.2 Omtale av spesielle tema

I proposisjonens del III gis det en omtale av følgende tema:

- Nordområdepolitikken – Langsiktig satsing på kunnskap, næring, infrastruktur, beredskap og samarbeid i nord
- Samstemtrapport 2015. Fred, sikkerhet og utvikling

- Tusenårsmålene og status for måloppnåelse 2015
- Sektorovergripende miljø- og klimapolitikk
- Likestilling i utenriks- og utviklingspolitikken
- Likestilling og ikke-diskriminering i utenrikstjenesten
- Omtale av lederes ansettelsesvilkår i statlige foretak under Utenriksdepartementet

2.1.3 Justis- og politidepartementet, kap. 480 Svalbardbudsjettet

Justis- og beredskapsdepartementet fremmer svalbardbudsjettet som en egen budsjettproposisjon samtidig med statsbudsjettet. Bakgrunnen for dette er artikkel 8 i Svalbardtraktaten som begrenser adgangen til å oppkreve skatter og avgifter på Svalbard og hvordan disse midlene kan anvendes. De skatter og avgifter som innkreves på Svalbard skal i sin helhet komme Svalbard til gode. Stortinget sluttet seg til regjeringens ønske om å videreføre ordningen med eget svalbardbudsjett under behandlingen av St.meld. nr. 22 (2008–2009) Svalbard.

Budsjettrammen for svalbardbudsjettet for 2016 er 450 915 000 kroner. Dette er en økning på 33 013 mill. kroner eller 7,9 pst. i forhold til vedtatt budsjett for 2015. Det vises til komiteens innstilling om svalbardbudsjettet 2016, Innst. 17 S (2015–2016).

2.2 Komiteens alminnelige merknader – rammeområde 4

Komiteen viser til at regjeringen vil føre en utenrikspolitikk forankret i folkeretten og bygget på forpliktende internasjonalt samarbeid. Det legges vekt på sikring av sentrale norske interesser, bidrag til internasjonal avspenning, sikkerhet og stabilitet, økonomisk utvikling og varig fattigdomsreduksjon. Respekt for demokrati og menneskerettigheter og et forpliktende samarbeid er sentrale premisser for norsk utenrikspolitikk. Komiteen mener det er viktig at Norges linje er forutsigbar over tid uavhengig av skiftende regjeringer.

Komiteen vil understreke betydningen av å kanalisere innsatsen til områder hvor Norge kan gjøre en forskjell. Det er viktig at arbeidet for å redusere barne- og mødre- og dødelighet videreføres og at Norge tar en lederrolle i arbeidet for å sikre alle rett til utdanning.

Komiteen er enig i at handel er av stor betydning for å skape varig utvikling, men vil samtidig understreke viktigheten av at det etableres mekanismer som sikrer en mer rettferdig fordeling.

Komiteen viser til at hovedlinjene i norsk utenriks- og sikkerhetspolitikk ligger fast, basert på deltakelse og betydelig støtte til FN, medlemskap i NATO, det transatlantiske forholdet og et nært samarbeid med våre naboer i Norden, i EU og i det øvrige Europa.

Komiteen viser til at regjeringen har utnevnt en egen statsråd for samordning av EØS-saker og oppnevnt et eget europautvalg. Det er viktig at Norge aktivt engasjerer seg i disse spørsmålene.

Medlemene i komiteen frå Framstegspartiet og Senterpartiet vil peike på at det går ei finstemt grense mellom å ta i vare Noreg sine interesser gjennom samarbeid med EU på den eine sida og avgjeving av suverenitet og dermed svekking av Noreg sine interesser på den andre sida. Desse medlemene vil understreke at det er ei viktig opp-

gåve for ei kvar regjering å sikre og styrke det norske folkestyret i tråd med det norske folk sin vilje.

Komiteen vil peke på nordområdenes store strategiske betydning for Norge. Issmelting og tilgang til nye handelsveier som følge av klimaendringer og økt aktivitet bidrar til større oppmerksomhet og behov for avklaring. Komiteen forutsetter at regjeringen kommer tilbake til Stortinget med konkrete forslag til videreutvikling av satsingen i nord.

Russlands annektering av Krim og konflikten i Ukraina har skapt alvorlige sikkerhetsutfordringer i Europa. Til tross for dette anser komiteen at et fast, avklart og konstruktivt forhold til Russland er viktig. Dette blant annet for å sikre en bærekraftig fiskeriforvaltning, redningssamarbeid og videreutvikling av folk-til-folk-samarbeidet.

Komiteen vil understreke betydningen av internasjonalt samarbeid for å løse klimautfordringene.

Komiteen støtter regjeringens arbeid for et moderne, sterkt og mer effektivt FN. Det er viktig at Norge fortsetter som en stabil og påregnelig bidragsyter.

Komiteen viser til de nye bærekraftmålene vedtatt av FNs generalforsamling i oktober 2015, som Norge også har sluttet seg til. Avtalen innebærer 17 mål innenfor dimensjonene klima og miljø, økonomi og sosiale forhold. Komiteen vil understreke at målene er forpliktende for alle land, utviklingsland og mellominntektsland så vel som industriland. Komiteen vil be regjeringen om å komme tilbake til Stortinget om dette på en egnet måte.

Utenrikstjenesten skal fremme kulturlivets internasjonale interesser. Komiteen vil fremheve betydningen av en sterk kultursektor med gode internasjonale forbindelser.

Komiteen viser til at det er tverrpolitisk enighet om at satsing på kvinner og likestilling er en av grunnpilarene i norsk utenriks- og utviklingspolitikk og at dette arbeidet trenger norsk støtte i en tid hvor arbeidet settes tilbake i mange deler av verden.

2.2.1 Hovedprioritering og primærstandpunkt for de ulike fraksjonene – rammeområde 4

Tabellen under viser Prop. 1 S (2015–2016) og Prop. 1 S Tillegg 1 (2015–2016), budsjettforliket mellom Høyre, Fremskrittspartiet, Kristelig Folkeparti og Venstre, innenfor vedtatt ramme, jf. Innst. 2 S (2015–2016), samt primærbudsjettene til Arbeiderpartiet, Senterpartiet, Venstre og Sosialistisk Venstreparti, slik de framkommer i tillegget til finansinnstillingen. Bare kapitler/poster med avvikende forslag til bevilgning er tatt med. Avvik i forhold til regjeringens forslag i parentes.

Kap.	Post	Formål	Prop. 1 S med Tillegg 1 (2015–2016)	H, FrP, KrF ¹ , V	A	Sp	V	SV
Utgifter rammeområde 4 (i tusen kroner)								
100	Utenriksdepartementet							
	1	Driftsutgifter	2 102 115	2 100 185 (-1 930)	2 102 115 (0)	2 102 115 (0)	2 102 115 (0)	2 102 115 (0)

Kap.	Post	Formål	Prop. 1 S med Tillegg 1 (2015–2016)	H, FrP, KrF ¹ , V	A	Sp	V	SV
	21	Spesielle driftsutgifter	12 242	12 231 (-11)	12 242 (0)	12 242 (0)	12 242 (0)	12 242 (0)
	71	Diverse tilskudd	23 205	25 205 (+2 000)	23 205 (0)	23 205 (0)	25 205 (+2 000)	23 205 (0)
103		Regjeringens felles- bevilgning for representasjon						
	1	Driftsutgifter	49 494	49 439 (-55)	49 494 (0)	49 494 (0)	49 494 (0)	49 494 (0)
104		Kongefamiliens offisielle reiser til utlandet						
	1	Driftsutgifter	9 567	9 558 (-9)	9 567 (0)	9 567 (0)	9 567 (0)	9 567 (0)
115		Næringsfremme-, kultur- og informasjons- formål						
	1	Driftsutgifter	17 149	17 122 (-27)	17 149 (0)	17 149 (0)	17 149 (0)	17 149 (0)
	70	Tilskudd til nærings- fremme-, kultur- og informasjonsformål	49 242	49 242 (0)	64 242 (+15 000)	49 242 (0)	71 242 (+22 000)	79 242 (+30 000)
117		EØS-finansierings- ordningene						
	75	EØS-finansierings- ordningen 2009-2014	1 250 000	1 250 000 (0)	1 250 000 (0)	1 000 000 (-250 000)	1 250 000 (0)	1 250 000 (0)
	76	Den norske finansierings- ordningen 2009–2014	1 150 000	1 150 000 (0)	1 150 000 (0)	900 000 (-250 000)	1 150 000 (0)	1 150 000 (0)
118		Nordområdetiltak mv.						
	1	Driftsutgifter	31 993	31 967 (-26)	31 993 (0)	31 993 (0)	31 993 (0)	31 993 (0)
	70	Nordområdetiltak og prosjektsamarbeid med Russland	320 079	300 079 (-20 000)	350 079 (+30 000)	320 079 (0)	320 079 (0)	320 079 (0)
119		Globale sikkerhetstiltak						
	1	Driftsutgifter	2 085	2 083 (-2)	2 085 (0)	2 085 (0)	2 085 (0)	0 (-2 085)
	70	Globale sikkerhetstiltak	12 003	12 003 (0)	12 003 (0)	12 003 (0)	12 003 (0)	0 (-12 003)
140		Utenriksdeparte- mentets administrasjon av utviklingshjelpen						
	1	Driftsutgifter	1 423 382	1 431 636 (+8 254)	1 423 382 (0)	1 423 382 (0)	1 423 382 (0)	1 328 382 (-95 000)
	45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold	30 257	30 257 (0)	30 257 (0)	30 257 (0)	30 257 (0)	15 257 (-15 000)
141		Direktoratet for utviklingssamarbeid (Norad)						
	1	Driftsutgifter	233 908	236 172 (+2 264)	236 408 (+2 500)	233 908 (0)	233 908 (0)	233 908 (0)

Kap.	Post	Formål	Prop. 1 S med Tillegg 1 (2015–2016)	H, FrP, KrF ¹⁾ , V	A	Sp	V	SV
144		Fredskorpset						
	1	Driftsutgifter	45 146	45 101 (-45)	45 146 (0)	45 146 (0)	45 146 (0)	45 146 (0)
150		Bistand til Afrika						
	78	Regionbevilgning for Afrika	1 984 640	2 094 640 (+110 000)	2 007 640 (+23 000)	2 051 940 (+67 300)	2 085 600 (+100 960)	2 104 640 (+120 000)
151		Bistand til Asia						
	78	Regionbevilgning for Asia	591 500	591 500 (0)	686 500 (+95 000)	591 500 (0)	691 500 (+100 000)	706 500 (+115 000)
153		Bistand til Latin-Amerika						
	78	Regionbevilgning for Latin-Amerika	30 000	80 000 (+50 000)	100 000 (+70 000)	104 000 (+74 000)	100 000 (+70 000)	140 000 (+110 000)
160		Sivilt samfunn og demokratiutvikling						
	1	Driftsutgifter	10 131	22 110 (+11 979)	16 131 (+6 000)	16 131 (+6 000)	16 152 (+6 021)	16 131 (+6 000)
	70	Sivilt samfunn	670 471	1 955 471 (+1 285 000)	1 722 471 (+1 052 000)	1 965 171 (+1 294 700)	2 089 211 (+1 418 740)	2 039 171 (+1 368 700)
	77	Utvekslingsordninger gjennom Fredskorpset	142 000	142 000 (0)	142 000 (0)	142 000 (0)	160 000 (+18 000)	150 000 (+8 000)
161		Næringsutvikling						
	70	Næringsutvikling	139 000	139 000 (0)	139 000 (0)	204 000 (+65 000)	269 000 (+130 000)	139 000 (0)
	75	NORFUND – tapsavsetning	375 000	375 000 (0)	300 000 (-75 000)	375 000 (0)	125 000 (-250 000)	375 000 (0)
162		Overgangsbistand						
	70	Overgangsbistand	0	200 000 (+200 000)	0 (0)	0 (0)	0 (0)	0 (0)
162		Overgangsbistand (gap)						
	70	Overgangsbistand (gap)	0	0 (0)	0 (0)	0 (0)	0 (0)	200 000 (+200 000)
163		Nødhjelp, humanitær bistand og menneskerettigheter						
	70	Nødhjelp og humanitær bistand	4 339 042	4 389 042 (+50 000)	4 339 042 (0)	6 089 042 (+1 750 000)	4 339 042 (0)	6 089 042 (+1 750 000)
	72	Menneskerettigheter	258 300	298 300 (+40 000)	298 300 (+40 000)	258 300 (0)	383 300 (+125 000)	383 300 (+125 000)
164		Fred, forsoning og demokrati						
	70	Fred, forsoning og demokratiltak	405 900	390 900 (-15 000)	490 900 (+85 000)	405 900 (0)	655 900 (+250 000)	540 900 (+135 000)
	71	ODA-godkjente land på Balkan	225 000	175 000 (-50 000)	225 000 (0)	225 000 (0)	265 000 (+40 000)	315 000 (+90 000)
	72	Global sikkerhet, utvikling og nedrustning	244 700	154 700 (-90 000)	244 700 (0)	244 700 (0)	244 700 (0)	194 700 (-50 000)
	73	Andre ODA-godkjente OSSE-land	465 500	365 500 (-100 000)	465 500 (0)	415 500 (-50 000)	595 500 (+130 000)	585 500 (+120 000)

Kap.	Post	Formål	Prop. 1 S med Tillegg 1 (2015–2016)	H, FrP, KrF ¹⁾ , V	A	Sp	V	SV
165		Forskning, kompetanseheving og evaluering						
	1	Driftsutgifter	90 677	120 537 (+29 860)	90 677 (0)	90 677 (0)	140 677 (+50 000)	90 677 (0)
	70	Forskning	78 000	148 000 (+70 000)	148 000 (+70 000)	78 000 (0)	183 000 (+105 000)	123 000 (+45 000)
	71	Faglig samarbeid	265 900	305 900 (+40 000)	265 900 (0)	265 900 (0)	265 900 (0)	315 900 (+50 000)
166		Miljø og bærekraftig utvikling mv.						
	72	Internasjonale miljøprosesser og bærekraftig utvikling	597 200	767 200 (+170 000)	712 200 (+115 000)	722 200 (+125 000)	1 052 200 (+455 000)	1 497 200 (+900 000)
	74	Fornybar energi	270 000	470 000 (+200 000)	670 000 (+400 000)	530 000 (+260 000)	790 000 (+520 000)	1 165 000 (+895 000)
167		Flyktningtiltak i Norge, godkjent som utviklingshjelp (ODA)						
	21	Spesielle driftsutgifter	7 326 430	7 381 924 (+55 494)	7 326 430 (0)	7 423 430 (+97 000)	7 326 430 (0)	7 618 630 (+292 200)
168		Kvinneres rettigheter og likestilling						
	70	Kvinneres rettigheter og likestilling	263 500	293 500 (+30 000)	313 500 (+50 000)	363 500 (+100 000)	313 500 (+50 000)	313 500 (+50 000)
169		Global helse og utdanning						
	1	Driftsutgifter	15 966	15 958 (-8)	15 966 (0)	15 966 (0)	15 966 (0)	15 966 (0)
	70	Global helse	3 065 000	3 065 000 (0)	3 065 000 (0)	3 065 000 (0)	2 965 000 (-100 000)	2 865 000 (-200 000)
	73	Utdanning	1 732 000	1 732 000 (0)	1 622 000 (-110 000)	1 632 000 (-100 000)	1 732 000 (0)	1 652 000 (-80 000)
170		FN-organisasjoner mv.						
	70	FNs utviklingsprogram (UNDP)	435 000	565 000 (+130 000)	545 000 (+110 000)	660 000 (+225 000)	553 000 (+118 000)	555 000 (+120 000)
	71	FNs befolkningsfond (UNFPA)	381 000	401 000 (+20 000)	431 000 (+50 000)	431 000 (+50 000)	431 000 (+50 000)	406 000 (+25 000)
	72	FNs barnefond (UNICEF)	475 000	505 000 (+30 000)	505 000 (+30 000)	525 000 (+50 000)	400 000 (-75 000)	490 000 (+15 000)
	73	Verdens matvareprogram (WFP)	212 000	237 000 (+25 000)	237 000 (+25 000)	212 000 (0)	212 000 (0)	212 000 (0)
	74	FNs Høykommissær for flyktninger (UNHCR)	300 000	350 000 (+50 000)	350 000 (+50 000)	300 000 (0)	300 000 (0)	300 000 (0)
	75	FNs organisasjon for palestinske flyktninger (UNRWA)	150 000	125 000 (-25 000)	150 000 (0)	150 000 (0)	150 000 (0)	150 000 (0)
	76	FN og globale utfordringer	192 300	223 300 (+31 000)	223 300 (+ 31 000)	242 300 (+50 000)	292 300 (+100 000)	242 300 (+50 000)
	77	FNs aidsprogram (UNAIDS)	100 000	120 000 (+20 000)	140 000 (+40 000)	100 000 (0)	150 000 (+50 000)	165 000 (+65 000)
	78	Bidrag andre FN-organisasjoner mv.	212 300	187 300 (-25 000)	212 300 (0)	212 300 (0)	112 300 (-100 000)	212 300 (0)

Kap.	Post	Formål	Prop. 1 S med Tillegg 1 (2015–2016)	H, FrP, KrF ¹⁾ , V	A	Sp	V	SV
	79	Ekspertes, juniorekspertes og FNs fredskorps	47 000	47 000 (0)	47 000 (0)	47 000 (0)	77 000 (+30 000)	67 000 (+20 000)
	81	Tilskudd til internasjonal landbruksforskning	25 000	105 000 (+80 000)	25 000 (0)	140 000 (+115 000)	100 000 (+75 000)	115 000 (+90 000)
	82	FNs organisasjon for kvinners rettigheter og likestilling (UN Women)	55 000	75 000 (+20 000)	95 000 (+40 000)	95 000 (+40 000)	95 000 (+40 000)	95 000 (+40 000)
	83	Verdens helseorganisasjon (WHO)	208 500	183 500 (-25 000)	208 500 (0)	208 500 (0)	208 500 (0)	208 500 (0)
171		Multilaterale finansinstitusjoner						
	70	Verdensbanken	866 000	841 000 (-25 000)	866 000 (0)	816 000 (-50 000)	866 000 (0)	716 000 (-150 000)
	71	Regionale banker og fond	820 500	820 500 (0)	820 500 (0)	770 500 (-50 000)	808 500 (-12 000)	766 300 (-54 200)
	72	Strategisk samarbeid med multilaterale utviklingsbanker og finansinstitusjoner	110 500	110 500 (0)	110 500 (0)	110 500 (0)	214 500 (+104 000)	110 500 (0)
480		Svalbardbudsjettet						
	50	Tilskudd	302 881	302 891 (+10)	302 881 (0)	302 881 (0)	302 881 (0)	302 881 (0)
		Sum utgifter rammeområde 4	37 978 532	40 362 280 (+2 383 748)	40 223 032 (+2 244 500)	41 597 532 (+3 619 000)	41 601 253 (+3 622 721)	44 155 144 (+6 176 612)

Inntekter rammeområde 4 (i tusen kroner)

3100		Utenriksdepartementet						
	1	Diverse gebyrer ved utenriksstasjonene	16 196	16 180 (-16)	16 196 (0)	16 196 (0)	16 196 (0)	16 196 (0)
	2	Gebyrer for utlendingsaker ved utenriksstasjonene	167 309	167 132 (-177)	167 309 (0)	167 309 (0)	167 309 (0)	167 309 (0)
	5	Refusjon spesialutsendinger mv.	46 744	46 697 (-47)	46 744 (0)	46 744 (0)	46 744 (0)	46 744 (0)
		Sum inntekter rammeområde 4	230 249	230 009 (-240)	230 249 (0)	230 249 (0)	230 249 (0)	230 249 (0)
		Sum netto rammeområde 4	37 748 283	40 132 271 (+2 383 988)	39 992 783 (+2 244 500)	41 367 283 (+3 619 000)	41 371 004 (+3 622 721)	43 924 895 (+6 176 612)

¹⁾ Da det allerede var inngått en budsjettavtale, valgte Kristelig Folkeparti å ikke legge fram sitt alternative statsbudsjett til votering i finanskomiteens Innst. 2 (2015–2016). Kristelig Folkepartis alternative budsjett er derfor ikke gjengitt i tabellen, men i Kristelig Folkepartis generelle særmerknader om Utenriksdepartementets budsjett i denne innstilling.

Komiteens medlemmer fra Høyre og Fremskrittspartiet mener at norsk utenriks- og utviklingspolitikk skal være bygget på tydelige prioriteringer, forankret i liberale verdier og ha som hovedformål å sikre sentrale nasjonale interesser. Norge skal være en troverdig og tillitsskapende aktør i arbeidet for forsterket internasjonalt samarbeid.

En utenrikspolitikk bygget på et forpliktende internasjonalt samarbeid sikrer at hovedlinjene i norsk utenriks- og utviklingspolitikk befestes.

Disse medlemmer mener at Norge skal være en aktiv bidragsyter i FN, NATO og andre internasjonale organisasjoner, samt føre en offensiv europapolitikk med mål om økt medvirkning og påvirkning gjennom EØS-avtalen og Norges øvrige avtaler med EU.

Disse medlemmer understreker at Norge, Europa og Europas nærområder står overfor et nytt, sammensatt og komplekst sikkerhetspolitisk bilde. Det skjer en urovekkende utvikling av ustabilitet og

væpnet konflikt i våre sørlige nørrområder, særlig Syria og Irak. Russlands folkerettsbrudd og illegale handlinger i Ukraina utfordrer euroatlantiske sikkerhetsstrukturer. Det er nødvendig at Norge prioriterer og viser solidaritet med våre allierte i NATO og koordinerer oss med våre partnere i EU.

Disse medlemmer mener at Norge, i tett samarbeid med andre land, skal ta et større ansvar for å oppnå varige resultater i utviklingspolitikken.

Disse medlemmer merker seg at regjeringen foreslår det største bistandsbudsjettet noensinne, over 1 prosent av Norges samlede inntekter (BNI). Prop. 1 S Tillegg 1 (2015–2016) foreslår en ytterligere økning som følge av akutte og omfattende kriser i Midtøsten og Afrika. Budsjettforliket med samarbeidspartiene Høyre, Fremskrittspartiet, Kristelig Folkeparti og Venstre førte til at bistandsbudsjettet øker med ytterligere 2,5 mrd. kroner.

Disse medlemmer støtter regjeringens mål om å opprettholde et høyt nivå på internasjonal bistand og ser på bistandspolitikken som et viktig fundament for å bekjempe fattigdom og fremme utvikling. Bistand innrettet mot konkrete felt som utdanning, helse og næringsutvikling sikrer en målrettet utvikling og legger fundamentet for en moderne og fremtidsrettet politikk på området. Gjennom tilgang til gode utdanningsinstitusjoner, helsevesen og arbeidsplasser kan mennesker på sikt arbeide seg varig ut av fattigdom.

Disse medlemmer understreker viktigheten av regjeringens kraftløft i det internasjonale arbeidet med utdanning for utvikling, især jenters rett til utdanning. Regjeringen viser lederskap ved den formidable økningen i støtten til utdanning i fattige land hvert år siden 2013. Utdanning for alle er ikke bare en menneskerett, det er en betingelse for vekst og utvikling.

Disse medlemmer støtter regjeringens løft på global helse med en økning i 2016. Med økningen settes det av over 3 mrd. kroner til blant annet bedret mødre- og barnehelse samt bekjempelse av aids, tuberkulose og malaria.

Disse medlemmer understreker viktigheten av å se satsingen på utdanning i sammenheng med satsingen på helse.

Disse medlemmer støtter regjeringens satsing på handelspolitikk og næringsutvikling i utviklingsland for å sikre gode vilkår for investeringer og jobbskaping i de fattigste landene. Tiltak som bekjemper korrupsjon, etablerer et godt investeringsklima og sikrer skatteinntekter til felles velferd, bidrar til å skape en varig vei ut av fattigdom. Gjennom økte bevilgninger til prosjekter i regi av Norfund øker den målrettede satsingen på prosjekter innen fornybar energi, og bidrar med det til et

bærekraftig grunnlag for fremtidig vekst og utvikling.

Disse medlemmer understreker at globale trusler rammer Norge, vår sikkerhet og våre interesser, og merker seg at regjeringen intensiverer arbeidet med å forebygge radikaliserings, voldelig ekstremisme og terrorisme i land og områder preget av konflikt og sårbarhet.

Disse medlemmer ser positivt på regjeringens signaler om en mer forenklet administrasjon av og kontroll knyttet til norske bistandsmidler i regjeringsplattformen. En større åpenhet omkring bistandsmidlene representerer en mer oppdatert utviklingspolitisk linje og er en viktig forutsetning for nasjonalt eierskap og kontroll, i tråd med utviklingen i mange andre giverland.

Disse medlemmer er glad for retningsendringen mot systematiske evalueringer og mer åpenhet om omfanget, gjennomføringen og effektene av norsk utviklingspolitikk og mener det representerer en moderne og fremtidsrettet utviklingspolitikk.

Disse medlemmer mener Prop. 1 S (2015–2016) gjenspeiler regjeringsplattformens målsetninger på en god måte og slutter seg til de prioriteringer som er gjort.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet viser til at de alvorlige utfordringene vi står overfor med økt spenning i Europa, økte flyktningstrømmer fra konfliktene i Midtøsten og sammenbrutte stater og klimautfordringene bare møtes gjennom dialog og et sterkere internasjonalt forpliktende samarbeid.

Disse medlemmer viser til at FN er den viktigste organisasjonen for internasjonalt samarbeid og ser det som viktig å sikre organisasjonen forutsigbare rammer.

I en situasjon hvor det sikkerhetspolitiske klima er preget av ny spenning, ser disse medlemmer det som viktig å opprettholde dialogen og samarbeidet med Russland i nord, både folk-til-folk-samarbeidet og samarbeidet om fiskeriforvaltning, miljø, søk og redning, samt arbeide for et bedre samarbeidsklima mellom NATO og Russland.

Disse medlemmer ser nordområdene som vårt viktigste strategiske satsingsområde. Her møtes grunnleggende nasjonale interesser og sikkerhetspolitiske hensyn. Disse medlemmer etterlyser en sterkere prioritering av nordområdepolitikken fra regjeringens side, og styrker bevilgningen til nordområdesatsingen med 50 mill. kroner i forhold til budsjettavtalen mellom regjeringen og samarbeidspartiene Kristelig Folkeparti og Venstre.

Disse medlemmer viser til at EØS-avtalen, Schengen-avtalen og andre samarbeidsavtaler med EU, knytter Norge til den europeiske integrasjonen og

er grunnlaget for at norsk næringsliv er sikret forutsigbare og trygge rammevilkår på vårt viktigste eksportmarked. Den økte flyktning- og migrasjonsstrømmen til Europa gir nye utfordringer både for de enkelte land og for samarbeidet om forvaltningen av en felles yttergrense og asylsamarbeidet innad i samarbeidet.

Disse medlemmer ser det som viktig at Norge er en aktiv bidragsyter til å finne bedre løsninger på de utfordringene vi står oppe i, både innenfor Schengen- og Dublinsamarbeidet.

Disse medlemmer viser til at økonomisk utvikling, maktforskyvning, befolkningsvekst og migrasjons- og flyktningstrømmer endrer rammene for vår utviklingspolitikk. Store befolkningsgrupper er løftet ut av fattigdom, samtidig som ulikhetene innad i land øker. Disse medlemmer legger vekt på at norsk utviklingspolitikk også skal bidra, både til økonomisk vekst, arbeidsplasser og en god fordelingspolitikk.

I den nåværende situasjonen med store prekære humanitære katastrofer er det også nødvendig å prioritere humanitær nødhjelp.

Disse medlemmer mener bistandsorganisasjonene og det sivile samfunn er viktige medspillere, en effektiv kanal for norsk utviklingspolitikk og vil derfor opprettholde bevilgningene til disse på et høyt nivå.

Disse medlemmer har gjennom flere år prioritert innsatsen for bedret mødrehelse, mot barnedødelighet og vaksinasjon av verdens barn gjennom Gavi. Det er viktig at dette arbeidet fortsetter. Disse medlemmer vil videre vise til det omfattende arbeidet som utføres i felten av FNs ulike særorganisasjoner for bistand og utvikling. Disse medlemmer vil særlig peke på FNs utviklingsprogram (UNDP), FNs flyktningorganisasjon (UNHCR) og FNs barnefond (UNICEF).

I tillegg utfører de mindre særorganisasjonene, som UN Women og FNs befolkningsfond (UNFPA), viktige oppgaver. Disse medlemmer ser det som nødvendig at basisbevilgningene til FN-organisasjonene opprettholdes på et høyt nivå.

Disse medlemmer støtter utdanningsløftet, og vil særlig peke på innsatsen for utdanning for jenter og funksjonshemmede og arbeidet knyttet til utdanning i konfliktområder.

Målet med Norges internasjonale kultursatsing er å styrke norsk kulturlivs internasjonale muligheter, bidra til et aktivt og levende kulturliv og til at norsk kultur er en del av den globale utvikling innen kulturfeltet. Disse medlemmer styrker derfor bevilgningene til dette med 15 mill. kroner i sitt alternative budsjett.

Komiteens medlem fra Kristelig Folkeparti viser til at vi internasjonalt står overfor krevende utfordringer som Norge må møte med handlekraft i tråd med de verdier vår nasjon er bygd på. I en

økonomisk situasjon preget av fall i oljeprisene, mener dette medlem at staten aktivt må tilrettelegge for omstilling og nye sikre jobber slik at vårt land unngår økt arbeidsledighet over tid. Norges deltakelse i EØS gir et viktig ankerfeste i det europeiske markedet samtidig som opprettholdelsen av en selvstendig norsk valuta gir drahjelp til økt konkurransekraft og omstilling. Dette medlem mener statsbudsjettet må brukes til å stabilisere norsk økonomi, fremme omstilling som gir nye arbeidsplasser og forsterke velferdssamfunnet.

Dette medlem vil peke på at sikkerhetssituasjonen for tiden sterkt er preget av at ekstreme islamistiske terrorgrupper destabiliserer flere land både i Midtøsten og andre områder og iverksetter terrorangrep mot sivile mål både der og i Europa. Etter en tid med sterk og berettiget internasjonal reaksjon mot Russlands folkerettsstridige intervensjon i Ukraina, er forholdet mellom Vesten og Russland dårlig. Dette medlem mener forsvar av folkeretten må være en bunnplanke i norsk utenrikspolitikk. Samtidig må vi arbeide målbevisst for et godt naboskap med Russland og for et bredt internasjonalt samarbeid om å bekjempe utfordringene fra internasjonal terrorisme. Uten at man skaper en større enighet om politiske løsninger og militære strategier, forsinkes arbeidet med å bringe Syria-krigen og andre flyktningproduserende konflikter til opphør.

Dette medlem vil understreke at de humanitære krisene verden i dag står overfor, skaper et enormt behov for effektiv nødhjelp og langsiktig utviklingsbistand som kan forebygge nye kriser, nød og flyktningstrømmer. Derfor har Kristelig Folkeparti gitt en ansvarlig humanitær politikk og solidarisk utviklingspolitikk høy prioritet i forhandlingene om utenriksdepartementets del av statsbudsjettet for 2016.

Dette medlem viser til at for Kristelig Folkeparti har det vært viktig å bidra til samlende løsninger om statsbudsjettet og asyl- og flyktningpolitikken for å sikre at vi som nasjon mestrer de utfordringer vi nå står overfor på en ansvarlig måte. En solidarisk politikk både nasjonalt og internasjonalt er etter Kristelig Folkepartis syn nødvendig for å løse de mest krevende utfordringer i vår tid.

Etter at regjeringen i oktober 2015 la fram sitt forslag til statsbudsjett for 2016, la Kristelig Folkeparti fram et alternativt statsbudsjett dagen før regjeringen la fram Tillegg 1 til Prop. 1 S (2015–2016). Kristelig Folkeparti viste der hvordan norsk bistand i fattige land kunne opprettholdes på samme nivå samtidig som det var satt av en kapitalbuffer for å finansiere forventet økning av flyktningutgifter i Norge. Etter at regjeringens nye utgiftsprognose for flyktningutgifter ble lagt fram i Prop 1 S Tillegg 1 (2015–2016), tilpasset Kristelig Folkeparti sitt budsjettalternativ til dette økte utgiftsnivået, og Kristelig Folke-

parti la i budsjettforhandlingene fram et oppdatert budsjettalternativ hvor bistandsrammen ble økt med 4,2 mrd. kroner, dvs. samme sum som regjeringen foreslo å kutte i bistandsbudsjettet utenom kap. 167 Flykntingiltak i Norge. Tabellen nedenfor viser end-

ringene i forhold til regjeringens forslag fordelt på Utenriksdepartementets budsjettkapitler og poster (den del av bistandsbudsjettet som ligger under Klima- og miljødepartementet er ikke tatt med i tabellen):

Kristelig Folkepartis alternative budsjett 2016, rammeområde 4

Endringer i forhold til Prop. 1 S Tillegg 1 (2015–2016) (Beløp i mill. kroner)

Kap.	Post	Beskrivelse av forslag	Endringer
		<i>Budsjettkapitler innen programområde 2: Utenriksforvaltning</i>	
118	70	Nordområdetiltak og prosjektsamarbeid med Russland	19,5
		<i>Budsjettkapitler innenfor programområde 3: Utviklingshjelp</i>	
144	1	Fredskorpset; Driftsutgifter	0,0
150	78	Bistand til Afrika; Regionalbevilgning for Afrika	177,3
151	78	Bistand til Asia; Regionalbevilgning til Asia	193,0
153	78	Bistand til Midtøsten; Regionalbevilgning til Midtøsten	0,0
154	78	Bistand til Latin-Amerika; Regionalbevilgning til Latin-Amerika	110,0
160	1	Sivilt samfunn, Driftsutgifter (Fortsatt drift av Bistandsaktuelt)	6,0
160	70	Sivilt samfunn (inkludert «infostøtten» mv)	1 418,7
160	77	Utvekslingsordninger gjennom Fredskorpset	18,0
161	70	Næringsutvikling	130,0
162	70	Overgangsbistand	240,0
163	70	Nødhjelp og humanitær hjelp	150,0
163	72	Menneskerettigheter	125,0
164	70	Fred, forsoning og demokratiltak	90,0
164	71	ODA-godkjente land på Balkan	50,0
164	72	Global sikkerhet, utvikling og nedrustning	-150,0
164	73	Andre ODA-godkjente OSSE-land	-20,0
165	1	Forskning, kompetanseheving og evaluering, Driftsutgifter	0,0
165	70	Forskning, kompetanseheving og evaluering, Forskning	65,0
165	71	Forskning, kompetanseheving og evaluering, Faglig samarbeid	70,0
166	72	Internasjonale miljøprosesser og bærekraftig utvikling	210,0
166	74	Miljø og bærekraftig utvikling mv, Fornybar energi	310,0
168	70	Kvinnens rettigheter og likestilling,	50,0
170	70	FNs utviklingsprogram (UNDP)	225,0
170	71	FNs befolkningsfond (UNFPA)	50,0
170	72	FNs barnefond	25,0
170	73	Verdens Matvareprogram (øke matproduksjon, forebygge sultkriser)	50,0
170	74	FNS høykommissær for flyktninger	
170	76	FN og globale utfordringer	100,0
170	77	FNs Aidsprogram (UNAIDS)	75,0
170	79	Ekspertes, juniorekspertes og FNs fredskorps	30,0
170	81	Internasjonal landbruksforskning	115,0
170	82	FNs organisasjon For kvinnens rettigheter og likestilling, UN Women	40,0
		<i>Netto økning på Utenriksdepartementets del av bistandsrammen</i>	<i>3 972,5</i>

Dette medlem viser til at Kristelig Folkeparti i sitt alternative statsbudsjett foreslo å styrke sentrale budsjettkapitler både innen nødhjelp og langsiktig utviklingsbistand. Økningen ga rom for forsterket satsing på utdanning, helsehjelp og matsikkerhet. Den ga virkemidler og ressurser til sterkere norske bidrag til demokratiutvikling, forebygging av krig og konflikt, internasjonal miljø- og klimapolitikk og fortsatt reduksjon av antall ekstremt fattige i verden. Kristelig Folkeparti spisset også innretningen av bistanden mot verdens fattigste i Afrika sør for Sahara og kanaliserte større midler gjennom sivilt samfunn i utviklings- og miljøarbeidet.

Dette medlem vil peke på at budsjettforhandlingene høsten 2015 ble sjeldent krevende siden det i Prop. 1 S Tillegg 1 (2015–2016) ble foreslått kutt på 4,2 mrd. kroner i bistandsbudsjettets kapitler utenom kap. 167 Flyktningtiltak i Norge. Dette medlem konstaterer at det i forhandlingene lyktes å fjerne størstedelen av dette kuttet ved at bistandsbudsjettet ble tilført 2,5 mrd. kroner ekstra. Gjennom omdisponeringer ble både nødhjelpsinnnsatsen og langsiktig bistand til verdens fattigste områder, særlig i Afrika sør for Sahara, ytterligere styrket. Særlig positivt mener dette medlem det er at bevilgningene til sivilsamfunnets langsiktige utviklingsprosjekter videreføres uten reduksjoner.

Dette medlem viser for øvrig til generelle fellesmerknader fra komiteens flertall og til øvrige merknader under de ulike kapitler.

Medlemmen i komiteen frå Senterpartiet meiner det er eit overordna mål å medverke til eit samfunn med mindre ulikskap, både nasjonalt og globalt. Dette må vere eit klart mål med Noreg sin bistandspolitikk. Senterpartiet foreslår på denne bakgrunn i sitt alternative statsbudsjett å auke bistandsbudsjettet med om lag 4,2 mrd. kroner ut over regjeringa sitt forslag til statsbudsjett. Samanlikna med budsjettavtalen mellom samarbeidspartia, aukar Senterpartiet bistandsbudsjettet med om lag 1,3 mrd. kroner.

Denne medlemmen peiker på at verda i dag står ovanfor ei av dei største humanitære krisene sidan 2. verdskrig. Det er eit historisk behov for akutt hjelp til millionar menneske som har svært knapp tilgang til mat, vatn, medisinar eller helsehjelp. Med dette som bakteppe, meiner Senterpartiet at Noreg i år må bidra med eit ekstraordinært stort budsjett til naudhjelp og humanitær bistand, spesielt i Syria, Irak og dei tilhøyrande nabolanda.

Denne medlemmen viser til at mangelen på ressurser er så stor at mellom anna Verdas matvareprogram har vore tvinga til å skjære ned distribusjonen av mat. Dei har kutta utdelinga av matkupongar til mange av dei syriske flyktningane som oppheld

seg i nærområda til Syria. I Jordan har over halvparten av dei som har motteke stønad til mat opplevd å miste den. Dette er ein situasjon omverda må ta større ansvar for. Noreg må no sikre eit kraftfullt løft i støtta til naudhjelp og humanitær bistand. Dermed sikrar me støtte til svært mange flyktningar som kan hjelpast i flyktningleirar og i Syria sine nærområde.

Denne medlemmen peiker på at ei rekkje hjelpeorganisasjonar har understreka at Noreg i år burde gå føre som eit døme til etterfølging, og løyve 3 mrd. kroner til naudhjelp og humanitær bistand til Syria sine nærområde. Denne medlemmen viser til at Senterpartiet har følgd opp dette i sitt alternative statsbudsjett. Det er uheldig at regjeringa og samarbeidspartia ikkje følgjer opp det same initiativet. I regjeringa sitt opphavlege budsjettforslag mangla det 1,75 mrd. kroner for å nå dette målet, og med budsjettavtala mellom regjeringa og samarbeidspartia manglar det framleis 1,7 mrd. kroner.

Denne medlemmen understrekar at samstundes som me ser ei ufatteleg krise utspelle seg no, må Noreg tenkje langsiktig i bistandspolitikken. Å syte for at alle menneske får dekkja sine mest grunnleggjande behov må ha høgaste prioritet i bistandspolitikken, også i dei områda som ikkje er direkte råka av krig. Senterpartiet ynskjer at Noreg brukar meir ressurser på å gje fleire menneske sikker tilgang på trygg mat. Ei styrka satsing på landbruksbistand er difor ein sentral del av Senterpartiet sin bistandspolitikk.

Denne medlemmen peikar på at studiar har vist at den mest effektive måten å redusere fattigdom på er å støtte småbønder i utviklingsland. Det er ingen andre næringar som kan måle seg med landbruket når det gjeld å skape sysselsetting og økonomiske ringverknader for dei aller fattigaste i verda. Noreg har høg kompetanse innan landbruket. Å styrke landbruket sin del av bistandsbudsjettet vil kunne gje viktig helsevinst, samt økonomiske og sosiale tilskot til mottakarlanda. Eit landbruk som gir auka produktivitet basert på ei berekraftig forvaltning av jorda og naturressursane, er avgjerande for å løfte fleire menneske ut av fattigdom. Senterpartiet har som langsiktig mål at landbruksbistand skal utgjere minst 10 pst. av Noreg sitt bistandsbudsjett.

Denne medlemmen understrekar at det for Senterpartiet er viktig å støtte opp om oppbygginga av nasjonalstatar som blir styrt gjennom eit levande folkestyre og desentralisering av makt. Spreiing av makt føreset eit aktivt sivilt samfunn i kvart land. Mange av dei store demokratiske reformene verda har opplevd, har hatt sitt utspring frå arbeid i sivile organisasjonar. Eit døme frå nyare tid er kvartetten for nasjonal dialog i Tunisia, som blir tildelt Nobels fredspris i 2015.

Denne medlemmen peikar på at me i fleire land diverre ser ei sterkare avgrensing i rettane og handlingsrommet til sivilsamfunnet. Dette må takast på alvor. Senterpartiet satsar difor sterkt på støtte til sivilt samfunn og sivile organisasjonar. Denne medlemmen viser til at Senterpartiet i sitt alternative budsjett føreslo å styrkje løyvingane til sivilt samfunn med nær 1,3 mrd. kroner, samanlikna med regjeringa sitt budsjett.

Denne medlemmen viser til at Senterpartiet ynskjer internasjonalt samarbeid mellom suverene demokratiske nasjonalstatar og eit sterkt FN for å løyse globale utfordringar i fellesskap. Denne medlemmen understrekar at FN sitt budsjett i dag er under kraftig press mellom anna som følgje av kutt frå store bidragsytarar. Dette gjer at fleire FN-organisasjonar må gjere store kutt i si støtte. Det er både i Noreg og verda si interesse å sikre eit sterkt FN som evnar å løyse globale utfordringar gjennom eit internasjonalt samarbeid mellom suverene demokratiske nasjonalstatar. I ei tid der FN sitt budsjett er under sterkt press, må Noreg vidareføre sine løyvingar til FN-organisasjonane. Denne medlemmen viser til at Senterpartiet i sitt alternative budsjett reverserer regjeringa og samarbeidspartia sine kutt i løyvingane til FN sitt utviklingsfond, FN sitt befolkningsfond (UNFPA), FN sitt barnefond (UNICEF) og til FN sine organisasjonar for kvinner og likestilling.

Denne medlemmen viser til at trass i regjeringa sine forslag om omfattande kutt i bistand i det opphavlege budsjettet deira, vert det ikkje drøfta å kutte i EØS-midlane. Denne medlemmen understrekar at Noreg kan motverke fattigdom meir effektivt på andre måtar enn gjennom å gje løyvingar som EØS-midlar. Denne medlemmen viser til europameldinga, NOU 2012:2 Utenfor og innenfor – Norges avtaler med EU, der det er nedfelt at store delar av det norske bidraget i EØS-midlar går til støtte av kulturarv og miljøprosjekt, og at utvalet stiller spørsmål ved om og eventuelt i kor stor grad det tener føremålet om utjamning i levekår. Denne medlemmen understrekar at Noreg ikkje kan tillate kutt i den mest grunnleggjande bistanden, samstundes som ein held fram med å løyve midlar til prosjekt med svært uviss effekt. Denne medlemmen viser til at Senterpartiet i sitt alternative budsjett foreslår å kutte 500 mill. kroner i EØS-midlane.

Komiteens medlem fra Venstre viser til at utgangspunktet for Venstres utenrikspolitikk er det sosialliberale målet om frihet for alle, uavhengig av geografisk opprinnelse. Dette medlem mener dette målet nås best gjennom å videreutvikle internasjonale institusjoner som fremmer menneskerettigheter, demokrati, markedsøkonomi, miljø og respekt for internasjonal lov og rett. For dette medlem er

det viktig at Norge yter bistand for å bekjempe fattigdom og at vi respekterer demokratiske lands rett til å bestemme over egen utvikling. Men dette medlem mener det er legitimt å stille krav om demokrati, respekt for grunnleggende menneskerettigheter og miljø, slik at vi kan stimulere til en positiv og bærekraftig global utvikling.

Dette medlem viser til FNs bærekraftsmål som ble vedtatt 25. september 2015. Bærekraftmålene stiller enda høyere krav til FNs medlemsland enn det tusenårsmålene gjorde for 15 år siden. I interpellasjon fra representant Olemic Thommesen til statsminister Solberg 17. november 2015 understreket både interpellanten og statsministeren at det påhviler et stort ansvar både på Stortinget og alle partiene, og at det krever både pågangsmot og vilje for å nå de nye bærekraftsmålene. Målene peker frem mot 2030 og må forankres i de politiske partienes langsiktige arbeid. Dette medlem vil understreke at pågangsmot og vilje er påkrevd allerede nå, om det skal være mulig å se en måloppnåelse i 2030. Spesielt gjelder dette på miljø og klima. Mennesker i fattige land rammes aller hardest av klimaendringene, selv om de har bidratt minst til problemet.

Dette medlem vil understreke at globalisering og sunn markedsøkonomi har løftet mange mennesker ut av fattigdom. Antall og andel ekstrem fattigdom er betydelig redusert de senere årene. Det er, etter dette medlems mening, viktig å legge til rette for næringsutvikling og økonomisk vekst i utviklingsland. Rike land må bistå fattige land i arbeidet med å gjøre denne veksten grønn.

Dette medlem vil vise til den tverrpolitiske enigheten om at kvinner og likestilling er en av grunnpilarene i utenrikspolitikken, og vil vise til at regjeringens forslag til budsjett i liten grad beskriver hvordan denne innsatsen skal videreføres. Dette medlem vil på denne bakgrunn foreslå at Stortinget ber regjeringen legge fram en revidert handlingsplan for likestilling i utviklings- og utenrikspolitikken.

Dette medlem vil påpeke at sivilt samfunn (bl.a. frivillige og ideelle organisasjoner) har kompetanse og kapasitet som er viktig å bruke som virkemiddel for å styrke kapasitetsbygging i samfunn med svake styresett, og for å styrke arbeid med menneskerettigheter, likestilling og en bærekraftig utvikling.

Dette medlem viser til at Venstre i sitt forslag til statsbudsjett for 2016 foreslår at ramme 4 settes til 41 371 004 000 kroner, som er en økning i forhold til regjeringens forslag på 3 622 721 000 kroner.

Dette medlem viser til at Venstres helhetlige forslag til statsbudsjett for 2016 tar utgangspunkt i budsjettforslaget fra regjeringen Solberg, jf. Prop. 1 S (2015–2016) med tillegg 1. Konkrete endringer på rammeområde 4 i forhold til regjeringens forslag følger av omtale under.

Dette medlem vil imidlertid understreke at det er viktig å opprettholde et høyt nivå på norske bistands- og utviklingsbidrag. Dette medlem er enig i at det er fornuftig å justere norsk bistandsinnsats på flere områder, men mener at justeringene må være målrettede, godt grunngitte og bredt forankret i Stortinget.

Dette medlem mener det er riktig å legge opp til at norsk stat-til-stat-bistand går til et begrenset antall land, til multilaterale institusjoner og til frivillige og ideelle organisasjoner for å sikre en god forvaltning. Det faktum at over 70 prosent av verdens fattige bor i mellominntektsland, gjør at politikken må innrettes mot fattigdomsbekjempelse på en ny måte. Dette medlem vil påpeke at det må være en balanse mellom stat-til-stat-bistand, støtte til multilaterale institusjoner, støtte til næringslivsetablering og støtte til sivilsamfunn. Dette medlem vil minne om at sivilsamfunn bl.a. har en viktig funksjon for et fungerende demokrati, for arbeidet med menneskerettigheter og for å ansvarliggjøre styresmaktene i de enkelte land.

Dette medlem vil i denne forbindelse også gjenta sin skepsis til praksisen med at flykningtiltak i Norge godkjennes som utviklingshjelp (ODA). Dette medlem er kjent med at dette er i tråd med OECDs retningslinjer og en innarbeidet budsjetteknikk, men vil advare mot en utvikling der Norge fremstår som ledende i å utgiftsføre innenlands flykningtiltak som bistand. Dette medlem har som prinsipielt utgangspunkt at bistandsbudsjettet ideelt sett bør forbeholdes reelle bistandstiltak. Dette medlem mener således at det f.eks. er uheldig å inkludere utgifter knyttet til økt antall asylsøkere i beregningen av gradoppnåelse av bistandsmålet – selv om dette er ODA-godkjent. Dette medlem viser til at Venstres forslag til statsbudsjett for 2016 innebærer en rekke endringer i forhold til Prop. 1 S (2015–2016).

Dette medlem viser til at disposisjonene i Venstres forslag til statsbudsjett for 2016 blant annet innebærer å reversere og styrke regjeringens forslag under tilskudd til næringsfremme-, kultur-, norgesfremme- og informasjonsformål, sivilt samfunn, opplysningsarbeid og demokratistøtte, forskning og klimainnsats.

Dette medlem viser til Venstres forslag til statsbudsjett for 2016 hvor det foreslås en reversering av kutt på sivilt samfunn, inkludert en reversering av kutt på informasjonsstøtten og legger opp til en samlet økning på vel 1,14 mrd. kroner på kap. 160 Sivilt samfunn og demokratiutvikling.

Dette medlem ser positivt på regjeringens satsingsområder: utdanning, helse og næringsutvikling. I den videre innsatsen på utdanningsområdet vil det være viktig å satse mer på kvalitet i utdanningen,

og at grupper som lett faller utenfor blir imøtesett med ekstra innsats, bl.a. funksjonshemmede.

Dette medlem mener at satsingen på likestilling må videreføres og styrkes. Verdensbanken har ved flere anledninger, bl.a. i Verdensbankens Development Report 2012, slått fast at mangel på likestilling mellom kjønn er et av de største hindrene til økonomisk vekst i mange fattige land. Det heter videre at i mange deler av verden gjenstår det stor avstand mellom løfter om likestilling og den hverdagen kvinner opplever.

Dette medlem mener det er avgjørende viktig å bygge opp kompetanse og kunnskap innen områdene fattigdomsbekjempelse og klima, samt ha en god og kunnskapsbasert forvaltning av utviklingspolitikken. Derfor viser dette medlem til Venstres forslag til statsbudsjett for 2016 med forslag om å øke bevilgningen til forskning, utvikling, evaluering og faglige rådgivningstjenester på drift med 155 mill. kroner. Resultat fra forskning både i Norge og i utviklingsland vil være både nyttig og nødvendig for å finne gode lokale og globale bærekraftige løsninger.

Dette medlem vil understreke betydningen av at miljø- og klimautfordringene møtes med løsninger, vilje og kapital i de internasjonale fora. Det grønne klimafondet understreker betydningen av å satse på kanaler for multilateral klimafinansiering til utviklingsland i de kommende årene. Dette medlem ønsker derfor en ytterligere kapitalisering av fondet for 2016 siden dette kan være avgjørende for å oppnå nye mål fra en klimaavtale på FNs klimakonferanse i Paris 2015. Dette medlem legger derfor opp til en reversering av kutt, og en styrking av innsats innenfor internasjonale miljøprosesser, bærekraftig utvikling og fornybar energi.

Dette medlem mener at Norge ikke skal bidra til støtte av narkotikaprogram i Iran som går via FN på 7 mill. kroner.

Som en del av omprioriteringen av midler til sivilsamfunn, vil dette medlem redusere det norske bidraget til Gavi med 100 mill. kroner fra 1 590 mill. kroner til 1 490 mill. kroner. Tilsvarende vil dette medlem foreslå å redusere tapsavsetningen til Norfund med 125 mill. kroner.

Dette medlem mener Norge har en moralsk plikt overfor mennesker som er forfulgt på grunn av sin rase, religion, nasjonalitet eller tilhørighet til en sosial gruppe. FNs høykommissær for flykninger melder om et stort behov for å bosette kvoteflyktinger, og FN har oppfordret rike land til å ta imot flere flykninger. Den grufulle situasjonen i Syria og andre deler av Midtøsten aktualiserer dette ytterligere.

Dette medlem viser til at regjeringen i Prop. 1 S Tillegg 1 (2015–2016) foreslår en omdisponering på bistandsbudsjettet på om lag 4,2 mrd. kroner, hvorav om lag 3,8 mrd. kroner under rammeområde

4. Dette medlem mener at det kan forsvares å redusere enkelte poster knyttet til bistandsbudsjettet som følge av den store økningen i antall asylkomster til Norge, men ikke i nærheten av det omfang – og ikke minst den innretning – regjeringen legger opp til. Dette medlem viser til Venstres forslag til statsbudsjett for 2016 hvor Venstre foreslår at det opprinnelige bistandsbudsjettet slik det var foreslått fra regjeringen ved framleggelsen av forslaget til statsbudsjett for 2016, reduseres med om lag 500 mill. kroner for å finansiere deler av merkostnadene knyttet til økte asylkomster.

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti viser til Sosialistisk Venstrepartis alternative budsjett hvor Sosialistisk Venstreparti foreslår å bevilge 6 176 612 000 kroner på rammeområde 4 utover regjeringens forslag i Prop. 1 S (2015–2016) og Prop. 1 S Tillegg 1 (2015–2016).

Dette medlem peker på at verden i dag står overfor betydelige utfordringer. I 2016 vil vi måtte forholde oss til klimakrisen, fire humanitære kriser definert som «nivå-3» av FN, og samtidig utfordringer for frihet og demokrati gjennom autoritære og voldelige strømninger i en rekke land. Dette medlem viser til at Norge er bundet til en rekke internasjonale forpliktelser. Flyktningssituasjonen vi står oppe i, bør ikke diktere revisjon av internasjonale avtaler som flyktningkonvensjonen og bærekraftsmålene. Dette medlem mener at det er nettopp i en krevende situasjon at vi må vise mer solidaritet, ikke mindre, og etterstrebe og møte de ambisiøse målsettingene satt av FN og oppfylle våre forpliktelser etter folkeretten.

Dette medlem mener at det i regjeringens Prop. 1 S (2015–2016) og i Prop. 1 S Tillegg 1 (2015–2016) gjøres dyptgripende endringer uten at disse har vært gjenstand for systematisk etterprøving eller åpen politisk debatt. Dette medlem viser til at regjeringens budsjettforslag innebærer store endringer uten en egen melding til Stortinget, som i praksis medfører mer makt til regjeringen.

Dette medlem viser til uttalelse fra den 11. november 2015 fra generalsekretær i FN, Ban Ki-moon, hvor han advarer mot å kutte i internasjonal bistand for å finansiere flyktningutgifter i vertsland, og sier at økte flyktningutgifter ikke bør gå på bekostning av langsiktig bistand. Dette kan forsterke utfordringer verden står ovenfor og føre til en ond sirkel hvor verdens mest sårbare grupper verden over er de som taper.

Dette medlem viser til at internasjonale regler åpner for at vi kan bruke en andel av utviklingsbistanden til flyktningtiltak i Norge. Det er likevel noe annet å finansiere en plutselig økning i flyktningutgifter gjennom kutt i bistandsbudsjettet.

Dette medlem mener det er både usolidarisk og uklokt.

Dette medlem registrerer at forhandlingsresultatet med støttepartiene resulterte i reversering av noen av de opprinnelige reduksjonene, men at den totale bistanden unntatt ODA-godkjente flyktningutgifter i Norge (kap. 167) likevel er på et betydelig lavere nivå enn fjoråret. Dette medlem mener dette er en uheldig utvikling og vil etterlyse en debatt rundt praksisen som regelverket åpner for.

Dette medlem er enig i at det behøves en debatt om innretningen på norsk bistand og hva som fungerer. Den enkle debatten handler gjerne om effektivitet, målt i hvor mange vaksiner vi bidrar til å gi, eller hvor mange ungdomsskolejenter som får gått på skole. Dette medlem mener det er like viktig å måle og bygge kunnskap om hvordan vi best kan bidra til strukturer og institusjoner som kan bidra til fattigdomsreduksjon, omfordeling og stabilitet og derigjennom bygge opp lands muligheter til selv å innfri grunnleggende rettigheter som helse, utdanning og like rettigheter til egen befolkning.

Dette medlem er bekymret for en nedprioritering av bistand på lengre sikt. Langsiktighet og en helhetlig tilnærming er avgjørende for å forebygge nye kriser og for å skape stabile og rettferdige samfunn i utviklingsland.

Dette medlem viser til Sosialistisk Venstrepartis alternative budsjett, som øker den humanitære bistanden til Syria og nærområdene til totalt 3 mrd. kroner, 1,7 mrd. kroner utover regjeringens forslag. Dette medlem vil vise til høringsinnspill fra elleve norske bistands- og solidaritetsorganisasjoner som påpeker at en økning til totalt 3 mrd. kroner i humanitær støtte til å avhjelpe situasjonen for flyktninger i Syria og nærområdene er et moderat anslag, gitt at antallet flyktninger øker og FN's hjelpeorganisasjoner så vel som sivilsamfunnet er svært underfinansierte.

Dette medlem mener dette er et spørsmål om prioriteringer og politisk vilje.

Dette medlem vil hevde at den internasjonale solidariteten også må være grønn. Mennesker i fattige land rammes aller hardest av klimaendringene, selv om de har bidratt minst til problemet. Dersom klimautslippene skal ned, må veksten i utviklingsland foregå på andre premisser enn veksten i vesten. Dette er kun mulig dersom rike land bistår fattige land i arbeidet med å gjøre denne veksten grønn.

Dette medlem viser til at regjeringen, også etter forhandlinger med støttepartiene, foreslår betydelige kutt i bistand til fornybar energi og klimatiltak i fattige land så vel som skogpengene, kun måneder før klimatoppmøtet i Paris. Det er dårlig klimapolitikk, og det er også et feil politisk signal inn mot et avgjørende forhandlingsmøte. Dette medlem

mener dette er kortsiktig tenkning, og viser til at Sosialistisk Venstreparti i sitt alternative budsjett foreslår til sammen 2,1 mrd. kroner til klimabistand utover regjeringens forslag, gjennom det grønne fondet, skogpenger, og klimatiltak og fornybar energi i fattige land.

Dette medlem viser til at norske organisasjoner bidrar med å styrke og bygge opp sterke sivilsamfunnsorganisasjoner i utviklingsland, noe som igjen er en forutsetning for velfungerende demokratier. Årets fredspristildeling til den tunisiske kvartetten for nasjonal dialog viser potensialet av et samlet og sterkt sivilt samfunn for fredelig utvikling i et land i en svært utfordrende tid. Dette medlem mener at sivilsamfunnsbistanden spiller en sentral rolle i tillegg til bilateral og multilateral bistand. Sivilt samfunn når ut til de mest sårbare gruppene, og har gjennom mange års langsiktig arbeid utviklet nettverk og troverdighet som er avgjørende for å nå svake og utsatte grupper på en effektiv måte, for eksempel humanitær bistand. Dette medlem mener at rollen sivilsamfunnsorganisasjoner har i å bygge opp beredskap og tillit i et samfunn kan være avgjørende når kriser inntreffer, slik vi også har erfart i Norge. Dette medlem mener at sivilt samfunn også er et viktig korrektiv til statlige og næringslivsinteresser i autoritære og semi-autoritære stater. Dette medlem frykter at hvis satsingen på sivilt samfunn i utviklingspolitikken svekkes, vil det dermed kunne redusere mulighetene for å lykkes på andre satsingsområder.

Dette medlem viser til Sosialistisk Venstrepartis alternative budsjett, hvor rammeområde 4 er økt med 6,2 mrd. kroner sammenlignet med Prop. 1 S (2015–2016) og Prop. 1 S Tillegg 1 (2015–2016).

2.3 Komiteens merknader til de enkelte budsjettkapitler innen rammeområde 4 (utenriks)

Regjeringen Solberg la 7. oktober 2015 frem Prop. 1 S (2015–2016). I del 2 til Prop. 1 S (2015–2016) fra Utenriksdepartementet gir regjeringen detaljerte beskrivelser av kapitler og poster, samt sine forslag til utgifter og inntekter for kapitlene innen programområde 2 utenriksforvaltningen og programområde 3 internasjonal bistand.

Komiteens merknader til de enkelte kapitler innen rammeområde 4 er gitt nedenfor.

Kap. 100 og 3100 Utenriksdepartementet

Utgifter	I tusen kroner
Saldert budsjett 2015	1 971 588
Prop. 1 S (2015–2016)	2 158 280
Prop. 1 S Tillegg 1 (2015–2016)	2 155 979

Komiteen viser til at regjeringen foreslår en økning på ca. 9,5 pst. på post 100 sammenliknet med saldert budsjett for 2015. Beløpet skal blant annet dekke diverse EØS- og internasjonale tiltak, større utstyrsanskaffelser, tilskudd til fremme av nordisk og transatlantisk samarbeid, forskning og opplysningsvirksomhet mv.

Komiteen har merket seg at arbeidet med å forenkle arbeidsprosesser og finne en hensiktsmessig fordeling av oppgaver mellom Utenriksdepartementet og utestasjonene, fortsetter. Videre søker man å samordne den norske utenriktjenesten med tjenester fra andre nordiske land for å spare kostnader og styrke det nordiske samarbeidet.

Utenriksdepartementet har en viktig oppgave i å bidra til en serviceinnstilt, effektiv og samordnet utlendingsforvaltning. Komiteen registrerer at utenriksstasjonene regner med å håndtere nærmere 250 000 søknader innen utgangen av 2015.

Komiteen har videre merket seg at arbeidet med å sørge for trygge arbeids- og boforhold for egne ansatte og deres familier fortsatt har høy prioritet.

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Kristelig Folkeparti og Venstre, viser til flertallsinnstillingen fra finanskomiteen hvor det er foreslått bevilget 2 mill. kroner til Oslo Freedom Forum over post 71. Flertallet viser til at bevilgning over post 71 etter dette er på 25 205 000 kroner.

Kap. 103 Regjeringens fellesbevilgning for representasjon

Utgifter	I tusen kroner
Saldert budsjett 2015	55 535
Forslag Prop. 1 S (2015–2016)	49 549
Prop. 1 S Tillegg 1 (2015–2016)	49 494

Komiteen viser til at det i regjeringens budsjett for 2016 foreslås bevilget 49 494 000 kroner. Komiteen registrerer at bevilgningen dekker utgifter knyttet til statsbesøk, besøk på stats- og regjeringensnivå og driften av regjeringens representasjonsanlegg.

Kap. 104 Kongefamiliens offisielle reiser til utlandet

Utgifter	I tusen kroner
Saldert budsjett 2015	9 371
Forslag Prop. 1 S (2015–2016)	9 576
Prop. 1 S Tillegg 1 (2015–2016)	9 567

Komiteen viser til at regjeringen foreslår for 2016 å bevilge 9 567 000 kroner. Komiteen merker seg at bevilgningen dekker utgifter forbundet med kongefamiliens offisielle reiser til utlandet.

Komiteen mener kongeparet markedsfører Norge på en god måte og at det fremmer norske interesser ved besøksvirksomhet til utlandet.

Kap. 115 Næringsfremme-, kultur- og informasjonsformål

Utgifter	I tusen kroner
Saldert budsjett 2015	64 731
Forslag Prop. 1 S (2015–2016)	66 418
Prop. 1 S Tillegg 1 (2015–2016)	66 391

Komiteen viser til at bevilgningene på denne posten skal dekke utgifter til et bredt spekter av oppgaver, som næringsfremme, kultur, norgesfremme og informasjonsoppgaver. Målsettingen er å bidra til at norske bedrifter og forsknings- og innovasjonsmiljøer lykkes internasjonalt, styrke norsk kulturlivs muligheter og kontaktflater internasjonalt, og styrke bilaterale kontaktflater med viktige samarbeidsland gjennom økt kunnskap om og forståelse for norske synspunkter og politikk.

Komiteen viser til at regjeringen ønsker å gjennomføre et taktskifte i arbeidet med å fremme norske næringsinteresser internasjonalt og at utenriktjenesten skal styrkes som et instrument for dette. Utenriksstasjonene skal være aktive, målrettede og relevante samarbeidspartnere for næringslivet.

Regjeringen vil følge opp initiativene for et styrket samfunnsansvar for næringslivet gjennom Global Compact, OECDs retningslinjer for flernasjonale selskaper og FNs veiledende prinsipper for næringsliv og menneskerettigheter, og vektlegge statens rolle som veileder og tilrettelegger. Komiteen vil understreke betydningen av dette.

Komiteen viser til at det er etablert et prosjekt «Global kunnskap» mellom Utenriksdepartementet, Kunnskapsdepartementet og Forskningsrådet som skal sikre målrettet og strategisk fremme av norske FoU-miljøer internasjonalt.

Komiteen merker seg at regjeringen ser kultursatsingen som en integrert del av arbeidet for norske interesser og at målet er å styrke norsk kulturlivs internasjonale muligheter og bidra til at norsk kultur er en del av den globale utvikling innenfor de ulike kulturfeltene. Komiteen vil vektlegge betydningen av kulturtiltakene i nordområdesatsingen, som et bidrag til å bevare et godt samarbeidsklima og ivareta gode og åpne relasjoner mellom folkene i Barentsregionen.

Komiteen støtter omdisponeringen i budsjettet, slik at en større del av bevilgningen kan benyttes til tiltak, og mindre til administrasjon.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Høyre og Fremskrittspartiet, viser til målet om å styrke norsk kulturlivs internasjonale muligheter og vil understreke viktigheten av at tilskuddene til kulturformål opprettholdes på et høyt nivå.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet foreslår i sitt alternative budsjett å øke post 70 med 15 mill. kroner til dette formålet utover regjeringens forslag.

Kap. 116 Deltaking i internasjonale organisasjoner

Utgifter	I tusen kroner
Saldert budsjett 2015	1 293 554
Forslag Prop. 1 S (2015–2016)	1 551 475

Komiteen vil understreke Norges interesse av en internasjonal rettsorden der forholdet mellom stater reguleres gjennom en stadig tettere vev av forpliktelser, normer og konvensjoner. Internasjonale organisasjoner spiller en viktig og nødvendig rolle i arbeidet for å sikre en slik utvikling.

Komiteen støtter regjeringens krav til internasjonale organisasjoner som forvalter norske tilskudd om gode forebyggende tiltak, kontrollrutiner og reaksjoner basert på nulltoleranse for økonomiske misligheter. Dette må avklares i avtaler.

Komiteen støtter aktiv deltakelse i internasjonale organisasjoner. FN og NATO er i en særstilling i den sammenheng. Komiteen støtter også regjeringens støtte til de videre reformprosessene i FN for å styrke FNs rolle og evne til å oppfylle målene om fred og sikkerhet, internasjonal krisehåndtering, videreutvikling av internasjonale normer og standarder, arbeide for demokrati og fattigdomsbekjempelse, menneskerettigheter og bærekraftig utvikling.

Komiteen vil understreke FNs viktige rolle i arbeidet med å oppfylle de nye bærekraftsmålene. Den sterke økningen i antall stater som rammes av sammenbrudd, porøse grenser og manglende evne til å opprettholde lov og orden, understreker også behovet for et sterkt og velfungerende FN.

Komiteen viser til at støtte til FNs fredsbevarende operasjoner er ett av mange elementer i regjeringens bidrag til et sterkt og relevant FN, og registrerer at den norske politiinnsatsen er konsentrert om innsats i Haiti, Liberia og i Sør-Sudan, mens de største militære kontingentene befinner seg i Sør-Sudan og i Mali. Komiteen har merket seg at målet om felles nordiske militære bidrag ligger fast.

Komiteen vil understreke WHO's rolle som en ledende, normativ organisasjon for global helse, og støtter regjeringens arbeid for reform og effektivisering av organisasjonen. WHO får en viktig rolle i arbeidet med å nå de nye bærekraftsmålene innen helse. Det vises for øvrig til merknader under kap. 170 post 83.

Komiteen viser til at Den internasjonale arbeidsorganisasjonens (ILO) overordnede mål er å fremme sosial rettferdighet gjennom sysselsetting og anstendige arbeidsforhold verden over.

Komiteen viser for øvrig til komiteens merknader under kap. 170 post 76 Tilleggsmidler via FN-systemet.

Komiteen viser til at samarbeidet i NATO utgjør fundamentet for norsk sikkerhetspolitikk, og støtter regjeringens arbeid med politiske og militære reformer for å sikre at alliansen fortsatt skal være sterk og troverdig. Norge er ett av de få landene i alliansen som har økt sine forsvarsutgifter de siste årene, og som oppfyller målsettingen om å benytte 20 pst. av forsvarsbudsjettet til investeringer.

Komiteen viser til at Norge er en aktiv alliansepartner i NATO og deler målsettingen om å trygge norsk sikkerhet og å bidra til internasjonal stabilitet gjennom alliansens felles operasjoner.

Komiteen støtter arbeidet med å bedre planprosessene og samarbeide sterkere om anskaffelser innad i alliansen, såkalt «NATO Smart Defence».

Komiteen vil også peke på viktigheten av å sikre det transatlantiske samarbeidet i NATO og utvikling av det strategiske samarbeidet mellom NATO og EU, samt videreutvikling av samarbeidet med partnerlandene, og med FN, OSSE og AU.

Med bakgrunn i den endrede sikkerhetspolitiske situasjon i Europa vil komiteen peke på behovet for at Norge opprettholder den politiske dialogen om felles sikkerhetspolitiske utfordringer, innad i alliansen, med NATOs partnerland, i internasjonale organisasjoner og med Russland.

Komiteen vil understreke betydningen av å arbeide for et godt samarbeidsforhold mellom NATO og Russland.

Komiteen støtter regjeringens ambisjon om å være en aktiv bidragsyter for de globale og folkerettslig bindende nedrustnings- og ikke-spredningsavtalene, som NPT, BTWC, CWC og konvensjonell rustningskontroll i OSSE-regi, og vil understreke betydningen av at disse spørsmålene kommer høyere opp på den internasjonale dagsordenen.

Komiteen merker seg at Norge også framover vil være en pådriver for balansert og verifiserbar nedrustning og legge vekt på at også kjernevåpenstatene bidrar til dette viktige arbeidet.

Komiteen vil understreke viktigheten av at Norge fortsatt bidrar til at man beveger seg mot målet

om en verden uten kjernevåpen med NPT som fundament, også for å hindre spredning av spaltbart materiale.

Komiteen vil også understreke viktigheten av målet om å berede grunnen for et fornyet og modernisert regime for konvensjonell nedrustning i Europa.

Komiteen viser til at Europarådet spiller en stadig viktigere rolle i arbeidet for å sikre rettstatsutvikling og demokrati i medlemslandene. Respekt for menneskerettigheter og innsats mot korrupsjon, kamp mot intoleranse og hatefulle ytringer, er andre viktige satsingsområder. Komiteen vil understreke viktigheten av koordinering og samarbeid mellom Europarådet, OSSE og EU.

Komiteen merker seg at Norge gjennom EFTA-samarbeidet arbeider for å utvide nettverket av frihandelsavtaler, og ser dette som viktig for å sikre norsk næringsliv god markedsadgang på nye og voksende markeder.

Komiteen merker seg også at regjeringens intensiverte arbeid for å redusere etterslepet av rettsakter i EØS-avtalen, har gitt resultater. Dette er viktig for å sikre et mest mulig harmonisert regelverk i det indre marked.

Det nordiske samarbeidet er styrket de siste årene, ikke minst på utenriks- og forsvarsområdet. Komiteen støtter engasjementet i Nordisk ministerråd for å effektivisere og aktualisere samarbeidet, bl.a. gjennom et moderniseringsprogram. Komiteen vil peke på at kjernen i det nordiske samarbeidet er et politisk forpliktende samspill, basert på Helsingforsavtalen. Det er avgjørende at dagsordenen settes av politikere og at det nordiske samarbeidet brukes aktivt for å fremme livskvalitet og forenkle folks hverdag i Norden. Komiteen vil også understreke betydningen av det parlamentariske samarbeidet i Nordisk råd.

Komiteen ser positivt på at Norge var blant de 50 landene som signerte avtalen om opprettelse av Den asiatiske investeringsbanken for infrastruktur (AIIB) 29. juni 2015, og vil gå inn som medlem i banken, forutsatt Stortingets samtykke.

Komiteen viser til norsk deltakelse i en rekke viktige internasjonale organisasjoner som OECD, WTO og Østersjørådet og støtter regjeringens forslag til bevilgninger til de enkelte organisasjoner.

Kap. 117 EØS-finansieringsordningene

Utgifter	I tusen kroner
Saldert budsjett 2015	4 500 000
Forslag Prop. 1 S (2015–2016)	2 400 000

Komiteen viser til avtalene med EU om en EØS-finansieringsordning og en norsk finansieringsordning for 2009–2014. Programperioden vil i 2016

gå inn i sin avslutningsfase og avsluttes i 2017. Utbetalingene i 2016 ventes derfor å bli betydelig redusert i forhold til 2015, og er grunnen til reduksjonen i budsjettforslaget.

Komiteen viser til at formålet med EØS-finansieringsordningene er å bidra til en reduksjon av de økonomiske og sosiale forskjellene i EØS-området. Finansieringsordningene har gitt viktige bidrag til sosial og økonomisk utjevning på lokalt nivå og har bidratt på områder hvor det har vært lite tilgjengelige midler fra EU, som sivilt samfunn, justisreform og kulturarv.

Komiteen vil videre peke på at EØS-bidragene har bidratt til etableringen av partnerskap mellom aktører i Norge og i mottakerlandene. Ordningen bidrar derved til å styrke forbindelsen mellom Norge og mottakerlandene og er således også et virkemiddel for å ivareta bevisstheten om at Norge gjennom EØS-avtalen er medlem av det indre marked.

Komiteen har tidligere fremhevet betydningen av støtten til særskilte tiltak for sårbare grupper og minoriteter som for eksempel romfolk, og merker seg at EØS-midlene i Bulgaria har gitt 1 100 barn fra sårbare familier, blant annet romfolk, tilgang til førskole.

Komiteen støtter regjeringens beslutning om å suspendere støtten til de fleste prosjekter i Ungarn, på grunn av brudd på avtalen.

Komiteen viser for øvrig til bred omtale av resultatene fra EØS-programmet for 2009–2014 i budsjettproposisjonen.

Komiteen viser til at regjeringen har fremforhandlet nye finansieringsordninger for perioden 1. mai 2014 til 30. april 2021, og at avtalen vil bli forelagt Stortinget til ratifisering etter at avtalen er undertegnet. Avtalen innebærer at Norge, Island og Liechtenstein bidrar med 1 548,1 mill. euro og Norge med 1 253,7 mill. euro i den norske mekanismen i løpet av perioden, med forbehold om Stortingets samtykke.

Medlemene i komiteen frå Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti har merka seg at regjeringa har varsla auka bruk av EØS-midlar til å støtte migrasjons- og integrasjonstiltak i fleire av mottakslanda av EØS-midlar. Desse medlemene ser på styrking av mottakskapasiteten til fleire av EU-landa i sør som meir fornuftig bruk av midlane enn mange andre prosjekt som har motteke EØS-midlar. Desse medlemene oppmodar regjeringa om å følgje opp dette, og løyve ein større del av EØS-midlane til dette føremålet.

Medlemene i komiteen frå Senterpartiet merkar seg at regjeringa, gjennom sitt forslag til statsbudsjett, tok til orde for omfattande kutt i norske

bistandsløyvingar. Bistandskutta regjeringa føreslo omhandla også kutt i allereie inngåtte avtalar. Denne medlemen peiker på det paradoksale i at medan regjeringa på den eine sida tek til orde for omfattande kutt i norsk bistand har ein, på den andre sida inngått ei avtale om auka løyvingar av EØS-midlar.

Denne medlemen merkar seg at EØS-midlane dei siste åra er nytta til mange ulike, til dels kuriøse føremål. Døme på bruk av midlane strekker seg frå oppussing av landemerket på torget i Krakow, maritimt museum i Gdańsk, flaggermusprosjekt i Romania og kunstklubb i Hellas.

Denne medlemen understrekar at Noreg kan motverke fattigdom meir effektivt på andre måtar enn gjennom å gje løyvingar til EØS-midlar. Denne medlemen viser til europameldinga, NOU 2012:2 Utenfor og innenfor – Norges avtaler med EU, der det er nedfelt at store delar av det norske bidraget i EØS-midlar går til støtte av kulturarv og miljøprosjekt, og at utvalet stiller spørsmål ved om og eventuelt i kor stor grad det tener føremålet om utjamning i levekår.

Denne medlemen peikar på at det i innleiinga til EØS-avtala er slått fast at EØS-avtala skal opprettast «[...] på grunnlag av likhet og gjensidighet og en samlet balanse av fordeler, rettigheter og forpliktelse for avtalepartene». Noregs aukande utgifter til EØS-midlar og EFTA-organ ber ikkje preg av ein slik balanse. Det finst få, truleg ingen døme på andre handelsavtalar der ein part blir pressa til å betale pengar til ein annan part, for at partane skal kunne kjøpe og selje varer og tenester til kvarandre. At ein part må betale for ein gjensidig marknadstilgong bryt med EØS-avtalas prinsipp om gjensidigheit og balanse av rettar og plikter.

Denne medlemen peiker på at Noregs betalningar til EØS-midlar ikkje står i høve til utviklinga i løyvingane til norsk bistand. For perioden 2009 til 2014 fekk Polen over 50 gangar så mye i EØS-midlar som til dømes Sierra Leone tok imot i norske bistandsmidlar mellom 2009 og 2013. I Sierra Leone lever store deler av innbyggjarane i absolutt fattigdom. Det same er ikkje tilfellet i Polen. Polen fekk meir EØS-midlar for perioden 2009 til 2014 enn det 80 mottakarland til saman fekk i norsk bistand frå 2009 til og med 2013.

Denne medlemen vil understreka at norske styresmakter heile tida har presisert at Noreg ikkje har ei formell plikt til å vidareføre ordninga med EØS-midlar. Noreg har framleis ikkje noko forpliktning etter EØS-avtala til å bidra økonomisk til EU-medlemsland.

Denne medlemen vil peike på at Riksrevisjonen i sin rapport frå 2013 skriv at det er usikkert i kor stor grad det kan dokumenterast at dei norske

EØS-midlane har medverka til sosial og økonomisk utjamning. Denne medlemmen viser til at Senterpartiet i sitt alternative budsjett foreslår å redusere Noregs betalningar til EØS-midlar og til EFTA-organ med 500 mill. kroner i høve til regjering sitt budsjett.

Kap. 118 Nordområdetiltak mv.

Utgifter	I tusen kroner
Saldert budsjett 2015	477 917
Forslag Prop. 1 S (2015–2016)	471 033
Prop. 1 S Tillegg 1 (2015–2016)	451 507

Komiteen vil understreke at nordområdene er Norges viktigste utenrikspolitiske interesseområde. Arktis, Polhavet og tilstøtende kystområder har gått fra å være et sikkerhetspolitisk spenningsområde til å bli et energi- og næringspolitisk kraftsentrum. Nordområdene er av svært stor betydning for Norge, både sikkerhetspolitisk og økonomisk.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Arbeiderpartiet, støtter regjeringens offensive nordområdepolitikk som vil sikre tydelig nasjonal tilstedeværelse, bærekraftig forvaltning av naturressursene, styrking av miljøvernberedskapen, søk- og redning, utbyggingen av infrastruktur og iveretakelse av norske interesser.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet viser til at regjeringen og samarbeidspartiene har nedjustert sin satsing på nordområdene. Disse medlemmer etterlyser en sterkere prioritering av nordområdepolitikken fra regjeringens side, og foreslår i sitt alternative budsjett å styrke bevilgningen til nordområdesatsingen med 50 mill. kroner i forhold til budsjettavtalen.

POST 70 NORDOMRÅDETILTAK OG PROSJEKT-SAMARBEID MED RUSSLAND

Komiteen støtter regjeringens prioritering av at tilskuddsmidler skal støtte opp om Norges rolle som polarnasjon og følge norske prioriteringer innenfor samarbeid med arktiske stater, våre nordiske naboer, nærstående europeiske land og aktører med interesse i Arktis. Komiteen vil understreke betydningen av Norges arbeid i Arktisk råd og støtter det norske bidraget til Arktisk råds sekretariat og opptrapping av nordområdetiltak på utenriksstasjonene. Komiteen understreker at økt verdiskaping må foregå innenfor bærekraftige rammer og at det skal legges vekt på situasjonen for urfolk og utsatte grupper i nord. Komiteen støtter regjeringens prioriteringer i nordområdepolitikken med prosjekter innen internasjonalt samarbeid, økt samhandling

over grensen i nord, kunnskapsbasert næringssetning, infrastruktur, forskning, utdanning og kompetanse om nordområdene, kunnskap om klimaendringer, miljø og naturressurser i nordområdene og styrking innen miljøvern, sikkerhet og beredskap. Komiteen stiller seg positiv til at nordområdetiltakene også skal støtte oppunder norsk engasjement og rolle i Antarktis og utnytte styrken i at Norge har kompetanse innen begge polområdene.

Komiteen vil understreke at utviklingen i Russland har gått i en foruroligende retning de senere årene der demokratiutvikling, menneskerettigheter og sivilt samfunn er under økende press. Russlands folkerettsstridige annektering av Krim og destabilisering av Øst-Ukraina har utløst en alvorlig sikkerhetspolitisk situasjon i Europa, som også har følger for Norges forhold til Russland.

Komiteen mener det er viktig å videreføre samarbeidet med Russland når det gjelder folk-til-folk-samarbeidet, miljøforvaltning, ressursforvaltning, menneskerettigheter og styrking av det sivile samfunn, helse og forskning og utdanning. Komiteen merker seg også at støtten til nærings samarbeid med Russland er økt.

Komiteen merker seg at konsentrasjonen av atominstallasjoner og kjernefysisk materiale i Nordvest-Russland fremdeles representerer en mulig risiko for radioaktiv fare for Norge. Komiteen støtter at Norge må bidra til å redusere risiko for ulykker og forurensning fra russiske kjernefysiske installasjoner og hindre at radioaktivt og spaltbart materiale kommer på avveie. Komiteen har merket seg de positive resultatene etter samarbeidet med Russland om håndteringen av den radioaktive forurensningen fra atominstallasjoner og avfallslagrene, og komiteen vil understreke viktigheten av at Norge deltar videre i dette arbeidet, samt at miljøovervåkingen av dumpede radioaktive kilder i Barents- og Karahavet videreføres. Komiteen merker seg at det fortsatt er behov for å sikre og transportere ut det brukte kjernebrenselet i den nedlagte marinebasen i Andrejevbukta på Kolahalvøya og at tiltak for å styrke sikkerheten ved Kola- og Leningrad kjernekraftverk fortsatt er nødvendig. Komiteen støtter at Norge må styrke forvaltnings- og tilsynsmyndigheten for videreføring av dette arbeidet. Men komiteen vil understreke at det er Russland som har hovedansvaret for dette arbeidet og at det forventes at de fortsetter å ta stadig større del av ansvaret for den videre oppryddingen. Komiteen vil påpeke at norsk atominnsetning i Ukraina også er viktig for et stabilt og tryggere Europa. Komiteen merker seg at atomsikkerhetsarbeidet med Ukraina har økt i omfang og at det fra norsk side er etablert konkrete prosjekter.

POST 71 STØTTE TIL UTVIKLING AV SAMFUNN,
DEMOKRATI OG MENNESKERETTIGHETER
MV.

Komiteen er kjent med at sikkerhetssituasjon er vanskelig i store deler av Nord-Kaukasus. Den sosioøkonomiske utviklingen er svak, med høy arbeidsledighet og utbredt korrupsjon.

Komiteen støtter arbeidet med å styrke det sivile samfunnet med mål om større respekt for menneskerettighetene, støtte til uavhengig journalistikk, bedre levevilkårene for utsatte grupper og styrking av kvinners juridiske rettigheter samt tiltak for å bekjempe vold mot kvinner.

Komiteen ser meget positivt på bevilgningen til reformarbeidet i Europarådet og styrkingen av Den europeiske menneskerettighetsdomstolen.

Komiteen er kjent med utfordringene mellom den gresk- og tyrkiskkypriotiske befolkningen på Kypros og støtter arbeidet med forsoningsprosjekter i regi av Institutt for fredsforskningssenter på Kypros.

Komiteen støtter tiltaket med å fremme forståelse i Norge for betydningen av internasjonalt samarbeid for fred, med særlig vekt på en verden fri for atomvåpen. Komiteen støtter arbeidet for å skape internasjonal enighet om nedrustning og ikke-spredning og overholdelse av internasjonale forpliktelser som følge av prøvestansavtalen og støtte til det nordisk-britiske verifikasjonsinitiativet og Normed-samarbeidet.

POST 76 TILSKUDD TIL INTERNASJONALE KLIMA- OG
MILJØTILTAK

Komiteen vil understreke at et miljør samarbeid i nordområdene er viktig for Norge og ser behovet for en helhetlig, langsiktig og forsvarlig forvaltning av naturressursene. Klima og miljø må forvaltes på en bærekraftig måte og områdets miljøverdier må ivaretas gjennom økt samarbeid.

Komiteen ser positivt på og støtter at Norge skal bidra til økt nasjonal og internasjonal forskningskompetanse på klima og miljø i disse områdene for bedre ressursutnyttelse og miljøforvaltning. Komiteen understreker viktigheten av å gjennomføre tiltak for økt kunnskap på miljø- og klimaområdet, og støtter satsingen på forskning og styrking av formidling og tilgang til kunnskap og informasjon for mer effektiv klimatilpasning. Komiteen støtter et videre arbeid for å videreutvikle et globalt kvotemarked og understreker viktigheten av at Norge bidrar til utfasing av subsidier til fossile brensler som er skadelige for miljø og klima og som undergraver en bærekraftig utvikling.

Kap. 119 Globale sikkerhetstiltak

Utgifter	I tusen kroner
Saldert budsjett 2015	13 707
Forslag Prop. 1 S (2015–2016)	14 090
Prop. 1 S Tillegg 1 (2015–2016)	14 088

Komiteen viser til at regjeringen foreslår å bevilge 14 088 000 kroner på dette kapitlet, og merker seg at dette er en økning på 381 000 kroner i forhold til saldert budsjett for 2015.

Komiteen ser at arbeidet mot globale sikkerhetsutfordringer krever ressurser og vilje til langsiktig og helhetlig tenkning og tilnærming. Komiteen anerkjenner at sikkerhet, utvikling, godt styresett og menneskerettigheter må ses i sammenheng i utformingen av politikk så vel som tiltak.

Komiteen er enig i at globale sikkerhetsutfordringer er et vidt begrep som blant annet henspiller på cybertrusler og angrep i det digitale rom, terrorisme, internasjonal organisert kriminalitet, sjørøvervirksomhet og spredning av masseødeleggelsesvåpen.

**Kap. 140 Utenriksdepartementets administrasjon
av utviklingshjelpen**

Utgifter	I tusen kroner
Saldert budsjett 2015	1 267 057
Forslag Prop. 1 S (2015–2016)	1 454 885
Prop. 1 S Tillegg 1 (2015–2016)	1 453 639

Komiteen viser til at bevilgningen dekker driftsutgifter til administrasjon av bistandsprosjekter og utviklingstiltak i Utenriksdepartementet og ved utenriksstasjonene. Det betyr bevilgninger som defineres av OECDs DAC-komité som godkjent Official Development Assistance (ODA). Komiteen vil understreke betydningen av tilstrekkelig bemanning ved utestasjonene til å følge opp norske utviklingsprosjekter. Komiteen vil blant annet vise til at Riksrevisjonen i flere rapporter har pekt på manglende kontroll av prosjekter ute i felten.

Komiteen har merket seg at utenriksstasjonenes regnskap blir ført i ulike lokale valutaer. Komiteen har videre merket seg at departementet ber om samtykke fra Stortinget til å føre eventuelt kurstap på kap. 140 post 89 og at eventuell kursgevinst foreslås ført på kap. 3140 post 89, jf. forslag til romertallsvedtak IV.

Komiteen gir sitt samtykke til dette.

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Kristelig Folkeparti og Venstre, viser til at budsjettav-

talen av 23. november 2015 innebærer at bevilgningen til Utenriksdepartementets administrasjon av utviklingshjelpen økes med 9,5 mill. kroner og støtter dette. Flertallet viser til at tilstrekkelig administrativ kapasitet er viktig for å sikre kvalitet og effektivitet i bistanden.

Kap. 141 Direktoratet for utviklingssamarbeid (Norad)

Utgifter	I tusen kroner
Saldert budsjett 2015	236 373
Forslag Prop. 1 S (2015–2016)	234 144
Prop. 1 S Tillegg 1 (2015–2016)	233 908

Komiteen viser til at Norad forvalter utviklingsprosjekter på vegne av Utenriksdepartementet. Norad yter i tillegg faglig rådgivning til hele utenriktjenesten på 03-området. I 2016 skal bevilgningen også dekke utgifter til flytting.

Komiteen vil videre vise til at Norad skal yte faglig rådgivning av høy kvalitet på bestilling fra departementet og utenriksstasjonene. Dette dreier seg også om sektorfaglige aspekter ved ulike bistandsformer, og komiteen vil understreke viktigheten av kompetanse på utviklingspolitiske satsingsområder og til tverrgående temaer. Komiteen vil vise til at evalueringsrapporten «Evaluation of Norway's support to women's rights and gender equality in development cooperation», offentliggjort av Norad i 2015, avdekker et betydelig behov for opplæring i utenriktjenesten om tematikken likestilling. Rapporten peker også på behovet for styrket likestillingskompetanse i Norad.

Komiteen vil vise til at kvinner og likestilling er en av hovedpilarene i norsk utenriks- og utviklingspolitikk. Det er derfor viktig at Norad gis tilstrekkelige ressurser på dette feltet for å kunne gjennomføre slik opplæring og veiledning i 2016.

Komiteen viser til at evalueringsrapporten også dokumenterer at til tross for at likestilling skal være et tverrgående tema i norsk bistand, har bare 25 pst. av bistanden likestilling som hovedmål eller delmål. Til sammenligning er tallet for Sverige 60 pst. Komiteen er opptatt av at Norad får styrket sin kapasitet på likestilling for å kunne drive faglig rådgivning og bistå i integrering av likestilling i hele bredden av norsk utviklingsarbeid.

Komiteen har merket seg at bekjempelse av økonomiske misligheter skal ha en sentral plass i Norads virksomhet. Komiteen vil gi sin støtte til dette.

Komiteen har videre merket seg at Norad skal bistå Klima- og miljødepartementet i forvaltning og spørsmål i tilknytning til klima- og skogsatsingen.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti, viser til budsjettavtalen som ble inngått 23. november 2015 og foreslår å øke bevilgningen til kap. 141 post 1 Driftsutgifter med 2,3 mill. kroner utover regjeringens forslag.

Kap. 144 Fredskorpset

Utgifter	I tusen kroner
Saldert budsjett 2015	44 804
Forslag Prop. 1 S (2015–2016)	45 191
Prop. 1 S Tillegg 1 (2015–2016)	45 146

Komiteen vil vise til at Fredskorpset bidrar til å skape utvikling ved å bringe folk sammen for å lære, dele og forstå. Fredskorpset tilrettelegger for utveksling av unge mellom 18 og 35 år til land i Afrika, Asia eller Latin-Amerika.

Komiteen vil vise til at Fredskorpset ikke selv sender ut folk, men bidrar til at representanter for organisasjoner og bedrifter som er partnere med Fredskorpset kan reise på utveksling. Ett av målene for Fredskorpset er å bidra til utvikling og styrking av det sivile samfunn i utviklingsland.

Komiteen mener at Fredskorpset representerer en unik modell der gjensidig utveksling brukes til å fremme utvikling og samfunnsendringer. Fredskorpset skal både bidra til utvikling i land i sør og bedre kunnskapen i Norge om utviklingsland. Komiteen har merket seg at Fredskorpsets overordnede satsingsområder de neste årene er helse, næringsliv, utdanning og sivilsamfunn.

Kap. 150 Bistand til Afrika

Utgifter	I tusen kroner
Saldert budsjett 2015	2 111 900
Forslag Prop. 1 S (2015–2016)	2 111 900
Prop. 1 S Tillegg 1 (2015–2016)	1 984 640

Komiteen viser til at Afrika sør for Sahara omfatter mange av verdens aller fattigste land. Komiteen finner det positivt at mange av disse, riktignok fra et svært lavt utgangspunkt, har maktet å oppnå en betydelig økonomisk vekst etter at FNs tusenårsmaal ble vedtatt i år 2000. Både landenes egne anstrengelser og utenlandsk bistand har bidratt til at mange land i regionen har oppnådd en reduksjon av ekstrem fattigdom, gitt større del av barnekullene tilgang til utdanning og bygd ut landenes helsesystemer, særlig med vekt på mor-barn-helse og sykdomsforebyggende vaksiner. Det er etter komiteens syn viktig at norsk utviklingspolitikk bidrar til å sikre at denne positive utviklingen kan fortsette.

Komiteen har merket seg at regjeringen i budsjettproposisjonen for 2016 opplyser at «satsingen på utdanning over regionbevilgningen økes med 140 mill. kroner. I tillegg økes helsesatsingen med i overkant av 20 mill. kroner». Komiteen støtter dette. Komiteen understreker betydningen av at opptrappingen av norsk innsats for utdanning og helse følges opp i samsvar med Stortingets forutsetninger, blant annet slik de er uttrykt i Innst. 125 S (2014–2015), jf. Meld. St. 25 (2014–2015) Utdanning for utvikling.

Komiteen vil peke på at mye av den økonomiske veksten i Afrika er knyttet til uttak og forvaltning av naturressurser. Fallet i oljeprisene og den generelle nedgangen i råvarepriser skaper derfor usikkerhet om den videre utviklingen. Komiteen mener det er viktig at det i regionen skapes en bærekraftig og inkluderende vekst som bidrar til jobbskaping og kommer hele befolkningen til gode. FNs nye bærekraftsmål, som forplikter både utviklingsland og industriland til en arbeidsplan for å utrydde fattigdom, bekjempe ulikhet og stoppe klimaendringene innen 2030, gir etter komiteens syn en viktig, felles plattform i dette arbeidet.

Komiteen viser til at landbruket er en hovednæring i Afrika sør for Sahara. 60 pst. av afrikanske arbeidere, hvorav mange er kvinner, er sysselsatt i landbruket. I Afrika sør for Sahara er en enda høyere andel sysselsatt i landbruket. Økt produktivitet i landbruket er derfor viktig både for økonomisk vekst og for å bekjempe fattigdom. Klimatilpasset landbruk er avgjørende for mange afrikanske land og må også stå sentralt i norsk bistand til næringsutvikling i regionen. Komiteen vil derfor på ny understreke at innsatsen for et mer klimarobust og produktivt landbruk og økt matsikkerhet må styrkes i norsk bistand.

Komiteen har merket seg at regjeringen i Prop. 1 S (2015–2016) foreslår å videreføre regionbevilgningen for Afrika med nominelt samme beløp som i 2015, vel 2,1 mrd. kroner. Komiteen har videre merket seg at regjeringen i Prop. 1 S Tillegg 1 (2015–2016) foreslår at bevilgningen reduseres med 127,3 mill. kroner.

Komiteen vil understreke betydningen av å opprettholde norsk langsiktig utviklingsbistand til Afrika sør for Sahara. Det er verdens fattigste region, og de fleste av Norges utvalgte fokusland er i denne regionen. Komiteen mener en prioritering av denne regionen er viktig både i kampen for å overvinne den ekstreme fattigdommen og for å skape en livssituasjon hvor fattigdom, konflikt og nød ikke tvinger folk på flukt.

Komiteen viser til budsjettavtalen mellom de fire samarbeidspartiene og at det bevilges 2094,6 mill. kroner over kap. 150.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Arbeiderpartiet, viser til at det i budsjettavtalen mellom regjeringspartiene, Kristelig Folkeparti og Venstre blir foreslått å øke regionbevilgningen til Afrika med 110 mill. kroner.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet foreslår i sitt alternative budsjett å øke regionbevilgningen til Afrika med 23 mill. kroner.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Fremskrittspartiet, Kristelig Folkeparti og Venstre, viser til viktigheten av handel og et velfungerende næringsliv for å skape arbeidsplasser og økonomisk vekst, og dermed bidra til fattigdomsreduksjon og bærekraftige samfunn.

Komiteen mener at det trengs bred utviklings-satsing i Afrika, hvor langsiktig bistand, handel, demokratistøtte og humanitær innsats virker sammen.

Komiteen understreker behovet for å fremme bedre fordelingspolitikk, jobbskaping og utdanning som igjen sikrer en mer inkluderende vekst i Afrika slik at økonomisk vekst i Afrika ikke medfører større ulikheter. Hvis ikke, kan man risikere mer sosial uro, mer migrasjon og mer ekstremisme. Det bør gjøres en spesiell innsats for å inkludere kvinner og ungdom i bærekraftig økonomisk vekst.

Komiteen er derfor enig med regjeringen i at Norge i bistanden til Afrika sør for Sahara skal styrke innsatsen for rettferdig fordeling.

Komiteen understreker behovet for at langsiktig bistand opprettholdes i Sahel.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Høyre og Fremskrittspartiet, vil for øvrig vise til at budsjettproposisjonen fortsatt mangler tall, selv indikative tall, om hvordan regionbevilgningen tenkes fordelt på land i 2016. Flertallet mener indikative tall for hvert fokusland i det minste ville gi Stortinget en viss informasjon om hovedinnretning, samtidig som forvaltningen beholder et rom for mer praktisk tilpasning uten at saken må forelegges Stortinget. Flertallet har merket seg som positivt at det i budsjettproposisjonen opplyses hvor stor økning det vil være til utdanning og helse under regionbevilgningen for Afrika. Flertallet minner for øvrig om at det var en enstemmig komité som i Innst. 7 S (2014–2015) uttalte at:

«Budsjettstrukturen har dermed fått mer preg av samleposter. Slike endringer kan vanskeliggjøre Stortingets mulighet for å påvirke og føre kontroll med hvordan midlene benyttes. Komiteen mener det nå er grunn til å se nærmere på hvordan budsjett-

strukturen og budsjettproposisjonen kan gi Stortinget bedre informasjon og større mulighet for påvirkning og kontroll. Komiteen ber regjeringen forberede budsjettekniske endringer som forbedrer Stortingets mulighet til innsyn, innflytelse og kontroll med bruken av budsjettmidlene i budsjettet for 2016.»

Flertallet kan ikke se at denne enstemmige anmodning til regjeringen er fulgt tilstrekkelig opp verken for kap. 150, Bistand til Afrika, eller de andre regionbevilgningene.

Komiteens medlemmer fra Høyre og Fremskrittspartiet viser til at det i Prop. 1 S (2015–2016) ble foretatt en del endringer i budsjettstrukturen, i hovedsak for å samordne viktige tematiske innsatsområder og sikre bedre oversikt over og mer effektiv utnyttelse av midlene. Disse medlemmer viser til at ettersom Utenriksdepartementets del av bistandsbudsjettet ble samlet under utenriksministeren, ble enkelte poster som tidligere var delt mellom utenriksministeren og utviklingsministeren, slått sammen i budsjettet for 2015. Disse medlemmer viser til at det i budsjettet for 2016 er lagt vekt på å bygge opp omtalen i proposisjonen på en slik måte at det gis bedre oversikt over bruken av bevilgningene. Videre viser disse medlemmer til at i budsjettet for 2016 er budsjettstrukturen fra 2015 i hovedsak videreført.

Medlemmen i komiteen frå Senterpartiet viser til at Senterpartiet i sitt alternative budsjett foreslår å auke denne posten med 67,3 mill. kroner, samanlikna med Prop. 1 S Tillegg 1 (2015–2016).

Denne medlemmen meiner Noreg må auka løyvingane til landbruksbistand, og at ein større del av bistanden til Afrika må nyttast til å sikre auka og berekraftig matproduksjon. Støtte til landbruksorganisasjonar og andre organisasjonar i rurale område må gjevast auka prioritet.

Kap. 151 Bistand til Asia

Utgifter	I tusen kroner
Saldert budsjett 2015	844 500
Forslag Prop. 1 S (2015–2016)	784 500
Prop. 1 S Tillegg 1 (2015–2016)	591 500

Komiteen viser til Prop. 1 S (2015–2016). Komiteen merker seg at Asia som region har opplevd en betydelig økonomisk vekst de siste årene, og at veksten har holdt seg robust til tross for den økonomiske krisen i verden. Komiteen har merket seg den positive utviklingen og at mange av landene i regionen har gått fra å være lavinntektsland til å få status som mellominntektsland.

Komiteen merker seg at på tross av den økonomiske veksten har regionen fortsatt noen av verdens fattigste land, og at selv i de landene som har høy økonomisk vekst, øker forskjellen mellom den rike og den fattige delen av befolkningen.

Komiteen noterer at Afghanistan, Myanmar og Nepal er valgt som de tre andre fokuslandene for norsk bistand i regionen.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Høyre og Fremskrittspartiet, viser til Prop. 1 S Tillegg 1 (2015–2016) der bevilgningene til kap. 151 Bistand til Asia er redusert, og at det ikke framgår av proposisjonen hvilke innsatsområder som vil bli nedprioritert.

Komiteens medlemmer fra Høyre og Fremskrittspartiet viser til at fordelingen av bevilgningen for 2016 vil først bli besluttet når budsjettet for 2016 er vedtatt. Disse medlemmer støtter regjeringens satsing på blant annet utdanning, helse, menneskerettigheter og næringsutvikling i regionen.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet viser til de foreslåtte kutt i regionbevilgningen til Asia og vil understreke viktigheten av å opprettholde et sterkt engasjement i Afghanistan, Nepal, Vietnam og Myanmar. Disse medlemmer viser til sitt alternative budsjett, hvor det foreslås å øke post 70 Regionbevilgning til Asia, med 95 mill. kroner utover regjeringens forslag.

Komiteen viser til at Nepal er et av seks prioriterte land i utviklingspolitikken. Nepal er fremdeles i en svært krevende situasjonen etter jordskjelvene i 2015. Landet har nylig fått vedtatt en grunnlov etter mange års arbeid, men er også fremdeles preget av høyt politisk konfliktnivå og i en sårbar fase.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti mener nivået på nødhjelp og langsiktig bistand til Nepal bør opprettholdes i denne svært sårbare situasjonen preget av politisk uro og gjenoppbygging etter en naturkatastrofe.

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti mener at Norge bør forplikte seg i minst tre år framover til et nivå på bistanden tilsvarende det som ble bevilget i 2015.

Komiteen understreker at norsk bistand til Afghanistan fortsatt må støtte blant annet utdanning, helse, menneskerettigheter, næringsutvikling og afghanske kvinners kamp for likestilling.

Medlemen i komiteen frå Senterpartiet viser til at berre 1,3 pst. av Noreg sin bistand over kap. 151, Bistand til Asia, var landbruksbistand. Denne medlemen meiner Noreg må bruke meir ressursar på å gje fleire menneske sikker tilgang på trygg mat.

Denne medlemen meiner det bør vere eit mål at minst 10 pst. av Noreg sin bistand til Asia vert løyvd til landbruksbistand, og at støtte til landbruksorganisasjonar og andre organisasjonar i rurale område blir prioritert.

Kap. 152 Bistand til Midtøsten og Nord-Afrika

Utgifter	I tusen kroner
Saldert budsjett 2015	556 000
Forslag Prop. 1 S (2015–2016)	556 000

Komiteen er enig i at hovedformålet med Norges engasjement i Midtøsten er å bidra til stabilisering samt å forebygge og redusere fremveksten av voldelig ekstremisme og konflikt.

Komiteen erkjenner at en slik målsetting er svært utfordrende, da vi ser at området fortsatt opplever de mest krevende humanitære katastrofer og flyktningestrømmer verden har sett siden andre verdenskrig.

Komiteen viser til at ekstremisme truer alle land i regionen, så vel som i Europa. Spesielt utfordrende er det at oppslutningen om terrororganisasjonen ISIL øker.

Komiteen er enig med regjeringen i at dette området er blitt den viktigste porten for desperate flyktninger som strømmer over Middelhavet til Europa. Organisert kriminalitet er en viktig finansieringskilde for terror-, milits- og opprørsgrupper og truer regional og internasjonal sikkerhet. Det er spesielt utviklingen i Syria, Irak, Jemen og Libya, foruten Palestina og særlig Gaza-stripen, som representerer de største utfordringene.

Gjennom flere tiår har Norges engasjementet i Midtøsten hatt som hovedformål å bidra til en tostatsløsning der Israel og en palestinsk stat lever side om side innenfor gjensidig anerkjente grenser og med en tilfredsstillende sikkerhet for begge land. Komiteen vil understreke at dette fortsatt er viktig. Som leder av giverlandsgruppen AHLC (Ad-Hoc Liaison Committee) har Norge en særlig forpliktelse, både til et aktivt engasjement for en politisk løsning på konflikten og til et fortsatt høyt nivå på giverinnsatsen. Dette er svært viktig i en tid hvor Israel-Palestina-konflikten kommer i skyggen av andre alvorlige kriser og konflikter i regionen. Komiteen deler regjeringens synspunkter på dette området.

Komiteen deler videre synspunktene om at det i Midtøsten og Nord-Afrika er nødvendig å bruke

langsiktig utviklingsbistand for å bidra til stabilisering av regionen gjennom inkluderende politiske prosesser, helse- og utdanningstiltak og økonomisk utvikling.

Komiteen registrerer at Norge i en årrekke har bidratt til palestinsk statsbygging gjennom en slik helhetlig tilnærming. Komiteen er tilfreds med at Norge også bidrar i land som Tunisia, Marokko og Egypt – gjennom multilaterale kanaler – til jobbskaping og inkluderende økonomisk utvikling. Komiteen er tilfreds med at støtte til kvinners rettigheter og likestilling fortsatt skal ha høy prioritet, både ved integrering av kjønnsperspektivet i utviklingssamarbeidet og støtte til særskilte tiltak.

Komiteen deler bekymringen om at den vedvarende krisen i Syria og effekten dette har på nabolandene er svært krevende for det humanitære apparatet. Komiteen registrerer med tilfredshet at Norge bidrar med utviklingsmidler til disse landenes humanitære innsats overfor de som søker tilflukt der.

Målet er at dette også skal ha en politisk stabiliserende effekt på regionen, en målsetting komiteen deler. Konflikten i Syria og den politiske situasjonen i Irak hvor store folkegrupper over tid har vært nektet innflytelse, har muliggjort fremveksten av ISIL. Det har forverret forholdene for sivilbefolkningen ytterligere, noe som bekymrer komiteen.

Komiteen registrerer at Norges engasjement i dette området er i tråd med grunnleggende utenrikspolitiske verdier og strategiske interesser. Komiteen registrerer at det geografiske nedslagsfeltet for budsjettposten omfatter hele regionen fra Iran til Vest-Sahara. Det er nødvendig å operere med høy grad av fleksibilitet for bruken av bistandsmidler.

Komiteen vil understreke at bistand til Midtøsten og Nord-Afrika må ses i sammenheng med innsatser over andre budsjettkapitler.

Komiteen meiner Noreg må bruke meir ressursar på å gje fleire menneske sikker tilgang på trygg mat.

Medlemen i komiteen frå Senterpartiet viser til at 0 pst. av Noreg sin bistand over kap. 152 Bistand til Midtausten og Nord-Afrika, kom i form av landbruksbistand.

Denne medlemen meiner det bør vere eit mål at minst 10 pst. av Noreg sin bistand til Midtausten og Nord-Afrika vert løyvd til landbruksbistand, og at støtte til landbruksorganisasjonar og andre organisasjonar i rurale område blir prioritert.

Kap. 153 Bistand til Latin-Amerika

Utgifter	I tusen kroner
Saldert budsjett 2015	144 000
Forslag Prop. 1 S (2015–2016)	100 000
Prop. 1 S med Tillegg 1 (2015–2016)	30 000

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Kristelig Folkeparti og Venstre, viser til budsjettavtalen av 23. november 2015 som innebærer en økning av regionbevilgningen til Latin-Amerika.

Flertallet foreslår å øke bevilgningen over kap. 153 post 78 med 50 mill. kroner til 80 mill. kroner i 2016.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet foreslår å øke bevilgningen på post 78 Regionbevilgning til Latin-Amerika, med 70 mill. kroner til 100 mill. kroner.

Medlemen i komiteen frå Senterpartiet viser til at Senterpartiet i sitt alternative budsjett foreslår å auke denne posten med 74 mill. kroner, samanlikna med Prop. 1 S Tillegg 1 (2015–2016).

Komiteen viser til at mange av de latinamerikanske landene har gjennomgått store politiske endringsprosesser etter overgang fra tidligere tiders mer autokratiske styreformers, og demokratiet står i dag langt sterkere enn for noen tiår siden. Til tross for enkelte tilbakeslag er regionen preget av relativ politisk stabilitet og konstitusjonell maktoverføring. De seneste årenes valg i Latin-Amerika har vært gjennomført med stadig større profesjonalitet og troverdighet.

Komiteen viser til at menneskerettighetene imidlertid er under stort press. Blant utfordringene er direkte eller indirekte begrensninger i presse- og ytringsfrihet, blant annet på Cuba, men også i Venezuela og Ecuador. Fattigdom, økonomisk ulikhet og begrenset sosial mobilitet, representerer både et demokratisk underskudd og et hinder for videre vekst.

Komiteen registrerer at selv om nesten alle landene i Latin-Amerika har ratifisert ILO-konvensjonen 169 om urfolk og stammefolk i selvstendige stater, er fremdeles urfolks rettigheter utsatt i mange av landene. Komiteen mener at tiltak som støtter menneskerettigheter, inklusive urfolks rettigheter, skal prioriteres under denne posten.

Komiteen vil understreke at korrupsjon, voldskriminalitet, omfattende straffefrihet og svake rettssystemer fortsetter å utfordre rettsstaten og styrbarheten i latinamerikanske land. Vold mot kvinner i nære relasjoner og problemer knyttet til kriminalisering av abort, er også utbredt i regionen.

Komiteen mener at arbeid for å bekjempe miljødeleggelser, ekstrem fattigdom og brudd på menneskerettigheter og urfolksrettigheter, herunder også tiltak for å motvirke det høye voldsnivået i enkelte land i Latin-Amerika, aktivt må følges opp.

Komiteen noterer at i likhet med de foregående årene, trappes den tradisjonelle bilaterale bistanden til mellominntektslandene i Latin-Amerika ytterligere ned i 2016. Partnerskapet med regionen blir likevel gitt prioritet, blant annet om utdanning og gjennom det omfattende skog/klima-samarbeidet som er omtalt under andre budsjettkapitler.

Komiteen merker seg at Haiti er det fattigste landet på den vestlige halvkule, hvor 25 pst. av befolkningen lever i ekstrem fattigdom. Synkende bistand til landet kan føre til en reversering av den beskjedne fremgangen i fattigdomsreduksjon. I samarbeid med Haitis myndigheter er det besluttet at den norske innsatsen skal konsentreres i Departement du Sud, et fylke i sør med ca. 700 000 innbyggere. I bistandssamarbeidet med fokuslandet Haiti satses det i økende grad på støtte til utdanningssektoren. Støtten vil oppskaleres i 2016 i hovedsak finansiert over kap. 169 post 73 Utdanning.

Medlemene i komiteen frå Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti meiner at Noreg må auka løyvingane til landbruksbistand, og at ei større del av bistanden til Latin-Amerika vert nytta til å sikre auka og berekraftig matproduksjon. Støtte til landbruksorganisasjonar og andre organisasjonar i rurale område må gjevast auka prioritet.

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti viser til at regjeringen reduserer bevilgninger over posten Bistand til Latin-Amerika med totalt 114 mill. kroner for 2016. Dette medlem viser videre til det norskstøttede mayaprogrammet i Guatemala som har vist gode resultater. Støtten til FN's mayaprogram har bidratt til at mayaindianerne kan kjempe for egne økonomiske og politiske rettigheter, det gis mulighet til politisk deltakelse og avklaring av jordrettigheter, og ofre for overgrep og menneskerettighetsbrudd i mayabefolkningen gis en mulighet til å presentere sine saker for nasjonale domstoler. Dette medlem mener dette programmet bør skjermes fra kuttene i bevilgningen på kap. 153 post 78.

Kap. 160 Sivilt samfunn og demokratiutvikling

Utgifter	I tusen kroner
Saldert budsjett 2015	2 146 558
Forslag Prop. 1 S (2015–2016)	1 815 363
Prop. 1 S Tillegg 1 (2015–2016)	822 602

Fleirtallet i komiteen, alle unnateke medlemmene frå Høyre og Framstegspartiet, viser til at dei

nominelle løyvingane til kap. 160 Sivilt samfunn og demokratiutvikling vert halde om lag likt som løyvingane frå fjorårets budsjett.

Fleirtalet merkar seg at regjeringa opphavleg føreslo å redusere posten med 1 324 mill. kroner. Fleirtalet noterer at dei føreslåtte kutta ville svara til nær to tredelar av overføringane til sivilt samfunn og demokratibygging for bistandsbudsjettet i 2015.

Et annet flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Kristelig Folkeparti og Venstre, viser til disse partienes budsjettforlik og til finansinnstillingen, der kap. 160 Sivilt samfunn og demokratiutvikling er styrket i forhold til Prop. 1 S Tillegg 1 (2015–2016) og det er foreslått bevilget 2 119,581 mill. kroner. Budsjettforliket innebærer at bevilgningen på post 70, Sivilt samfunn, øker med 1 285 mill. kroner. Post 1 Driftsutgifter økes med 12 mill. kroner, noe som styrker administrativ kapasitet og fører til at Bistandsaktuelt kan fortsette driften.

Fleirtalet i komiteen, alle unnateke medlemene frå Høgre og Framstegspartiet, viser til Innst. 7 S (2014–2015), der ein samla komité slo fast at det var og er eit mål å styrkje sivilt samfunn i utviklingsland.

Fleirtalet understrekar at denne målsettinga òg må liggje fast for norsk bistandspolitikk i åra framover.

Fleirtalet understrekar at så store kutt som opphavleg vart føreslått frå regjeringa i støtta til sivilt samfunn, burde ha vore grunngjeve både politisk og bistandsfagleg. Dette er ikkje gjort.

Fleirtalet peiker på at Noreg, gjennom løyvingane til sivilt samfunn, støttar aktørar som bidreg aktivt i debatten om norsk bistandspolitikk, som uavhengig forskning, frivillige organisasjonar og fagbladet Bistandsaktuelt. For å heile tida sikre ein best mogleg bistandspolitikk er det naudsynt at me sikrar kritisk debatt om norsk bistandspolitikk.

Komiteen viser til at kvinner og likestilling er en av de prioriterte satsingene for norsk utenriks- og utviklingspolitikk, og at kvinners rettigheter er under press i mange deler av verden. Samtidig var det i 2014 målt negativ utvikling i oppfyllingen av politiske og sivile rettigheter i hele 61 land (Freedom House). Global Gender Gap report 2014, fra World Economic Forum, viser at kvinners politiske deltakelse er svak i de fleste deler av verden. Komiteen understreker at støtte til organisasjoner som effektivt bidrar til likestilling og kvinners deltakelse, er spesielt viktig.

POST 70 SIVILT SAMFUNN

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Kristelig Folkeparti og Venstre, viser til at budsjettavtalen innebærer at bevilgningen til post 70 Sivilt samfunn, for 2016 økes med 1 285 mill. kroner. Flertallet viser til at denne økningen innebærer at bevilgningen i 2016 holdes på om lag samme nivå som i 2015 og støtter dette.

Flertallet har notert seg at FN-sambandets og UNICEF Norges andel av opplysningsstøtten fra og med 2016 ikke skal dekkes av denne budsjettposten, men finansieres over kap. 170 post 76. Det frigjør 31 mill. kroner til annen bruk under denne posten. Budsjettforliket innebærer videre at støtten fra denne posten til tenketanker basert i USA reduseres med 15 mill. kroner. Virkningen av disse to endringer er at i alt 46 mill. kroner frigjøres til annen bruk under budsjettposten. Flertallet merker seg at dette i praksis betyr at tilgjengelige ressurser til gjenværende formål under denne posten blir 1 331 mill. kroner høyere enn foreslått i Prop. 1 S Tillegg 1 (2015–2016).

Eit anna fleirtal, alle unnateke medlemene frå Høgre og Framstegspartiet, viser til at løyvingane til post 70 Sivilt samfunn, haldas likt som for statsbudsjettet 2015.

Dette fleirtalet merkar seg at regjeringa i Prop. 1 S Tillegg 1 (2015–2016) føreslo å redusere løyvingane til post 70 med nær 1,3 mrd. kroner, samanlikna med løyvingane i 2015.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet viser til sitt alternative forslag til statsbudsjettet for 2016 hvor det foreslås at post 70 øker med 1 068 mill. kroner.

Disse medlemmer viser videre til kap. 170 post 76, der Arbeiderpartiet går sammen med flertallet og legger inn 31 mill. kroner til FN-sambandet. Disse medlemmer reduserer derfor økningen under post 70 til 1 052 mill. kroner for inndeckning.

Komiteen vil understreke at bevilgningen skal videreføre langsiktig bistand via sivilt samfunn for å bidra til demokratisering, realisering av menneskerettigheter, bærekraftig ressursforvaltning og reduksjon av fattigdom, i tråd med målene som er gjengitt i Prop. 1 S (2015–2016).

Komiteen mener Norge har påtatt seg forpliktelser til å løfte menneskerettighetene til funksjonshemmede internasjonalt og bidra til at deres rett til utdanning, inkludert i konflikt, gis en særlig prioritet. Komiteen viser til viktigheten av å følge opp dette arbeidet og at funksjonshemmedes rettighetsarbeid må løftes særlig i norsk utenriks- og utviklingssamarbeid.

Komiteen viser til at støtten til opplysningsarbeid opprettholdes og at 60 mill. kroner øremerkes til dette under post 70. Formålet med bevilgningen skal være å bidra til å fremme demokratisk deltakelse, kritisk debatt og kunnskap om utviklingspolitiske temaer, jf. enstemmig merknad fra utenriks- og forsvarskomiteen i Innst. 7 S (2013–2014). Komiteen mener støtteavtaler i økende grad bør gjøres flerårige for å sikre økt forutsigbarhet og kvalitet i tiltakene. Framtidig støtte til FN-sambandet og UNICEF Norge flyttes til kap. 170 post 76 og omtales nærmere der. Komiteen har i arbeidet med oppdelingen av støtteordningen mottatt innspill fra flere berørte parter, herunder RORG-samarbeidet og fra FN-sambandet. Komiteen støtter de foreslåtte endringene, som innebærer at beløpet som øremerkes til opplysningsarbeid under posten reduseres fra 91 til 60 mill. kroner i 2016.

Komiteen er enig med regjeringen i at ordningen med demokratistøtte gjennom partier opprettholdes og foreslår at den videreføres minst på samme nivå som tidligere, dvs. med minst 8 mill. kroner innen rammen av kap. 160 post 70.

Komiteen viser til at mange av dei store demokratiske reformene verda har opplevd, har hatt sitt utspring frå arbeid i sivile organisasjonar. Eit døme er kvartetten for nasjonal dialog i Tunisia, som blir tildelt Nobels fredspris i 2015. Kvartetten for nasjonal dialog viste korleis sivile aktørar kan medverke til utvikling gjennom sivilt arbeid og samarbeid.

Komiteen peikar på at støtta via sivilt samfunn går til fleire hundre organisasjonar i utviklingsland. Desse organisasjonane arbeidar dagleg med mellom anna menneskerettar, likestilling, matsikkerheit, helse, utdanning og klimatilpassing. Dei er med på å bygge opp demokratiske strukturar og kjempar mot fattigdom i praksis.

Komiteen peikar på at mange av dei sivile organisasjonane som tek imot norsk bistand, arbeidar i land der menneskerettar står svakt. Innbyggjarane i desse landa er ofte sårbare for klimaendringar og andre kriser. Eit sterkt og uavhengig sivilt samfunn er avgjerande for demokratisk utvikling og arbeid mot fattigdom.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmet fra Sosialistisk Venstreparti, vil i lys av den brutale forfølgelsen av livssynsminoriteter i noen områder, ikke minst i Midtøsten, be Utenriksdepartementet videreføre og øke innsatsen for slike gruppers grunnleggende menneskerettigheter og øremerke minst 15 mill. kroner av Norads forvaltning av kap. 160 post 70 til prosjekter for trosfrihet i 2016.

Medlemene i komiteen frå Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti

understrekar at så store kutt som regjeringa opphavelg føreslo, ville ha råka ei lang rekkje organisasjonar i utviklingsland og dermed mange millionar menneske som desse organisasjonane arbeider for å gje eit betre liv.

Desse medlemene peikar på at støtta via sivilt samfunn har vist seg minst like effektiv som anna bistand. Den har også vore underlagt meir systematiske faglege vurderingar og er under streng kontroll med tanke på effektivitet, resultat og korrupsjonssikring.

Desse medlemene understreker at det så langt har vore politisk semje om verdien av å støtte sivile organisasjonar som arbeidar for menneskerettar og demokrati, og at det ville vore svært uheldig om dette vart endra gjennom årets budsjett.

Desse medlemene viser til ei studie gjennomført for Norad i 2012 som viser at bistand til funksjonshemma er halvert frå år 2000 til 2010. Desse medlemene ser det som viktig at regjeringa sikrar ein vekst i løyvingane til styrking av funksjonshemma sine rettar.

Desse medlemene viser til at regjeringa foreslår å redusere bistanden gjennom sivilt samfunn over kap. 160 post 70 med 66 pst. samanlikna med 2015. Desse medlemene vil hevde at sivilsamfunnsbistanden leverar effektive resultat, og bidreg til solidaritetsband mellom folk i ulike land. Desse medlemene er svært kritiske til dette kuttet, som i praksis inneber ei fullstendig omlegging av norsk bistand med eit pennestrøk. Desse medlemene vil understreke at norsk utviklingspolitikk er god i stor grad på grunn av samarbeidet med eit aktivt sivilsamfunn, og at sivile samfunnsorganisasjonar utgjer eit unikt supplement til utviklingsinnsats gjennom myndighetsapparat og det multilaterale systemet. Desse medlemene ser på det som alvorleg at det ikkje er framlagd noko fagleg grunngeving for eit slikt kutt, og regjeringa har ikkje kunna vise til at Norad som fagdirektorat er blitt lytta til i denne prosessen.

Desse medlemene viser vidare til at regjeringa foreslår å avvikle informasjonsstøtta. I dag er det om lag 50 norske organisasjonar som mottar støtte for å informere om globale spørsmål og skape debatt. Desse medlemene viser til evaluering av informasjonsstøtta kor det er sprikande resultat på ulike prosjekt, og forstår behov for ei endring i strukturen til informasjonsstøtta. Desse medlemene er likevel sterkt kritiske til nedlegging av ordninga utan at det føreligg ei fagleg grunngeving eller at det har vore ein større prosess på dette, og meiner kuttet bør reverserast i vente av ei omlegging av støtta. Desse medlemene vil peike på at kampanjar og prosjekt som har hatt stor rekkevidde og bidrege til monaleg debatt og kunnskapsspreiing i befolkninga

om viktige utviklingspolitiske spørsmål, har hatt støtte frå denne ordninga, og vil med budsjettforslaget stå utan finansieringsmoglegheit til viktige kampanjar. Desse medlemmene meiner at utanriks- og utviklingspolitikken treng kompetanse og kritiske røyster, og at desse kutta vil svekke ein fagleg og kritisk debatt om Noreg si rolle i verda og resultatata av norsk bistand. Desse medlemmene vil spesielt framheve at FN-sambandet som er dekkja av informasjonsstøtta, som møter 80 000 skuleelevar kvart år og årleg har 2 millionar vitjingar på sine nettsider, hovudsakleg frå skuleverket, vil måtte avvikle verksemda ved årsskiftet med dette budsjettforslaget.

Medlemene i komiteen frå Senterpartiet og Venstre meiner Noreg bør bruke bistand aktivt for å medverke til at det blir produsert nok mat i verda og samstundes redusere klimautsleppa gjennom auka satsing på småskalaproduksjon i landbruket. Desse medlemmene syner til at mellom anna Verdsbanken i sin rapport for 2008 viser at den mest effektive måten å redusere fattigdom på er å støtte småbønder i utviklingsland.

Medlemene i komiteen frå Senterpartiet viser til at om lag ein av tre personar i Afrika sør for Sahara i dag er definert som underernært. I dette området er matproduksjonen redusert dei siste åra, og det er lite rom for å ekspandere jordbruksarealet i mange land. Samstundes er usikkerheita om framtidens prisar på den internasjonale matmarknaden stor. Dersom det blir vanskelegare både å få tak i og betale for mat, vil nasjonal sjølvforsyning bli viktigare for kvart enkelt land. Dette gjer at det er viktig å styrkje jordbruket og kvart enkelt land si evne til å produsere mat om tilgangen på det internasjonale matmarknaden blir redusert.

Denne medlemmen viser til tal frå FNs organisasjon for landbruk og ernæring som indikerer at Afrika dei seinaste åra har importert om lag ein fjerdepart av sitt matbehov. I dei siste tiåra har areal-ekspansjonen i Afrika stoppa opp. Med aukande folkesetnad og lite industri blir den eksisterande matproduksjonen delt på stadig fleire. Samstundes vert jorda utarma. Det hastar med å starte ei utvikling der produktiviteten i jordbruket aukar, basert på ei berekraftig forvaltning av jorda, som kjem heile befolkninga til gode samt komande generasjonar.

Denne medlemmen foreslår på denne bakgrunn at 150 mill. kroner av post 70 vert øymerka til landbruksbistand og til landbruksorganisasjonar og andre organisasjonar og nettverk som medverkar til å styrkje eit berekraftig, klimavenleg landbruk.

Denne medlemmen viser til at Senterpartiet i sitt alternative statsbudsjett foreslår å reversere alle regjeringa sine foreslåtte kutt i løyvingane til sivil

samfunn. Senterpartiet foreslår å auke løyvingane til kap. 160 med 1,3 mrd. kroner, samanlikna med Prop. 1 S Tillegg 1 (2015–2016). Med dette vert støtta til sivil samfunn og informasjonsstøtta oppretthaldt på same nivå som i dag.

Kap. 161 Næringsutvikling

Utgifter	I tusen kroner
Saldert budsjett 2015	629 000
Forslag Prop. 1 S (2015–2016)	644 000
Prop. 1 S Tillegg 1 (2015–2016)	514 000

POST 70 NÆRINGSUTVIKLING

Komiteen viser til at det etter endringer fremlagt i Prop. 1 S Tillegg 1 (2015–2016) foreslås bevilget 139 mill. kroner. Komiteen tar til etterretning at enkelte inngåtte avtaler vil måtte avsluttes, eventuelt må utbetalinger forskyves til neste budsjettperiode. Komiteen viser til at formålet med bevilgningen er å bidra til bærekraftig økonomisk vekst, jobbskaping og kompetansebygging i utviklingsland. Norges støtte skal bidra til gode rammevilkår for ivaretagelse av menneskerettigheter, arbeidstakerrettigheter, miljø- og antikorrupsjon.

Komiteen stiller seg bak målsettingen om å fremme utvikling av lønnsom, bærekraftig næringsvirksomhet i utviklingsland. Handel kan bidra til verdiskaping, økt sysselsetting og næringsutvikling.

Komiteen merker seg at Norfund er det viktigste enkeltstående instrumentet for å kunne legge til rette for økt strategisk samarbeid med næringslivet. Norfund investerer i nye bedrifter og i utvidelse og modernisering av eksisterende. Ved utgangen av 2014 var 227 000 mennesker sysselsatt i virksomheter Norfund hadde investert i. Norfund ble evaluert i 2014.

Komiteens medlemmer fra Framskrittspartiet, Kristelig Folkeparti, Senterpartiet, Venstre og Sosialistisk Venstreparti viser til at det var stor uenighet rundt resultatet av evalueringen. Blant forbedringspunktene som Norads evalueringsavdeling trakk frem var at Utenriksdepartementet bør ha en tydeligere styring med Norfund, for eksempel gjennom å tydeliggjøre tolkningen av Norfunds mandat, og vurdere å selge seg ut av investeringer som ligger utenfor kjernemandatet. Videre ble det tilrådd at en avklarer hvordan utviklingseffekten av Norfunds investeringer skal rapporteres, og at det vurderes alternative virkemidler for å bidra med målrettet støtte til de minst utviklede landene.

Komiteen viser til at på tross av forbedringer de senere årene, er dårlige rammevilkår for næringsliv og næringsutvikling fortsatt et problem i mange utviklingsland. Komiteen støtter derfor arbeidet for å styrke organisasjoner i arbeidslivet som kan fremme bedre investeringsklima og arbeidsmarkedet i utviklingsland.

Komiteens medlemmer fra Høyre og Fremskrittspartiet viser til Prop. 1 S Tillegg 1 (2015–2016) hvor det ble foretatt omprioriteringer i budsjettet for å håndtere en betydelig økt asyltilstrømming til Norge. Regjeringen foreslo i Tilleggsproposisjonen å redusere bevilgningen over kap. 161 post 70 med 130 mill. kroner til 139 mill. kroner. Disse medlemmer har forståelse for at omprioriteringer er nødvendig i en ekstraordinær tid.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti, støtter regjeringens forslag om bevilgninger til grunnfondskapital i Norfund på post 95 og tilhørende tapsavsetninger på post 75. Flertallet viser til at formålet med ordningene er at investeringene skal bidra til næringsutvikling og jobbskaping. For å få dokumentert utviklingseffekten, ber flertallet om at det i løpet av 2016 redegjøres på egnet måte om hvilken økning i antall arbeidsplasser eierskapet har medført i de bedrifter Norfund har ervervet eierskap til, ikke bare hvor mange som er sysselsatt i bedriftene.

Komiteen viser til at regjeringens satsing på jobbskaping og næringsutvikling er et område hvor det spesielt bør satses på kvinner siden disse er mer ekskludert fra arbeidslivet og formelle finansielle tjenester. Komiteen understreker at det er behov for å konkretisere og finansiere tiltak som styrker kvinners økonomiske rettigheter. Satsing på kvinners finansielle deltakelse, spare- og lånegrupper, voksenopplæring, entreprenørskap og kvinners eiendoms- og arverettigheter er viktige satsinger.

Medlemmen i komiteen fra Senterpartiet viser til at Senterpartiet i sitt alternative budsjett foreslår å auke denne posten med 65 mill. kroner, samanlikna med Prop. 1 S Tillegg 1 (2015–2016). Denne medlemmen understrekar at ein større del av midlane på post 70 vert løyvd til landbruk og matproduksjon, og at det vert prioritert støtte til fattige småbønder og deira organisasjonar.

Kap. 162 Overgangsbistand

Komiteen viser til at kap. 162 Overgangsbistand i Prop. 1 S (2015–2016) ble foreslått nedlagt og at nye midler ikke ble foreslått for 2016.

Komiteen er kjent med at flertallet – Høyre, Fremskrittspartiet, Kristelig Folkeparti og Venstre – i budsjettavtalen ble enige om å videreføre budsjettkapitlet for Overgangsbistand og at bevilgningen for 2016 settes til 200 mill. kroner.

Komiteen viser til at verden ved terskelen til 2016 står overfor en rekke humanitære krisesituasjoner av stort omfang. I flere andre sårbare land er det risiko for utvikling av kriser eller tilbakefall i en skjør situasjon hvor en forsøker å legge konflikter bak seg for å sikre stabilisering og gjenoppbygging. Komiteen ser overgangsbistand som et fleksibelt virkemiddel som hurtig kan anvendes etter voldelige konflikter eller naturkatastrofer. Komiteen mener kapitlet for overgangsbistand i hovedsak bør brukes i situasjoner der den akutte krise- og nødssituasjonen er over, men hvor befolkningen ennå ikke kan hjelpe seg selv, eller i påvente av at mer langsiktig bistand etableres. Komiteen mener det er viktig å styrke lokalbefolkningens evne til å håndtere krisesituasjoner, siden de vil være de første til å måtte respondere på kriser både i konfliktsituasjoner og naturkatastrofer. Styrking av lokalbefolkningens evne til å håndtere krisesituasjoner vil også ofte ha forebyggende effekter.

Komiteen vil understreke betydningen av å ha midler til disposisjon som kan benyttes på kort varsel og som kan settes inn der behovet er størst. Støtte til tidlig gjenoppbygging etter krig eller naturkatastrofer samt hjelp til å fremme kvinners rettigheter og til å bistå ofre for seksualisert vold har vært og bør fortsatt være sentrale formål for støtte under bevilgningen til overgangsbistand. Komiteen støtter at kapitlet for overgangsbistand opprettholdes og foreslår at det for 2016 bevilges 200 mill. kroner til dette budsjettformålet.

Kap. 163 Nødhjelp, humanitær bistand og menneskerettigheter

Utgifter	I tusen kroner
Saldert budsjett 2015	3 717 342
Forslag Prop. 1 S (2015–2016)	4 722 342
Prop. 1 S Tillegg 1 (2015–2016)	4 597 342

Komiteen viser til at humanitær hjelp og arbeid for menneskerettigheter er høyt prioritert i norsk utenriks- og bistandspolitikk og at det overordnede målet er å bidra til at mennesker i nød får nødvendig beskyttelse og assistanse uavhengig av faktorer som etnisk bakgrunn, kjønn, religion eller politisk tilhørighet.

Komiteen viser videre til at verden i dag opplever en rekke store, komplekse og vedvarende humanitære kriser, at Europa er rammet av den største flyktningkrisen siden andre verdenskrig gjennom

at millioner av mennesker er drevet på flukt og at et økende antall av disse nå søker tilflukt i Norge.

Komiteen viser til Prop. 1 S (2015–2016) der regjeringen i denne situasjonen foreslo å øke bevilgningene til nødhjelp, humanitær bistand og menneskerettigheter med 27,5 pst. tilsvarende 1 005 mill. kroner, slik at det i regjeringens opprinnelige budsjett for 2016 var foreslått bevilget 4 722 342 000 kroner på dette kapittelet.

Komiteen viser videre til Prop. 1 S Tillegg 1 (2015–2016) der regjeringen foreslo en ytterligere styrking av bistandsbudsjettet med 1,2 mrd. kroner og en omdisponering av budsjettmidler på 4,2 mrd. kroner for å dekke mottak av mennesker på flukt. Som følge av Prop. 1 S Tillegg 1 (2015–2016) ble bevilgningen til kap. 163 foreslått redusert til 4 597 432 000 kroner.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet, viser til budsjettavtalen mellom Høyre, Fremskrittspartiet, Kristelig Folkeparti og Venstre der bevilgningen på kap. 163 er foreslått til 4 687 342 000 kroner.

Komiteen viser til at størsteparten av økningen på kap. 163 øremerkes Syria og nabolandene inkludert Irak. Komiteen understreker alvoret i situasjonen der krigen i Syria har ført mer enn 4 millioner mennesker på flukt i tillegg til at over 7,5 millioner mennesker er internt fordrevne.

Videre vil komiteen vise til at de store krisene fortsatt skal prioriteres høyt samtidig som nødvendig bistand til befolkning i langvarige kroniske kriser og i sårbare stater sikres.

Medlemene i komiteen frå Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti pekar på at verda i dag står ovanfor ei av dei største humanitære krisane sidan 2. verdskrig. Det er no eit historisk behov for akutt hjelp til fleire menneske som har svært knapp tilgang til mat, vatn, medisinar eller helsehjelp. I denne ekstraordinære situasjonen meiner desse medlemene at Noreg i år må bidra med eit ekstraordinært stort budsjett til naudhjelp og humanitær bistand, spesielt i Syria, Irak og dei tilhøyrande nabolanda.

Desse medlemene viser til at mangelen på ressursar er så stor at mellom anna Verdas matvareprogram har vore tvinga til å skjære ned distribusjonen av mat. Dei har kutta ut utdelinga av matkuponar til mange av dei syriske flyktingane som oppheld seg i nabolanda til Syria. I Jordan har over halvparten av dei som har motteke stønad til mat opplevd å miste den.

Desse medlemene viser til at mellom anna Redd Barna har vist til at dei humanitære behova er enorme, samstundes som hjelpearbeidet er grovt underfinansiert. Desse medlemene viser at Norsk Folkehjelp har slått fast at med tanke på situasjonen som no finn stad i Syria sine nærområde, burde regjeringa sine løyvingar til naudhjelp og humanitær bistand ha vore vesentleg høgare.

Desse medlemene viser til at Noreg må no sikre eit kraftfullt løft i støtta til naudhjelp og humanitær bistand. Dermed sikrar me støtte til svært mange flyktingar som kan hjelpast i flyktingeleirar og i Syria sine nærområde.

Desse medlemene viser til initiativet som er lansert, og som regjeringa seinare har følgd opp, om å arrangere en gjevarlandskonferanse for det humanitære arbeidet overfor flyktingar frå Syria. Desse medlemene understrekar at for at ein slik gjevarlandskonferanse skal bli ein suksess, må Noreg her gå føre og legge eit substansielt bidrag på bordet. Det er uakseptabelt at me har ein situasjon der FN ikkje har midlar til å sikre alle flyktingane mat.

Medlemene i komiteen frå Senterpartiet pekar på at ei rekkje hjelpeorganisasjonar har understreka at Noreg i år burde gå føre som eit døme til etterfølging, og løyve 3 mrd. kroner til naudhjelp og humanitær bistand til Syria sine nærområde. Denne medlemen viser til at Senterpartiet har følgd opp dette i sitt alternative statsbudsjett. Det er uheldig at regjeringa ikkje følgjer opp det same initiativet. I regjeringa sitt opphavlege budsjettforslag mangla det 1,75 mrd. kroner for å nå dette målet, og med budsjettavtala mellom samarbeidspartia manglar det framleis 1,7 mrd. kroner.

POST 70 NØDHJELP OG HUMANITÆR BISTAND

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Kristelig Folkeparti og Venstre, viser til budsjettforliket, som innebærer at post 70 Nødhjelp og humanitær bistand foreslås styrket med 50 mill. kroner utover forslaget i Prop. 1 S Tillegg 1 (2015–2016), til i alt 4 389 042 000 kroner.

Komiteen har merket seg at regjeringens viktigste partnere og kanaler for nødhjelp og humanitær bistand er FNs humanitære organisasjoner, Røde Kors-bevegelsen og frivillige organisasjoner.

Komiteen viser videre til at under halvparten av FNs appeller om nødhjelp til Syria er oppfylt.

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Kristelig Folkeparti og Venstre, viser til budsjettavtalen der det foreslås å øke bevilgningene til norsk nød-

hjelp, til FNs høykommissær for flyktninger og til Verdens matvareprogram.

Komiteen har merket seg at Norge vil engasjere seg aktivt og støtte FNs høynivåpanel på humanitær finansiering som vil gi innspill til Verdens humanitære toppmøte i mai 2016.

Komiteen viser til at regjeringens prioritering av utdanning til barn og unge, helse, humanitær bistand, jobbskaping, fredsbygging i sårbare land samt innsatsen i Midtøsten og Afrika foreslås skjermet, og støtter dette.

Komiteen viser videre til at den humanitære innsatsen skal inkludere beskyttelse av sårbare grupper, integrere kjønnsperspektiv og større respekt for menneskerettigheter til mennesker på flukt. Komiteen vil spesielt peke på betydningen av å sikre barn i krise og konflikt tilgang til utdanning. Komiteen har merket seg at arbeidet mot seksuelle overgrep og kjønnsbasert vold skal trappes opp og at kvinners deltakelse i alle faser av nødhjelpsarbeidet skal vektlegges sterkere.

Komiteen understreker at det må øremerkes midler til å sikre bedre integrering av kjønn og likestilling i humanitær innsats. Spesielt bør det satses på å inkludere lokale kvinneorganisasjoner i humanitære programmer, og å bekjempe kjønnsbasert vold.

Komiteen viser til den humanitære innsatsen i Syria og nabolandene. For at hjelpen skal nå de mest sårbare er innsatsen til internasjonale og lokale frivillige organisasjoner viktig. Frivillige organisasjoners grensekryssende bistand fra nabolandene, i tråd med FNs sikkerhetsrådsresolusjoner 2139 og 2165, er uvurderlig og effektiv for å møte de humanitære behovene inne i Syria og å nå svært sårbare grupper i en stadig forverret krigssituasjon. De aller fleste av områdene som FN definerer som vanskelig tilgjengelige, befinner seg i områder kontrollert av opposisjonsstyrker. Komiteen mener at andelen av den humanitære hjelpen til grensekryssende bistand bør opprettholdes og vurderes økt.

POST 72 MENNESKERETTIGHETER

Komiteen viser til Prop. 1 S Tillegg 1 (2015–2016) der bevilgningen til post 72 var foreslått redusert med 125 mill. kroner til 258 300 000 kroner, noe som ville innebære redusert støtte til initiativ og aktører på menneskerettighets- og demokratifeltet.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Fremskrittspartiet, Kristelig Folkeparti og Venstre, viser til at det i budsjettavtalen ble oppnådd enighet om å styrke bevilgningen til post 72 Menneskerettigheter.

Flertallet foreslår på denne bakgrunn å øke bevilgningen til post 72 Menneskerettigheter med 40 mill. kroner, slik at bevilgningen for 2016 blir på 298,3 mill. kroner.

Komiteen viser til det økte presset på menneskerettigheter internasjonalt og vil understreke betydningen av at grunnleggende og universelle rettigheter forsvares og at menneskerettighetsforkjempere støttes aktivt. Komiteen understreker videre viktigheten av at arbeidet for ytringsfrihet, pressefrihet og forsamlingsfrihet vil bli gitt høyeste prioritet. Komiteen viser til at et vern av disse frihetene er avgjørende for realisering av andre rettigheter som retten til mat og til utdanning.

Komiteen har også merket seg at en stor del av bevilgningen til arbeidet for å styrke menneskerettighetene på prioriterte områder kanaliseres gjennom norske og internasjonale organisasjoner i tillegg til tiltak i regi av enkelte lokale organisasjoner.

I arbeidet for menneskerettigheter under post 72 vil komiteen vektlegge beskyttelse av menneskerettighetsforkjempere, inkludert deres arbeid for urfolks rettigheter og for å hindre rettighetsbrudd knyttet til land- og ressurskonflikter. Komiteen anser det naturlig at urfolk inkluderes som målgruppe under denne posten.

Komiteen viser avslutningsvis til at Norge i høst, etter lange og tøffe forhandlinger i FN, til slutt lyktes med å sikre bred oppslutning om Norges resolusjon om å beskytte menneskerettighetsforkjempere. Komiteen mener menneskerettighetsforkjemperes rett og mulighet til å arbeide trygt uten fare for represalier, er viktig for å bygge og sikre bærekraftige, åpne og demokratiske samfunn.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Fremskrittspartiet og Kristelig Folkeparti, viser til at de overordnede mål for bevilgningen er å fremme nasjonal etterlevelse av de internasjonale menneskerettighetsforpliktelsene og å bidra til mer effektive internasjonale systemer for fremme og beskyttelse av menneskerettigheter og demokrati. Flertallet er enig i at Norge som oppfølging av Innst. 226 S (2014–2015), jf. Meld. St. 10 (2014–2015), i 2016 blant annet skal vektlegge de satsingsområder som nevnes i Prop. 1 S (2015–2016):

- Individets frihet og medbestemmelse, med særlig fokus på ytringsfrihet, pressefrihet, forenings- og forsamlingsfrihet, menneskerettighetsforkjempere og demokratibyggning.
- Rettsstat og rettssikkerhet, inkludert arbeidet mot tortur og dødsstraff.

- Likeverd og like muligheter, med særlig fokus på barn, personer med nedsatt funksjonsevne, seksuelle og religiøse minoriteters rettigheter.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet, Venstre og Sosialistisk Venstreparti viser til at til tross for at Barnekonvensjonen er ratifisert av nesten alle verdens stater, brytes barns rettigheter i stort omfang over hele verden, hver eneste dag. Gjennom samarbeid og politisk dialog må myndigheter gjøres oppmerksom på deres ansvar for å innfri barns menneskerettigheter i eget land. For å sikre en helhetlig oppfølging av arbeidet med barns rettigheter i utenrikspolitikken etterlyses derfor en handlingsplan for barns rettigheter. Dette vil også være en naturlig oppfølging av Innst. 226 S (2014–2015), som har barn som en prioritert sårbar gruppe.

Kap. 164 Fred, forsoning og demokrati

Utgifter	I tusen kroner
Saldert budsjett 2015	1 681 100
Forslag Prop. 1 S (2015–2016)	1 821 100
Prop. 1 S Tillegg 1 (2015–2016)	1 341 100

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti, viser til at regjeringen i Prop. 1 S (2015–2016) foreslo å bevilge 1 821 100 mill. kroner over kap. 164 Fred, forsoning og demokrati. Som følge av tilleggsproposisjonen reduseres bevilgningen til 1 341 100 mill. kroner. Etter budsjettforliket mellom Høyre, Fremskrittspartiet, Kristelig Folkeparti og Venstre er bevilgningen på kapitlet foreslått til 1 086 100 mill. kroner. Flertallet har i lys av de store kostnader som følger av flykningstiltak i Norge funnet det nødvendig å konsentrere mer av Norges bistand om de fattigste regioner i verden, humanitære kriseområder og Norges fokusland. Det medfører innsparinger til tiltak på Balkan og en del globale engasjementer.

Komiteen er enig i at norsk utenrikspolitikk skal bidra til internasjonal fred og sikkerhet. Kriser og konflikter langt unna berører også oss, og Norge må bidra både for å redde liv og for å hindre, dempe og løse konflikter. Komiteen viser til at FN er den viktigste internasjonale organisasjonen i arbeidet for å skape en fredeligere verden.

Komiteen er enig med regjeringen i at det fortsatt skal være et satsingsområde å følge opp sikkerhetsrådsresolusjon 1325 og regjeringens handlingsplan for kvinner, fred og sikkerhet vedrørende fredsprosesser og fredsforhandlinger, fordi aktiv deltakelse fra kvinner er nødvendig for å løse konflikter og skape varig fred.

Komiteen støtter satsingen på stabiliserings-tiltak, kapasitetsbygging og tillitsskapende tiltak i land i endring (Somalia, Myanmar, Syria/Irak og Afghanistan).

Komiteen støtter regjeringens styrkede innsats mot globale sikkerhetsutfordringer og arbeidet for å forebygge radikaliserings-, voldelig ekstremisme og terrorisme i land og områder preget av konflikt, vold og sårbarhet. Komiteen støtter beskrivelsen om at landene på Vest-Balkan har vært hardt rammet av den økonomiske krisen. Disse landene ønsker medlemskap i EU og tettere samarbeid med NATO, for å skape stabilitet og legge grunnlaget for økonomisk fremgang. Komiteen mener at varig stabilitet og demokratisk utvikling er et mål i regionen. Komiteen merker seg reduksjonen til dette formål som følge av tilleggsproposisjonen.

Komiteen støtter regjeringens vurdering av behovet for innsats for Ukraina, ikke minst fordi det er et mål å hindre ytterligere destabilisering, og bidra for å avhjelpe i den humanitære situasjonen i området og landene. Komiteen merker seg at støtten til Georgia og Moldova også vil bli prioritert. Komiteen merker seg at støtten til øvrige land i regionen blir redusert som følge av tilleggsproposisjonen.

Komiteen mener – som regjeringen – at arbeidet mot spredning av masseødeleggelsesvåpen må være en hovedprioritering og at det er et mål å arbeide for at utviklingslands egenkompetanse på nedrustningsspørsmål kan styrkes, slik at disse kan delta aktivt i internasjonale nedrustningsregimer og nedrustningsinitiativer.

Komiteen merker seg at arbeidet med å forhindre spredning av masseødeleggelsesvåpen ligger fast, og komiteen merker seg at regjeringen baserer sin politikk på det samme grunnlag som redegjort for i regjeringen Stoltenbergs Prop. 1 S (2013–2014).

Komiteen viser også til viktigheten av å følge opp Oslo-konferansens perspektiv om humanitære konsekvenser av kjernevåpen og arbeidet i Det internasjonale atomenergibyrådet (IAEA). Komiteen viser til at diskusjonen i NPT i New York våren 2015 i stor grad var knyttet til de uakseptable konsekvensene ved bruk av kjernevåpen

Komiteen understreker at innsatsen i fredsarbeid må integreres i oppfølgingen av sikkerhetsrådsresolusjon 1325 om kvinner, fred og sikkerhet.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti vil understreke betydningen av å styrke det sivile samfunnsengasjementet i internasjonalt nedrustnings- og ikke-spredningsarbeid og forutsetter at støtten til organisasjonene som arbeider med disse spørsmålene videreføres.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Kristelig Folkeparti, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti vil vise til flertallsmerkningen i Innst. 296 S (2014–2015), jf. Dokument 8:72S (2014–2015):

«Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Høyre og Fremskrittspartiet, vil fremheve at Norge må innta en pådriverrolle i det videre arbeidet med å skape en prosess bygget på balansert nedrustning, ikke ensidige tiltak og med det langsiktige mål å lage et juridisk rammeverk som innebærer et forbud mot atomvåpen.»

Disse medlemmer forutsetter at regjeringen følger opp flertallsmerkninger fra Stortinget i sitt arbeid internasjonalt.

POST 70 FRED, FORSONING OG DEMOKRATI

Komiteen merker seg at som følge av tilleggsproposisjonen reduseres post 70 Fred, forsoning og demokratiltak med 250 mill. kroner til 405,9 mill. kroner.

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Kristelig Folkeparti og Venstre, viser til budsjettavtalen og foreslår i samsvar med denne å redusere tilskudd over post 70 til amerikanske tenketanker mv. med 15 mill. kroner, slik at det til post 70 bevilges 390,9 mill. kroner for 2016.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet viser til at Norge i mange sammenhenger har vært engasjert som tilrettelegger og støttespiller for FN i freds- og forsoningsprosesser. Disse medlemmer vil understreke betydningen av dette arbeidet og viser til Arbeiderpartiets alternative budsjett, hvor det foreslås å øke post 70 med 100 mill. kroner.

Disse medlemmer viser videre til kap. 170 post 76, der Arbeiderpartiet går sammen med flertallet og legger inn 31 mill. kroner til FN-sambandet. Disse medlemmer reduserer derfor økningen under post 70 til 85 mill. kroner.

POST 71 ODA-GODKJENTE LAND PÅ BALKAN

Komiteen viser til at post 71 reduseres i Prop. 1 S Tillegg 1 (2015–2016) med 100 mill. kroner, til 225 mill. kroner.

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Kristelig Folkeparti og Venstre, viser til at det etter budsjettavtalen mellom disse partier på posten foreslås bevilget 175 mill. kroner.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet viser til de betydelige utfordringer Balkanlandene står overfor ikke minst når det gjelder sikring av minoriteter og utsatte gruppers rettigheter og foreslår i sitt alternative budsjett å avsette 225 mill. under denne posten.

POST 72 GLOBAL SIKKERHET, UTVIKLING OG NEDRUSTNING

Komiteen viser til at det i regjeringens opprinnelige budsjett Prop. 1 S (2015–2016) var foreslått 244,7 mill. kroner på denne posten.

Dette beløp har komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Kristelig Folkeparti og Venstre, foreslått redusert med 90 mill. kroner. Posten beholdes således uendret fra saldert budsjett 2015 med 154,7 mill. kroner. Flertallet viser til at to nye bistandsprogrammer som regjeringen vil konkretisere og komme tilbake til Stortinget med mer detaljerte planer om før beslutning om iverksettelse fattes, ikke krever egne bevilgninger i 2016.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet støtter en styrket innsats mot organisert kriminalitet, ulovlig handel og forebygging av radikalisering, voldelig ekstremisme og terrorisme. Disse medlemmer foreslår å opprettholde regjeringens opprinnelige forslag på 244,7 mill. kroner til dette formålet.

POST 73 ANDRE ODA-GODKJENTE OSSE-LAND

Komiteen viser til at posten foreslås bevilget med 465,5 mill. kroner i Prop. 1 S Tillegg 1 (2015–2016).

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Kristelig Folkeparti og Venstre, viser til budsjettforliket og foreslår i Innst. 2 S (2015–2016) at det på denne posten bevilges 365,5 mill. kroner.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet viser til at bevilgningen omfatter land som Ukraina, Georgia, Armenia og Moldova og gjelder styrking av demokrati, rettssikkerhet mv. Disse medlemmer viser til sitt alternative budsjett der det foreslås å sette av 465,5 mill. under denne posten.

Kap. 165 Forskning, kompetanseheving og evaluering

Utgifter	I tusen kroner
Saldert budsjett 2015	806 717
Forslag Prop. 1 S (2015–2016)	786 717
Prop. 1 S Tillegg 1 (2015–2016)	671 577

Komiteen viser til at regjeringen foreslår for 2016 å bevilge 786,717 mill. kroner, som i Prop. 1 S Tillegg 1 (2015–2016) reduseres med 115,140 mill. kroner til 671,577 mill. kroner.

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Kristelig Folkeparti og Venstre, mener kapitlet for forskning, kompetanseheving og evaluering er et viktig instrument for å få mer kunnskap og sikre kvalitet og effektivitet i bistanden. Flertallet vil derfor øke bevilgningen til kapitlet med i alt 140 mill. kroner.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Fremskrittspartiet, Kristelig Folkeparti og Venstre, foreslår at post 1 Driftsutgifter, økes med 30 mill. kroner til vel 120,5 mill. kroner, jf. Innst. 2 S (2015–2016).

Flertallet foreslår at bevilgningen til post 70 Forskning, økes med 70 mill. kroner til 148 mill. kroner.

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Kristelig Folkeparti og Venstre, har i budsjettforliket for 2016 foreslått at bevilgningen til post 71 Faglig samarbeid, økes med 40 mill. kroner til 305,9 mill. kroner. Flertallet vil i forbindelse med Norges faglige bistand for øvrig framheve betydningen av den internasjonale innsatsen mot ulovlig fiske i afrikanske farvann. Flertallet vil derfor presisere at støtten til programmet fisk for utvikling må prioriteres ved disponeringen av bevilgningen.

Komiteen vil understreke at kunnskap er kjerne i en bærekraftig utvikling av samfunn og næringsliv. Komiteen viser til at bevilgningene som belastes over dette kapitlet skal dekke kunnskaps- og kapasitetsutvikling i sør, kunnskapsutvikling om utviklingsrelaterte spørsmål i Norge og Norden, utviklings samarbeid, samt faglig styrking og kvalitetssikring. Etter komiteens mening er dette fortsatt viktige elementer i norsk utviklingspolitikk.

Komiteen viser til den vedtatte byggingen av nytt forskningsskip, og ser dette som svært viktig med tanke på å innhente informasjon om marine ressurser, miljø og klima, samt bidra til økobasert fiskeriforvaltning på Afrikas kyst.

Komiteen understreker at det er viktig med videre satsing på kunnskap, erfaringsutveksling og forskning slik at utviklingspolitikken blir mer kunnskapsbasert, den globale kompetansen øker og internasjonaliseringen av norske forskningsmiljø styrkes.

Komiteen viser til at flere land ønsker å trekke erfaring av norsk erfaring og kunnskap om naturres-

surser. Komiteen viser til at videreføring av programmet Olje for utvikling (Ofu) og oppstarten av programmet fisk for utvikling er sentralt i dette faglige samarbeidet.

Kap. 166 Miljø og bærekraftig utvikling mv.

Utgifter	I tusen kroner
Saldert budsjett 2015	2 037 200
Forslag Prop. 1 S (2015–2016)	1 642 700
Prop. 1 S Tillegg 1 (2015–2016)	872 700

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmet fra Sosialistisk Venstreparti, merker seg at regjeringen i Prop. 1 S (2015–2016) foreslår en bevilgning på 1 642,7 mill. kroner. Som følge av tilleggsproposisjonen reduseres posten til 872,7 mill. kroner. I forbindelse med tilleggsproposisjonen, reduseres bevilgningen til post 72 Internasjonale miljøprosesser med 250 mill. kroner, til 597,2 mill. kroner, hvor støtte til det grønne klimafondet og den globale miljøfasiliteten vil bli prioritert. Post 74 Fornybar energi reduseres med 520 mill. kroner, til 270 mill. kroner. Flertallet merker seg at forslaget innebærer omlegging av fornybar energibistand til et lavere ambisjonsnivå og betyr at inngåtte avtaler må avsluttes. Flertallet støtter at nedtrappingen særlig vil skje på områder der prosjektfremdrift og oppnådde resultater er svak. Den foreslåtte økningen til Norfund er uendret, og selskapet investerer om lag halvparten av tilført kapital i fornybar energi.

Et annet flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Kristelig Folkeparti og Venstre, viser til budsjettavtalen mellom Høyre, Fremskrittspartiet, Kristelig Folkeparti og Venstre, og foreslår i samsvar med avtalen å øke de samlede bevilgningene under dette budsjettkapitlet med 370 mill. kroner.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet viser til Arbeiderpartiets alternative budsjett der det foreslås å øke budsjettkapitlet med samlet 515 mill. kroner i forhold til regjeringens forslag fordelt med 115 mill. kroner på post 72 og 400 mill. kroner på post 74.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmet fra Sosialistisk Venstreparti, oppfatter at klima, miljø og bærekraftig utvikling er et satsingsområde for regjeringens utviklingspolitikk. Flertallet ser at klimaendringene vil kunne føre til økt fattigdom. Lavere matproduksjon flere steder og dårligere tilgang på vann, kan føre til flere flyktninger. Flertallet ser det positive i at tiltak mot klimaendringer kan skape utvikling og arbeidsplasser og bidra til å løfte

mennesker ut av fattigdom. Flertallet merker seg at regjeringen vil fortsette arbeidet med å skaffe til veie mer miljøvennlige oppvarmings- og matlagingsalternativer gjennom stimulering til utbygging av elektrisitetsnett og produksjon. Flertallet noterer at bevilgningen under dette kapitlet i hovedsak skal brukes til å nå mål på dette feltet.

Komiteen viser til at økende avfallsmengder og dårlig fungerende avfallshåndtering er et stort problem i land i Afrika, Asia og i Sør-Amerika. Befolkningsvekst, økonomisk vekst og urbanisering er viktige strukturelle årsaker til økt generering av avfall. Det er en sterk befolkningsøkning i Afrika, Midtøsten og i land i Asia. Samtidig er mer enn 1 milliard mennesker løftet ut av ekstrem fattigdom siden 1990.

Komiteen vil videre påpeke at avfall som ikke blir forsvarlig håndtert kan gi store negative helsemessige og miljømessige konsekvenser, det kan også true annen næringsvirksomhet som eksempelvis turisme.

Komiteen viser til at i Libanon har kollaps i avfallshåndteringen ført til demonstrasjoner og uro. I et land som Tunisia – som er inne i en positiv, men en skjør demokratisk utvikling – utgjør dårlig fungerende avfallshåndtering en trussel mot turistindustrien og kan hindre økonomisk vekst.

Komiteen vil videre påpeke at eksport av farlig EE-avfall fra industriland til utviklingsland medfører store forsøplingsproblemer med stor helse- og miljørisiko i mottakerlandene.

Komiteen er videre kjent med at norsk avfalls- og gjenvinningsbransje har utviklet gode systemer, tekniske løsninger og modeller for renovasjonstjenester. Eksport av norsk miljøteknologi og norske avfallssystemer kan bidra til å løse akutte og langsiktige miljø- og helsemessige problemer, det kan også styrke næringsutvikling og skape arbeidsplasser i nye og sårbare demokratier.

Norad skal i sitt arbeid særskilt prioritere blant annet næringsutvikling og global helse. Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Høyre og Fremskrittspartiet, vil oppfordre Norad til også å se til prosjekter for bedre fungerende avfallshåndtering sett i en slik sammenheng.

Et annet flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet og Høyre, merker seg at Norge støtter Civil Societies Support Programme (CSSP) i Etiopia – en felles finansieringsordning etablert sammen med andre givere. CSSP formidler støtte til over 500 etiopiske sivilsamfunnsgrupper i distriktene. En gjennomgang av resultater i 2014 viser at CSSP har hatt god fremgang, som inkluderer økt effekt av utdanningsstøtte for unge pastorale kvinner i Borana-regionen, økonomisk aktivitet for

kvinner i Assosa og avfallshåndtering i Hawassa. Videre merker dette flertallet seg at den globale miljøfasiliteten (GEF) støtter tiltak som skal bidra til å forbedre det globale miljøet. Etter kapitalpåfylling våren 2014 forvalter GEF drøyt 4,4 mrd. USD for perioden 2014–2018. Sammen med øvrige nordiske land har Norge bl.a. vært pådriver for en bredere tilnærming til kjemikalieområdet, inkludert avfallshåndtering hvor dette er relevant i forhold til GEFs mandat. Dette ble gjort til eget hovedområde i GEF under forhandlingene om den sjette kapitalpåfyllingen som ble avsluttet i 2014.

POST 72 INTERNASJONALE MILJØPROSESSER OG BÆREKRAFTIG UTVIKLING

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Kristelig Folkeparti og Venstre, foreslår å øke bevilgningen til post 72 Internasjonale miljøprosesser og bærekraftig utvikling, med 170 mill. kroner, slik at bevilgningen for 2016 blir på 767,2 mill. kroner.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti viser til at regjeringen foreslår et kutt på 350 mill. kroner i denne posten i Prop. 1 S Tillegg 1 (2015–2016). Det framgår av budsjettavtalen mellom regjeringen og støttepartiene at kuttet reduseres noe, men vil fremdeles være i størrelsesorden 175 mill. kroner. Det framgår ikke av budsjettforslaget hvordan det vil bli prioritert på denne posten.

Disse medlemmer mener at dette er et svært uheldig signal bare dager før det store klimatoppmøtet i Paris. Det er grunn til å være bekymret for at kuttet blant annet vil kunne ramme støtten til fattige lands tilpasning til klimaendringene og arbeidet for sikker mattilgang. Disse medlemmer mener også det er grunn til å frykte at dette vil kunne ramme det viktige arbeidet for å bekjempe miljøkriminalitet. Miljøkriminalitet er et alvorlig problem for fattige land. Ulovlig fiske, ulovlig tømmerhugst og ulovlig jakt og fangst rammer miljøet, men også fattige lands ressursforvaltning og skatteinntekter. Miljøkriminalitet har ofte forgreininger til internasjonal alvorlig kriminalitet og ulovlige internasjonale pengestrømmer.

Disse medlemmer viser til at rike land har lovet minst 100 mrd. dollar årlig i klimastøtte til fattige land innen 2020. Løftet har vært svært viktig for å bygge tillit mellom rike og fattige land i internasjonalt klimasamarbeid, og Norge har fram til i høst vært en pådriver for at løftene skal innfris. Derfor er det viktig at Norge øker sin støtte til det grønne fondet og annen klimafinansiering, og disse medlemmer vil særlig prioritere støtte til klimatilpasning.

Medlemen i komiteen frå Senterpartiet viser til at Senterpartiet i sitt alternative budsjett foreslår å auke løyvingane til post 72 med 125 mill. kroner samanlikna med Prop. 1 S Tillegg 1 (2015–2016). Denne medlemen viser til at midlane vert løyvd til å støtte FN sitt grøne klimafond, forvaltning av vatn- og jordressursar og klimatiltak i utviklingsland.

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti viser til Sosialistisk Venstrepartis alternative budsjett, hvor post 72 økes med 900 mill. kroner utover regjeringens forslag i Prop. 1 S Tillegg 1 (2015–2016), og 730 mill. kroner sammenlignet med budsjettavtalen med støttepartiene. Dette begrunnes i at det er nå Norge må vise lederskap og ambisjon i internasjonale klimaforhandlinger, og sende et tydelig signal om at vi er villige til å gå med på betydelige forpliktelser hva gjelder klimafinansiering.

POST 74 FORNYBAR ENERGI

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Kristelig Folkeparti og Venstre, viser til budsjettavtalen som 23. november 2015 ble inngått mellom samarbeidspartiene, og foreslår å øke bevilgningen med 200 mill. kroner til 470 mill. kroner. Dette er nær en dobling i forhold til forslaget i Prop. 1 S Tillegg 1 (2015–2016). Flertallet er kjent med at det er gjennomført en evaluering som gir relativt kritiske merknader til den tidligere fornybarsatsingen og at departementet derfor arbeider med en ny strategi som sikrer bedre kvalitet og resultater i utbyggingen av fornybar energi. Flertallet imøteser dette som et viktig grunnlag for å øke innsatsen ytterligere på dette viktige feltet.

Flertallet vil understreke nødvendigheten av ren energi for å skape en økonomisk utvikling som er bærekraftig i et klimaperspektiv. Flertallet vil ved disponeringen av disse tilleggsmidlene vektlegge støtte til både småskala fornybarløsninger og vektlegging av stabil og sikker energiforsyning som grunnlag for økonomisk vekst, sysselsetting og sosiale formål som sikker strømforsyning til sykehus mv. Det er viktig å mobilisere private aktører og sørge for bred økning i tilgangen på fornybar energi.

Medlemen i komiteen frå Senterpartiet viser til at Senterpartiet i sitt alternative budsjett foreslår å auke løyvingane til fornybar energi med 260 mill. kroner samanlikna med Prop. 1 S Tillegg 1 (2015–2016).

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti viser til Sosialistisk Venstrepartis

alternative budsjett, hvor post 74 økes med 895 mill. kroner utover regjeringens forslag i Prop. 1 S Tillegg 1 (2015–2016), og 695 mill. kroner sammenlignet med budsjettavtalen med støttepartiene.

Komiteen vil peke på at satsing på fornybar energi i utviklingsland kan bety at en kan sikre en stabil strømforsyning, for eksempel til et sykehus hvor operasjoner gjennomføres uten strømavbrudd, vaksiner kan oppbevares kjølig, mat kan lagres forsvarlig og kuvøser og medisinsk utstyr kan få tilgang til strøm. For skolebarn handler det både om tilgang til leselys og til ny teknologi som bruk av data. Fornybar energisatsing gjør at folk kan lade mobilen sin og dermed få tilgang til tjenester som bank og værvarsling.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti mener kuttene er svært alvorlige og at Norge nå går feil vei. Dette vil trolig gå ut over all norsk støtte, både bilateralt, gjennom sivilsamfunn og gjennom internasjonale organisasjoner.

Disse medlemmer viser til at Norge kan komme til å bryte pågående samarbeid i fattige land som Liberia, Nepal og Tanzania. For knappe to måneder side kunne Liberia erklære seg ebolafritt, og i disse dager skal arbeidet med å skaffe elektrisitet gjenopptas. Nå står støtten fra Norge i fare for å nedskaleres eller forsinkes. Det er også grunn til å tro at avtalen med Tanzania om elektrifisering av landsbygda kanskje må brytes. Videre kan Norge komme til å svikeye jordskjelvrammede Nepals satsing på fornybar energi. Det samme gjelder støtten til lavtliggende øystater. Disse medlemmer mener det er kortsiktig og uklokt av regjeringen å gjøre store endringer og reduksjoner i viktige utbyggingsprosjekter som allerede er i gang.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Fremskrittspartiet, viser til at Norge til nå har vært pådriver internasjonalt for at tilgang til energi er viktig for utvikling. Ved å bidra til tilgang til fornybar energi kan fattige land slippe omveien det er å investere i fossil infrastruktur i en verden som vil streve mot reduserte klimagassutslipp.

Komiteen mener at lærdommen fra tusenårs-målene var at klare tallfestede mål bidro til økt kanalisering av både offentlig og privat finansiering. Derfor var det viktig for Norge å få et eget mål for energitilgang. Norge og utenriksminister Børge Brende ledet den internasjonale kampanjen for å sikre at man i de globale bærekraftsmålene skulle ha et eget mål for energitilgang. Innsatsen lyktes, og mål nr. 7 lyder nå:

«Ensure access to affordable, reliable, sustainable and modern energy for all.»

Komiteen mener at bistanden må brukes strategisk til å legge til rette for de enorme investeringene som trengs for å sikre folk i fattige land tilgang til fornybar energi, og at dette arbeidet fortsatt bør prioriteres høyt.

Kap. 167 Flyktningtiltak i Norge, godkjent som utviklingshjelp (ODA)

Utgifter	I tusen kroner
Saldert budsjett 2015	1 689 197
Forslag Prop. 1 S (2015–2016)	1 615 698
Prop. 1 S Tillegg 1 (2015–2016)	7 326 430

Komiteen syner til at etter OECD/DAC sine retningslinjer kan visse flyktningutgifter knytta til opphald i Noreg og heimreise til sine heimland klassifiserast som offisiell utviklingshjelp (ODA). Posten dekkar også enkelte utgifter knytta til reintegrering i opphavslend, herunder finansiering av omsorgstilbod til einslege mindreårige asylsøkarar.

Komiteen syner elles til at tiltaka administrativt ligg under hhv. Justis- og beredskapsdepartementet, Kunnskapsdepartementet og Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet.

Komiteen merkar seg at det i Prop. 1 S Tillegg 1 (2015–2016) er foreslått løyvd 7 326,4 mill. kroner. Komiteen noterer seg at post 21 har auka med 5 637,2 mill. kroner i forhold til Prop. 1 S (2014–2015). Denne vesentlege auka skuldast den ekstraordinære flyktningssituasjonen Europa står overfor og den auka tilstrøyminga til Noreg.

Komiteen vil peike på at spesielt konfliktane i Syria og Irak har skapt ei ekstraordinær flyktningssituasjon. Samstundes aukar også tilstrøyminga av flyktningar frå fleire andre land, mellom anna Afghanistan, Eritrea og Etiopia. Noreg har eit ansvar for å medverke til å sikre vern til menneske som treng det. I tillegg medverkar Noreg til å avlaste mellom anna Irak og Syria sine naboland som i dag tek imot svært mange flyktningar.

Komiteens medlemmer fra Høyre og Fremskrittspartiet understreker at den ekstraordinære flyktningssituasjonen krever ekstraordinære tiltak. Det er nødvendig å omdisponere bistandsmidler for å dekke mottak av mennesker på flukt. Regelverket for rapportering av offisiell utviklingshjelp innebærer at mennesker på flukt kan få dekket sine behov for blant annet mat og husly første år i ankomstlandet over bistandsbudsjettet. Dette er i tråd med praksis i en rekke OECD-land, inklusive våre naboland Sverige, Danmark og Nederland. Disse

medlemmer støtter den historiske satsingen på humanitær bistand til Syria og nabolandene, hvor Norge er blant de største giverne.

Medlemene i komiteen fra Arbeidspartiet, Kristeleg Folkeparti, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti viser til den pågåande ODA-reforma i OECD/DAC, der land diskuterer alternative definisjonar av offisiell utviklingshjelp. Dei siste ti åra har OECD/DAC-landa brukt gjennomsnittleg 3–4 pst. av bistandsbudsjetta på flyktningutgifter i eige land. Desse medlemene understrekar at Noreg må arbeide for å halde ein føreseieleg kurs for den langsiktige bistanden.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Høyre og Fremskrittspartiet, viser til at OECD/DAC er et forum hvor giverlandene innen OECD-kretsen forsøker å sette opp normer og anbefalinger om bistand og hva som i OECDs egne statistikker kan godkjennes innrapportert som offentlige bistandsoverføringer, det vil si Official Development Assistance (ODA). Flertallet understreker at disse regler ikke er satt av FN eller et globalt forum hvor utviklingslandene er representert, men at reglene til dels er utfall av kompromisser mellom giverland.

Flertallet viser videre til at det gjennom en del år er godkjent at oppholdsutgifter for asylsøkere og flyktninger det første året i mottakerland etter nærmere regler kan bli godskrevet som ODA i OECDs statistikk. Flertallet viser videre til den pågåande ODA-reformen i OECD/DAC, der landene diskuterer eventuelle endringer i hva som skal kunne rapporteres inn som offentlige bistandsoverføringer.

Komiteens medlemmer fra Kristelig Folkeparti, Senterpartiet, Venstre og Sosialistisk Venstreparti mener at dersom dette regelverket blir utvannet, enten ved å utvide tidsperioden for hvor lenge en kan føre flyktningutgifter som ODA, eller ved at andre typer utgifter som for eksempel utgifter til militære formål blir inkludert, vil det kunne føre til en reduksjon av reelle overføringer til sosial og økonomisk utvikling – som har vært hovedmålsettingen for det offentlige utviklings-samarbeidet i mange tiår. Dette vil kunne få alvorlige konsekvenser for bistanden som reelt overføres til utviklingsland.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Høyre og Fremskrittspartiet, forutsetter at regjeringen følger opp en sterke norsk tradisjon om å gå imot utvanning og liberalisering av hva OECD skal godta bokført som offentlig utviklingshjelp (ODA).

Flertallet ser i dagens situasjon en stor risiko for at flere andre OECD-land kan finne det opportunt å liberalisere OECD/DACs regelverk og mener regjeringen aktivt må motvirke en slik utvanning fordi den kan gå ut over reelle overføringer til langsiktig bistand, klimatiltak i fattige land og humanitær hjelp.

Komiteens medlemmer fra Kristelig Folkeparti, Senterpartiet, Venstre og Sosialistisk Venstreparti vil understreke at Norge må arbeide for en forutsigbar kurs for den langsiktige bistanden både i det internasjonale arbeid med OECD/DACs regelverk og i norsk bistandsbudsjettering. I tilfeller hvor det måtte komme brå økninger i flyktningutgifter i Norge, mener disse medlemmer at utgiftene primært bør dekkes inn ved å øke bistandsbudsjettets totalramme, slik at man beholder en rimelig forutsigbar og stabil kurs for omfanget av norske bistandsoverføringer til utviklingsland, dvs. bistandsbudsjettet kapittel bortsett fra kap. 167 Flyktningiltak i Norge. Siden flyktningiltak i Norge jevnt over har ligget rundt 5–7 pst. av bistandsbudsjettet, bør det vurderes å sette et tak på for eksempel ca. 10 pst. av bistandsbudsjettet for hvor mye som kan tas innenfor programområde 03 Utviklingshjelp.

Disse medlemmer vil vise til at om det trengs ytterligere midler til flyktningiltak i Norge, så kan det bevilges over de respektive budsjettposter i de departementer som har ansvar for de ulike tiltak uten at disse bevilgningene inndeckes ved overføringer fra kap. 167 på bistandsbudsjettet. Disse medlemmer vil vise til at en slik budsjetterings- og inndekningspraksis allerede i dag er den gjeldende for flyktningiltak i Norge som går ut over OECDs regelverk for ODA-godkjente formål.

Kap. 168 Kvinners rettigheter og likestilling

Utgifter	I tusen kroner
Saldert budsjett 2015	313 500
Forslag Prop. 1 S (2015–2016)	313 500
Prop. 1 S Tillegg 1 (2015–2016)	263 500

Komiteen viser til Prop. 1 S (2015–2016) og til reduksjonen i Prop. 1 S Tillegg 1 (2015–2016) som innebærer at regjeringen i alt foreslår å bevilge 263,5 mill. kroner. Komiteen ser at dette innebærer en noe lavere støtte til likestillingsformål i 2016.

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Kristelig Folkeparti og Venstre, viser til budsjettavtalen som innebærer en styrking av den foreslåtte rammen på kap. 168 sammenlignet med Prop. 1 S Tillegg

1 (2015–2016) med 30 mill. kroner, til 293 500 000 kroner.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet viser til sitt alternative forslag til statsbudsjettet for 2016 hvor det foreslås at post 70 økes med 50 mill. kroner utover regjeringens forslag.

Komiteen har merket seg at innsatsen på området primært finansieres gjennom andre budsjettposter, mens kap. 168 er innrettet mot særskilte strategiske innsatser og i større grad skal brukes til å støtte gjennomføringen av kvinners rettigheter og likestilling i fokuslandene for norsk bistands- og utviklingssamarbeid.

Komiteen viser til at kvinners rettigheter og likestilling skal fremmes og styrkes gjennom målrettede tiltak og integreres i alt utviklingsarbeid. Videre viser komiteen til viktigheten av at Norge viderefører sin aktive pådriverrolle og gjennom politisk lederskap, diplomati og økonomisk støtte for gjennom det å bidra til styrking av kvinners rettigheter globalt.

Komiteen viser til at bevilgningen skal bidra til å styrke kvinners deltakelse, godt styresett, økonomisk og sosial endring. I et likestillingsperspektiv vil komiteen understreke betydningen av at utviklingspolitikken generelt fremmer demokratiutvikling, utdanning, vekst, arbeidsplasser og fattigdomsbekjempelse.

Komiteen viser videre til at bevilgningen skal brukes til å støtte jenters utdanning globalt gjennom bl.a. FN-systemet. Komiteen vil understreke viktigheten og de langsiktige effektene når det gjelder likestilling av å sikre jenters og kvinners rett til utdanning, jf. Innst. 125 S (2014–2015) til Meld. St. 25 (2013–2014) Utdanning for utvikling, et arbeid der Norge har påtatt seg en global lederrolle.

Komiteen er bekymret for en utvikling der kvinners rettigheter og likestilling svekkes i en rekke av FNs medlemsland og i områder preget av krig og konflikt. Komiteen understreker betydningen av viktige innsatsområder som kvinners økonomiske og politiske rettigheter, seksuell og reproduktiv helse og arbeidet med å forebygge særlig seksualisert vold mot kvinner.

Komiteen viser videre til arbeidet for å styrke barns og kvinners helse gjennom særlig vaksinealliansens arbeid som også omfatter reproduktiv helse og tiltak rettet mot å redusere mødre- og spedbarnsdødelighet, der Norge er en av hovedbidragsyterne. Videre vektlegger komiteen styrket arbeid mot kjønnslemlestelse, vold i nære relasjoner, seksualisert vold spesielt i konflikt, seksuell trakassering og partnerdrap og menneskehandel.

Komiteen viser videre til de norske føringer om at også den humanitære innsatsen skal inkludere beskyttelse av sårbare grupper og integrere kjønns- perspektivet. Komiteen har merket seg at arbeidet mot seksuelle overgrep og kjønnsbasert vold skal trappes opp og at kvinners deltakelse i alle faser av nødhjelpsarbeidet skal vektlegges sterkere. Komiteen vil vise til betydningen av arbeidet mot barne- ekteskap og tvangsekteskap i relasjon til arbeidet for styrking av menneskerettigheter og likestilling, og anmoder regjeringen om fortsatt å ta en pådriverrolle internasjonalt i dette arbeidet.

Komiteen understreker at denne bevilgningen skal blant annet støtte lokale organisasjoner med fokus på kvinners rettigheter og likestilling.

Kvinnens rettigheter er under press i stadig flere land og kvinner er spesielt utsatt for konflikt og kriser, inkludert klimarelaterte kriser som skjer i mange regioner.

Komiteen understreker at tiltak for å engasjere gutter og menn for likestilling er viktige.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet, Venstre og Sosialistisk Venstreparti viser til Norges rolle som foregangsland innen arbeid for likestilling og kvinners rettigheter, og at denne rollen forplikter. Det betyr en aktiv og synlig promotering av kvinners rettigheter i seg selv og at kjønnsperspektivet integreres i all utenriks- og utviklingspolitikk. Disse medlemmer forutsetter at Norge fortsatt skal være en progressiv kraft internasjonalt for å sikre kvinner rett til prevensjon og trygge aborter. Kjønnsperspektivet i øvrig politikk må sikres gjennom gode analyser, konsekvensutredninger og systematisk rapportering.

Disse medlemmer merker seg at ordlyden i omtalen av seksuelle og reproduktive rettigheter er noe endret fra tidligere, og vil advare mot at omforent språk og nødvendige kompromisser i forbindelse med utviklingen av FNs bærekraftsmål smitter over på selvstendige norske posisjoner. Norges rolle som forsvarer av og pådriver for kvinners seksuelle og reproduktive helse og rettigheter, er av stor betydning i møte med tradisjoner og normer som begrenser kvinners frihet på dette området. Disse medlemmer forutsetter at Norges innsats for å sikre kvinner kontroll over egen kropp, seksualitet og reproduksjon og for tilgang på prevensjon og trygge aborter, fortsetter som før og at man vil henviser til kvinners seksuelle og reproduktive helse og rettigheter i videre arbeid.

Disse medlemmer viser til at rapporten «Evaluation of Norway's support to women's rights and gender equality in development cooperation» påpeker at kvinnebevilgningen har fungert som en katalysator for prosjekter og organisasjoner som ellers ville hatt store problemer med å få finansiering

over andre budsjettposter. Bevilgningen har vært et effektivt tiltak for å fremme likestilling, og en oppskalering er en av hovedanbefalingene fra rapporten.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet, og Sosialistisk Venstreparti viser til at 1/3 av post 70 Kvinners rettigheter og likestilling er øremerket jenters utdanning. Prioriteringen av jenters skolegang er viktig, men disse medlemmer mener at midlene til dette må tas av de ca. 1,7 mrd. kroner på kap. 169 Global helse og utdanning, post 71 Utdanning, og ikke i praksis redusere den eneste rene likestillingsposten på budsjettet.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet, Venstre og Sosialistisk Venstreparti mener at arbeid for å avskaffe vold mot kvinner er en helt riktig strategisk prioritering av denne posten. Det er imidlertid vanskelig å finne en beskrivelse av hvordan dette arbeidet er tenkt gjennomført. Disse medlemmer ber om at Stortinget forelegges en rapport av hvordan likestillingsprioriteringene er fulgt og pengene brukt.

Komiteen peikar på at likestilling er eit område der Noreg kan bidra med særskild kompetanse. Komiteen slår fast at ei sær viktig sak for å fremje likestilling er kampen mot barneekteskap. Barneekteskap fører til vald mot born og det er i tillegg i mange land den viktigaste årsaka til at jenter ikkje tek høgare utdanning.

Medlemmen i komiteen frå Senterpartiet viser til at regjeringa i Prop. 1 S Tillegg 1 (2015–2016) føreslår å kutte Noreg sine løyvingar til kvinner og likestilling med 50 mill. kroner. Denne medlemmen peiker på at dette kan bidra til at likestillinga blir enda dårlegare i land der kvinner sine rettar allereie står svakt.

Denne medlemmen viser til at Senterpartiet i sitt alternative statsbudsjett føreslår å auke posten til kvinner og likestilling med 100 mill. kroner, for å sikre ei målretta satsing på likestilling og styrking av kvinners rettar.

Kap. 169 Global helse og utdanning

Utgifter	I tusen kroner
Saldert budsjett 2015	4 573 000
Forslag Prop. 1 S (2015–2016)	4 812 974
Prop. 1 S Tillegg 1 (2015–2016)	4 812 966

Komiteen viser til at regjeringen foreslår for 2016 å bevilge 4 812 966 mill. kroner.

Komiteen støtter regjeringens hovedsatsing på utdanning og helse i utenriks- og utviklingspolitikken, og merker seg at statsministeren har ledet FNs generalsekretærs pådrivergruppe for FNs tusenårsmål. De to satsingsområdene ses i sammenheng, og oppnåelse av bærekraftsmålene for helse og utdanning er styrende for arbeidet som dekkes under dette kapitlet.

Komiteen støtter også at arbeidet med disse to satsingsområdene gjensidig styrker hverandre og gir en merverdi. Særlig for jenter og mødre helse og reduksjon av barnedødelighet har utdanning en stor betydning. Komiteen viser til at oppnåelse av likestilling og kvinners rettigheter i det hele er viktig i norsk utenrikspolitikk. Det vil være nødvendig å sikre kvinners og jenters rett til utdanning og helse, inkludert seksuell- og reproduktiv helse, og å fremme likestilling mellom kjønnene for å nå bærekraftsmålene for utdanning, helse og likestilling innen 2030.

Komiteen viser særlig også til at hensynet til barn med nedsatt funksjonsevne er viktig og støtter regjeringen i at dette må være gjennomgående i alt som gjøres, samtidig som barn i krise- og konfliktområder må sikres kvalitetsutdanning.

Komiteen støtter regjeringens økning på 150 mill. kroner som er knyttet til opptrappingen av bidraget til vaksinealliansen Gavi, og merker seg at innsatser under Post 70 Global Helse skal være langsiktige og forutsigbare.

Komiteen merker seg videre at for 2016 foreslås bevilget 1 732 mill. kroner på post 73 Utdanning, men at utdanningsbistand også inngår i flere budsjettposter slik at samlede bevilgninger anslåes til 2,9 mrd. kroner i 2016. Bevilgning til utdanning i krise og konflikt inngår hovedsakelig i bevilgningene på kap. 163 Nødhjelp og humanitær bistand. Utdanningsatsing gjennom sivilt samfunn bevilges over kap. 160 post 70 Sivilt samfunn. Videre inngår bistand til utdanningsformål også i regionbevilgningene (kap. 150 og 152), kap. 164 Fred, forsoning og demokrati, og kvinner- og likestillingsbevilgningen (kap. 168).

Komiteen viser til at Norge også har forpliktet seg til på sikt å bidra til å doble støtten vi gir til GPE (Global Partnership for Education) fra 290 mill. kroner i 2014 til 590 mill. kroner i 2017. For 2016 foreslås det 490 mill. kroner til dette formålet. Hovedformålet med dette partnerskapet er å bidra til at FNs tusenårsmål for utdanning nås. Komiteen støtter dette.

POST 70 GLOBAL HELSE

Komiteen viser til regjeringens satsing på helse og utdanning som hovedområder. Komiteen mener det bør være en målsetting for helsearbeidet å bygge offentlige helsesystemer som er tilgjengelige for alle og er bærekraftige på lang sikt. Det er videre

avgjørende at arbeidet bygger opp under nasjonale helseplaner og ikke ensidig har et fokus på vertikale tiltak i helsevesenet i utviklingsland. Erfaringene fra ebolakrisen viser nettopp dette, at stabile institusjoner i helsevesenet er avgjørende for hvordan et land vil håndtere komplekse helseutfordringer. Komiteen viser til WHO's anbefaling om at fattige land bør bruke 20 pst. av sitt helsebudsjett på helsepersonell, og at Redd Barna har beregnet at dette nivået i dag ligger omtrent på 2 pst.

Komiteen er klar over at verden ifølge WHO mangler 7,2 millioner helsearbeidere og at helsepersonell er bærebjelken i fungerende helsesystemer. Komiteen er også klar over at mangelen på helsepersonell globalt truer bærekraften i den framgangen vi har sett innen barne- og mødre helse de siste tiårene. Dette er et arbeid Norge har prioritert sterkt. Komiteen mener derfor det er riktig at regjeringen prioriterer den internasjonale innsatsen for å motvirke helsepersonellkrisen, også sett i lys av at en global strategi for å løse denne krisen fram mot 2030 vil bli lagt fram for verdenshelseforsamling (WHO) i mai 2016.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Kristelig Folkeparti, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti ber også regjeringen tydeliggjøre hvordan helsepersonellinnsats skal vektlegges sterkere, inkludert gjennom bevilgningene til de globale fondene, Verdensbanken og andre finansieringskanaler knyttet til global helse, og at regjeringen er en aktiv pådriver for at dette faktisk skjer.

POST 73 UTDANNING

Komiteen viser til Global Monitoring Report 2013–2014 som avdekker at 250 millioner barn verden over kan ikke lese og regne i tiårsalderen, over halvparten til tross for at de har gått 3 år på skolen. Retten til utdanning er oppfylt først når de faktisk lærer i skolen. De fattigste og mest marginaliserte lider mest under dårlig kvalitet. Komiteen viser videre til at lærere er en viktig del av løsningen, og at ifølge UNESCO må 11 millioner lærere utdannes de neste fem årene. I Meld. St. 25 (2013–2014) om utdanning og utvikling, jf. Innst. 125 S (2014–2015), varslet regjeringen et globalt lærerløft, og komiteen ber derfor regjeringen komme tilbake til Stortinget om dette på en egnet måte.

Kap. 170 FN-organisasjoner mv.

Utgifter	I tusen kroner
Saldert budsjett 2015	3 525 600
Forslag Prop. 1 S (2015–2016)	3 413 100
Prop. 1 S Tillegg 1 (2015–2016)	2 793 100

Komiteen viser til at det i regjeringens opprinnelige budsjett Prop. 1 S (2015–2016), var foreslått bevilget 3 413 100 000 kroner på dette kapittelet.

Dette beløpet har komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Kristelig Folkeparti og Venstre, i finansinnstillingen foreslått å redusere med 289 mill. kroner.

Komiteen henviser til fordelingen på poster i finansinnstillingen og slutter seg til dette.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti, peker på at den samlede bevilgningen for 2016 under dette kapittelet blir 3 124 100 000 kroner.

Flertallet merker seg at Norge fortsatt forblir en av de største økonomiske bidragsyterne til FN, og mener at dette uttrykker en solid prioritering og vilje til et handlekraftig FN.

Komiteen understreker viktigheten av at FNs ulike organisasjoner samlet og hver for seg ivaretar sine kjerneoppgaver, og utfører sine oppgaver på en effektiv, velkoordinert og kompetent måte.

Komiteen mener en robust kjernefinansiering er en forutsetning for at organisasjonen kan drives effektivt og planmessig, og at FN kan være operativ i de mange tilfeller som krever handling i krise- og nødstilfeller. Komiteen vil likevel peke på at det i organisasjonen er store ulikheter knyttet til resultat og effektivitet. Derfor er det komiteens oppfatning at FNs evne til kontinuerlig effektivitet og resultater må styrkes. Komiteen forutsetter derfor at Norge er en pådriver i arbeidet med å gjøre FN mer effektivt og resultatorientert.

Komiteen merker seg at bevilgningen til Verdens helseorganisasjon (WHO) nå er ført over en egen post 83, med 208 000 000 kroner, og at post 76 FN og globale utfordringer er redusert tilsvarende.

Medlemene i komiteen fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti understrekar tydinga av eit sterkt FN som evnar å løyse globale utfordringar gjennom eit internasjonalt samarbeid mellom suverene demokratiske nasjonalstatar. Desse medlemmene peikar på at i ei tid der FN sitt budsjett er under sterkt press, er det særskild uheldig at regjeringa, gjennom sitt forslag til statsbudsjett for 2016, tek til orde for å kutte Noregs løyvingar til FN. Det er i Noreg si interesse å medverke for å sikre naudsynt finansiering av eit sterkt FN.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Høyre og Fremskrittspartiet, ønsker velkommen de ambisiøse nye bærekraftige utviklingsmålene som ble vedtatt i FN i september 2015, og som Norge har forpliktet seg til å oppnå. Målene gjelder for alle land, rike som fattige. De favner store politikkområder, fra klima, til ulikhet og ekskludering, til helse og utdanning, og til ekstrem og relativ fattigdom. De vil derfor kreve innsats både hjemme og ute i 15 år fremover. Gitt rekkevidden av målene for norsk politikk både hjemme og globalt, ber flertallet regjeringen om å komme tilbake til Stortinget på en egnet måte vedrørende Norges arbeid for bærekraftsmålene, så snart som mulig.

POST 70 FNS UTVIKLINGSPROGRAM (UNDP)

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Kristelig og Venstre, viser til budsjettavtalen som ble inngått 23. november 2015 og foreslår å øke bevilgningen til post 70 UNDP, med 130 mill. kroner, slik at bevilgningen for 2016 løftes til 565 mill. kroner.

Komiteen viser til at UNDP som ansvarlig og stedlig koordinatorsystem spiller en nøkkelrolle i internasjonal koordinering av bistand på landnivå. UNDP har også vært sentral i utviklingen av FNs nye bærekraftsmål for perioden 2015–2030, og vil i tiden framover ha et spesielt ansvar for å rådgi og bistå medlemsstatene i gjennomføringen av målene og i rapporteringen om måloppnåelse.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet viser til sitt alternative forslag til statsbudsjett for 2016 hvor det er foreslått at post 70 økes med 110 mill. kroner til 545 mill. kroner.

Medlemmen i komiteen frå Senterpartiet viser til at UNDP er det største av FNs program med eit utviklingsmandat. Denne medlemmen peiker på at organisasjonen gjer eit viktig arbeid i å støtte land i å utrydde fattigdom og vesentleg redusere ulikheter og ekskludering.

Denne medlemmen viser til at Senterpartiet i sitt alternative budsjett foreslår å auke løyvingane til UNDP med 225 mill. kroner, samanlikna med Prop. 1 S Tillegg 1 (2015–2016).

POST 71 FNS BEFOLKNINGSFOND (UNFPA)

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Kristelig Folkeparti og Venstre, viser til budsjettavtalen som ble inngått 23. november 2015 og foreslår å øke bevilgningen til post 71, FNs befolkningsfond (UNFPA) med 20 mill. kroner til 401 mill. kroner.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet viser til UNFPAs ledende rolle i arbeidet for reproduktive rettigheter, mødrehelse, familieplanlegging, seksualundervisning, bekjempelse av vold mot kvinner og jenter og mot kjønnslemlestelse og barne- og tvangsekteskap. Disse medlemmer viser til sitt alternative forslag til statsbudsjett for 2016 hvor det er foreslått at post 71 økes med 50 mill. kroner til 431 mill. kroner.

Medlemmen i komiteen frå Senterpartiet viser til at Senterpartiet i sitt alternative budsjett foreslår å auke løyvingane til FNs befolkningsfond med 50 mill. kroner, samanlikna med Prop. 1 S Tillegg 1 (2015–2016). Dermed vert dagens støtte oppretthalde for å sikre støtte til mellom anna mødrehelse, familieplanlegging, motverking av vald mot kvinner og jenter.

POST 72 FNs BARNEFOND (UNICEF)

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti, viser til budsjettavtalen og foreslår å øke bevilgningen til post 72, FNs barnefond (UNICEF), med 30 mill. kroner til 505 mill. kroner.

Medlemmen i komiteen frå Senterpartiet viser til at UNICEF er verdas største hjelpeorganisasjon for barn og gjer ein viktig jobb med å sikre barn sine rettar over heile verda.

Denne medlemmen viser til at Senterpartiet i sitt alternative budsjett foreslår å auke løyvingane til UNICEF med 50 mill. kroner, samanlikna med Prop. 1 S Tillegg 1 (2015–2016).

POST 73 VERDENS MATVAREPROGRAM (WFP)

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet viser til sitt alternative forslag til statsbudsjett for 2016 hvor det er foreslått en økning på 25 mill. kroner på denne posten utover regjeringen forslag.

POST 74 FNs HØYKOMMISSÆR FOR FLYKTNINGER (UNHCR)

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Kristelig Folkeparti og Venstre, viser til at disse partier i budsjettavtalen for 2016 ble enig om å øke bevilgningen til FNs høykommissær til flyktninger med 50 mill. kroner.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet vil understreke UNHCRs viktige oppgave med å trygge rettigheter og velferd for verdens flykt-

ninger og foreslår i sitt alternative budsjett for 2016 at posten økes med 50 mill. kroner.

POST 75 FNs ORGANISASJON FOR PALESTINSKE FLYKTNINGER (UNRWA)

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Kristelig Folkeparti og Venstre, mener UNRWA spiller en viktig rolle i regionen både for å sikre palestinske flyktningers grunnleggende behov og for stabilitet. Norge vil fortsette å være en av UNRWAs største givere, slik vi over mange år har vært en betydelig giver til kjernebudsjettet over kap. 170 post 75. I tillegg har det vært gitt prosjektmidler både over det humanitære budsjettet og over regionbevilgningen for Midtøsten og Nord-Afrika. UNRWA er i en vanskelig økonomisk situasjon, noe som for en stor del skyldes en økende flyktningbefolkning og økte behov i regionen, og er i en prosess der de ser på ulike innsparingstiltak. UNRWA arbeider også med å utvide donorbasen. Tradisjonelle givere, som Norge, kan ikke bære ansvaret for UNRWAs økonomiske situasjon alene. Norge vil fortsette å være en viktig politisk støttespiller for UNRWA og støtter organisasjonens reformarbeid.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti merker seg at støtten til FNs organisasjon for palestinske flyktninger er redusert med 25 mill. kroner sammenlignet med 2015. Dette til tross for at generalkommisær for UNRWA, Pierre Krähenbühl, gjentatte ganger i løpet av de to siste årene har gitt sterkt uttrykk for at UNRWA er på knærne finansielt. Den palestinske befolkningen utenfor det palestinske området er i mange tilfeller helt avhengige av UNRWA for støtte til grunnleggende behov som utdanning og helse. Spesielt gjelder dette i Libanon, hvor palestinerne ikke har rettigheter på linje med libanesiske borgere og har begrensninger på mobilitet, yrkesvalg og utdanning. Det gjelder også den palestinske befolkningen på Gaza etter den massivt ødeleggende krigen for bare et drøyt år siden, hvor gjenoppbyggingen er kommet svært kort både med tanke på ødeleggelsene etter krigen og den humanitære situasjonen før krigen. Disse medlemmer mener dette er en svært uheldig prioritering og vil kunne svekke FNs rolle i å oppfylle grunnleggende behov for en av verdens lengstværende flyktningbefolkninger, og at støtten burde blitt betydelig økt, ikke redusert.

POST 76 FN OG GLOBALE UTFORDRINGER

Komiteen viser til at FN er en av hovedpilarene i norsk utenrikspolitikk. FN-sambandet har i etterkrigstiden hatt et spesielt ansvar for informasjon om FN til norsk offentlighet generelt og til det norske

skoleverket i særdeleshet. Også UNICEF Norge driver en omfattende informasjonsvirksomhet.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti, foreslår å øke bevilgningen til post 76 med 31 mill. kroner slik at den for 2016 blir på 223,3 mill. kroner. Flertallet foreslår at fra og med budsjettet for 2016 flyttes Utenriksdepartementets tilskudd til FN-sambandets og UNICEF Norges opplysningsarbeid fra kap. 160 post 70 til kap. 170 post 76 FN og globale utfordringer. For 2016 øremerkes til sammen 31 mill. kroner til FN-sambandets og UNICEFs opplysningsvirksomhet om FN, FNs nye bærekraftsmål og andre aktuelle utviklingspolitiske spørsmål.

Medlemen i komiteen frå Senterpartiet viser til at ILO er FNs særorganisasjon for arbeidslivet, og har som oppgåve å betre levevilkåra og arbeidsforholda til arbeidstakere over heile verda. ILO er mellom anna ansvarleg for å sette opp og ha tilsyn med internasjonale arbeidsstandardar.

Denne medlemen viser til at FAO arbeider for økt kunnskap om matvaresikkerhet og ernæring. Organisasjonen sitt overordna mål er å sikre alle nok og næringsrik mat.

Denne medlemen viser til at Senterpartiet i sitt alternative budsjett foreslår å auke løyvingane til post 75 med 50 mill. kroner, samanlikna med Prop. 1 S Tillegg 1 (2015–2016). Dermed vert støtta til FN sine særorganisasjonar som ILO og FAO oppretthalde på same nivå som i 2015.

POST 77 FNS AIDS-PROGRAM (UNAIDS)

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Kristelig Folkeparti og Venstre, viser til budsjettavtalen og foreslår at bevilgningen til post 77, FNs aids-program, økes med 20 mill. kroner til 120 mill. kroner.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet viser til sitt alternative forslag til statsbudsjett for 2016 hvor det er foreslått å øke posten med 40 mill. kroner.

POST 81 TILSKUDD TIL INTERNASJONAL LANDBRUKSFORSKNING

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Kristelig Folkeparti og Venstre, viser til budsjettavtalen og foreslår å øke bevilgningen til post 83, Internasjonal landbruksforskning. I Prop. 1 S Tillegg 1 (2015–2016) er bevilgningen foreslått nedsatt til 25 mill. kroner. Flertallet foreslår å øke bevilgningen med 80 mill. kroner til i alt 105 mill. kroner.

Medlemen i komiteen frå Senterpartiet understrekar at det å syte for at alle menneske får dekka sine mest grunnleggjande behov må ha høgaste prioritet i bistandspolitikken. Senterpartiet ynskjer at Noreg brukar meir ressursar på å gje fleire menneske sikker tilgang på trygg mat.

Denne medlemen viser til at Senterpartiet i sitt alternative budsjett foreslår å auke løyvingane til internasjonal landbruksforskning med 115 mill. kroner, samanlikna med Prop. 1 S Tillegg 1 (2015–2016). Dermed vert heile regjeringa sitt foreslåtte kutt reversert.

POST 82 FNs ORGANISASJON FOR KVINNERS RETTIGHETER OG LIKESTILLING (UN WOMEN)

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Kristelig Folkeparti og Venstre, viser til budsjettavtalen som ble inngått 23. november 2015, og foreslår å øke bevilgningen til post 82 UN Women med 20 mill. kroner til 75 mill. kroner.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet viser til sitt alternative budsjett hvor det foreslås at posten økes med 40. mill. kroner i forhold til Prop. 1 S Tillegg 1 (2015–2016).

Medlemen i komiteen frå Senterpartiet viser til at FNs organisasjon for likestilling og kvinner sine rettar er ein forkjempar for kvinner og jenter, basert på visjonane om likestilling i FN-pakten.

Denne medlemen viser til at Senterpartiet i sitt alternative budsjett foreslår å auke løyvingane til FN sin organisasjon for likestilling og kvinner sine rettar med 40 mill. kroner, samanlikna med Prop. 1 S Tillegg 1 (2015–2016).

Kap. 171 Multilaterale finansinstitusjoner

Utgifter	I tusen kroner
Saldert budsjett 2015	2 022 500
Forslag Prop. 1 S (2015–2016)	1 949 000
Prop. 1 S Tillegg 1 (2015–2016)	1 797 000

Komiteen mener utviklingsbankene har viktige funksjoner i det internasjonale utviklingssamarbeidet. De er både viktige finansieringskilder, kompetente rådgivere og sentrale aktører i utviklingsdebatten. Komiteen vil framheve Verdensbanken og de regionale utviklingsbankenes innsats for å bekjempe fattigdom. Blant annet har Verdensbankens fond for de fattigste landene (IDA) det siste tiåret bidratt til å gi over 100 millioner barn muligheten til å gå på skole.

Komiteen deler det syn at Norge, sammen med nordiske land, må bruke sin innflytelse i Verdensbanken, de regionale utviklingsbankene og IMF til å sikre at disse institusjonene skjerper innsatsen for godt styresett, inklusive finansiell åpenhet og anti-korrupsjon, privat sektor-utvikling og jobbskaping, ikke-diskriminering og menneskerettigheter, samt miljø og klima. I lys av tidligere forsømmelser, vil komiteen understreke betydningen av at utviklingsbankene både i sine skoleinvesteringer og andre programmer ivaretar funksjonshemmedes behov og sikrer deres rettigheter.

Komiteen har merket seg at den norske samfinansieringsstøtten til Verdensbanken og de regionale utviklingsbankene lenge har vært brukt strategisk for å påvirke og utvikle bankenes politikk og operasjoner i tråd med norske utviklingspolitiske prioriteringer. Komiteen mener Norge aktivt må arbeide for at de multilaterale finansinstitusjonene bidrar til realiseringen av FNs nye bærekraftsmål for å utrydde fattigdom, bekjempe ulikhet og stoppe klimaendringene innen 2030.

Komiteen deler det syn at man fra norsk side må bruke sin innflytelse til å sikre at bankene i større grad vektlegger inkluderende og jobbskapende vekst, klima, likestilling og anti-korrupsjon. Komiteen er enig i at Norge må arbeide for at utviklingsbankene legger økt vekt på utdanning, utvikling av privat sektor og jobbskaping, samt arbeid mot ulovlig kapitalflyt og skatteunndragelser.

POST 70 VERDENSBANKEN

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Høyre og Fremskrittspartiet, viser til at en ny likestillingsstrategi er under utarbeidelse i Verdensbanken. Den nordisk-baltiske gruppen har i sitt innspill til strategiprosessen lagt vekt på betydningen av et langt sterkere rettighetsfokus og en tydelig referanse til CEDAW (Kvinnekonvensjonen). Gruppen har også etterlyst en kobling til kvinners seksuelle og reproduktive helse og rettigheter (SRHR) og betydningen SRHR har for å øke kvinners økonomiske deltakelse.

Flertallet understreker viktigheten av et tydelig fokus på kvinners rettigheter og ikke minst SRHR i den videre strategiprosessen i Verdensbanken.

POST 72 STRATEGISK SAMARBEID MED MULTILATERALE UTVIKLINGSBANKER OG FINANSINSTITUSJONER

Komiteen viser til at regjeringen i Prop. 1 S Tillegg 1 (2015–2016) foreslår å redusere bevilgningen til strategisk samarbeid med multilaterale utviklingsbanker og finansinstitusjoner til 110 mill. kroner i 2016. Komiteen noterer seg at det meste av reduksjonene gjelder samarbeid med Verdensbanken.

Komiteen viser til at målet dette strategiske samarbeidet er å styrke de multilaterale institusjonenes innsats innenfor områder som er i tråd med norske politiske prioriteringer. Komiteen har merket seg at det i Prop. 1 S (2015–2016) samt i Prop. 1 S Tillegg 1 (2015–2016) bare opplyses om hvilken bevilgningssum som foreslås og at det i forslaget for 2016 ikke gis opplysninger om hvilke formål bevilgningen tenkes anvendt til.

Komiteen har ut fra regnskapene for tidligere år merket seg at rundt halvparten av bevilgningen da var knyttet til utdanning, men dette antas nå endret siden det er etablert en egen budsjettlinje under kap. 169 for utdanningssatsingen. Tilsvarende er det også etablert egen budsjettlinje for global helse under kap. 169. Dessuten gir kap. 166 en egen bevilgningslinje for klima- og miljørettet bistand.

Komiteen mener fortsatt satsing på godt styresett er viktig og ber regjeringen videreføre støtten til viktige tiltak som Extractive Industries Transparency Initiative og African Legal Support Facility (ALSF) gjennom det strategiske samarbeidet på post 72, eventuelt over andre relevante kapitler dersom det er nødvendig for å opprettholde den norske støtten. Komiteen støtter under denne forutsetning forslaget til bevilgning for 2016.

Komiteens medlemmer fra Senterpartiet, Venstre og Sosialistisk Venstreparti viser til at regjeringen reduserer denne posten med 104 mill. kroner i Prop. 1 S Tillegg 1 (2015–2016). Disse medlemmer viser til at Africal Legal Support Facility (ALSF), som er støttet gjennom denne posten, har bidratt til å styrke kapasiteten til myndigheter og afrikanske jurister til å forhandle komplekse kontrakter, ofte i land med svært lav juridisk kapasitet. Disse medlemmer viser også til støtten til Extractive Industries Transparency Initiative, som gjennom å bidra med informasjon om betalingsstrømmer, skatt, lisenser, kontrakter, produksjon og andre nøkkelelementer i utvinningsindustrien har hjulpet for eksempel Brasil til å avdekke hundrevis av avvik i bruk av offentlige midler og Nicaragua til å avdekke hvitvasking. Disse medlemmer mener disse prosjektene er gode eksempler på kostnadseffektiv bistand og at arbeidet kan sikre at fattige land sitter igjen med mer av verdiene fra sine naturressurser. Disse medlemmer mener at disse prosjektene fortsatt bør få støtte.

Kap. 172 Gjeldslette og gjeldsrelaterte tiltak

Utgifter	I tusen kroner
Saldert budsjett 2015	250 000
Forslag Prop. 1 S (2015–2016)	270 000

Komiteen viser til Prop. 1 S (2015–2016) og regjeringens prioriteringer av internasjonal gjeldspolitik, og at disse videreføres. Komiteen viser til at Norge i flere år har arbeidet for at gjeldsbyrden til de fattigste og mest gjeldtyngede landene skal ned på et håndterbart nivå, og at frigjorte betalingsplikter blir omdisponert til utviklingsfremmende og fattigdomsreducerende tiltak.

Komiteen merker seg at for de fattigste, mest gjeldsrammede landene tilsier dette fortsatt sletting av både den bilaterale gjelden, landenes gjeld til internasjonale finansinstitusjoner og landenes gjeld til private kreditorer. Komiteen viser til at internasjonal økonomisk uro de siste åra har forsterket beho-

vet for å være ansvarlige långiver, og for å styrke fattige lands kapasitet til å drive ansvarlig gjeldshåndtering og makroøkonomisk politikk.

Kap. 480 Svalbardbudsjettet

Utgifter	I tusen kroner
Saldert budsjett 2015	417 892
Forslag Prop. 1 S (2015–2016)	450 905

Komiteen viser til sine merknader til Prop. 1 S (2015–2016) Svalbardbudsjettet for budsjettåret 2016.

3. Oversikt over budsjettkapitler og poster i rammeområde 8 (Forsvar)

90-poster behandles av finanskomiteen utenfor rammesystemet.

Oversikt over budsjettkapitler og poster i rammeområde 8

Kap.	Post	Formål	Prop. 1 S med Tillegg 1 (2015–2016)
Utgifter			
<i>Forsvarsdepartementet</i>			
1700	Forsvarsdepartementet		
	1	Driftsutgifter	379 325 000
	73	Forskning og utvikling, <i>kan overføres</i>	33 108 000
1710	Forsvarsbygg og nybygg og nyanlegg		
	1	Driftsutgifter, <i>kan overføres</i>	3 461 058 000
	45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres, kan nyttes under kap. 1760, post 45</i>	300 592 000
	46	Komponentutskifting, <i>kan overføres</i>	56 279 000
	47	Nybygg og nyanlegg, <i>kan overføres, kan nyttes under kap. 1761, post 47</i>	1 472 025 000
1716	Forsvarets forskningsinstitutt		
	51	Tilskudd til Forsvarets forskningsinstitutt	188 949 000
1719	Fellesutgifter og tilskudd til foretak under Forsvarsdepartementet		
	1	Driftsutgifter	331 609 000
	21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres, overslagsbevilgning</i>	118 541 000
	43	Til disposisjon for Forsvarsdepartementet, <i>kan overføres</i>	15 229 000
	71	Overføringer til andre, <i>kan overføres</i>	58 279 000
	78	Norges tilskudd til NATOs og internasjonale driftsbudsjetter, <i>kan overføres</i>	267 540 000
1720	Felles ledelse og kommandoapparat		
	1	Driftsutgifter	3 846 812 000
1723	Nasjonal sikkerhetsmyndighet		
	1	Driftsutgifter	225 167 000
1725	Fellesinstitusjoner og -utgifter under Forsvarsstaben		
	1	Driftsutgifter	2 012 423 000
	70	Renter låneordning, <i>kan overføres</i>	9 408 000
	71	Overføringer til andre, <i>kan overføres</i>	19 156 000

Kap.	Post	Formål	Prop. 1 S med Tillegg 1 (2015–2016)
1731		Hæren	
	1	Driftsutgifter	5 268 161 000
1732		Sjøforsvaret	
	1	Driftsutgifter	3 912 432 000
1733		Luftforsvaret	
	1	Driftsutgifter	4 764 417 000
1734		Heimevernet	
	1	Driftsutgifter	1 213 802 000
1735		Etterretningstjenesten	
	21	Spesielle driftsutgifter	1 551 178 000
1740		Forsvarets logistikkorganisasjon	
	1	Driftsutgifter	1 297 507 000
1760		Nyanskaffelser av materiell og nybygg og nyanlegg	
	1	Driftsutgifter, <i>kan nyttes under kap. 1760, post 45</i>	1 409 331 000
	44	Fellesfinansierte investeringer, nasjonalfinansiert andel, <i>kan overføres</i>	56 546 000
	45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres, kan nyttes under kap. 1761, post 45</i>	5 106 182 000
	48	Fellesfinansierte investeringer, fellesfinansiert andel, <i>kan overføres</i>	71 500 000
	75	Fellesfinansierte investeringer, Norges tilskudd til NATOs investeringsprogram for sikkerhet, <i>kan overføres, kan nyttes under kap. 1760, post 44</i>	87 549 000
1761		Nye kampfly med baseløsning	
	1	Driftsutgifter, <i>kan nyttes under kap. 1761, post 45</i>	162 598 000
	45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres</i>	6 948 915 000
	47	Nybygg og nyanlegg, <i>kan overføres</i>	1 440 635 000
1790		Kystvakten	
	1	Driftsutgifter	1 044 967 000
1791		Redningshelikoptertjenesten	
	1	Driftsutgifter	866 234 000
1792		Norske styrker i utlandet	
	1	Driftsutgifter	703 768 000
1795		Kulturelle og allmenntilgode formål	
	1	Driftsutgifter	265 105 000
	72	Overføringer til andre	2 564 000
		Sum utgifter rammeområde 8	48 968 891 000

Inntekter

Inntekter under departementene

4700		Forsvarsdepartementet	
	1	Driftsinntekter	2 373 000
4710		Forsvarsbygg og nybygg og nyanlegg	
	1	Driftsinntekter	4 291 330 000
	47	Salg av eiendom	99 863 000
4719		Fellesinntekter til foretak under Forsvarsdepartementet	
	1	Driftsinntekter	792 000

Kap.	Post	Formål	Prop. 1 S med Tillegg 1 (2015–2016)
4720		Felles ledelse og kommandoapparat	
	1	Driftsinntekter	67 136 000
4723		Nasjonal sikkerhetsmyndighet	
	1	Driftsinntekter	9 189 000
4725		Fellesinstitusjoner og -inntekter under Forsvarsstaben	
	1	Driftsinntekter	60 739 000
4731		Hæren	
	1	Driftsinntekter	65 976 000
4732		Sjøforsvaret	
	1	Driftsinntekter	54 358 000
4733		Luftforsvaret	
	1	Driftsinntekter	183 413 000
4734		Heimevernet	
	1	Driftsinntekter	6 018 000
4740		Forsvarets logistikkorganisasjon	
	1	Driftsinntekter	76 365 000
4760		Nyanskaffelser av materiell og nybygg og nyanlegg	
	1	Driftsinntekter	29 086 000
	48	Fellesfinansierte investeringer, inntekter	71 536 000
4790		Kystvakten	
	1	Driftsinntekter	1 080 000
4791		Redningshelikoptertjenesten	
	1	Driftsinntekter	802 903 000
4792		Norske styrker i utlandet	
	1	Driftsinntekter	10 306 000
4795		Kulturelle og allmenntilgjengelige formål	
	1	Driftsinntekter	9 693 000
4799		Militære bøter	
	86	Militære bøter	500 000
		Sum inntekter rammeområde 8	5 842 656 000
		Netto rammeområde 8	43 126 235 000

3.1 Sammendrag

Regjeringen Solberg la 7. oktober 2015 frem Prop. 1 S (2015–2016) og 30. oktober 2015 Prop. 1 S Tillegg 1 (2015–2016). Ved vedtak i Stortinget 3. desember 2015 er netto utgiftsramme for rammeområde 8 endelig fastsatt til kr 43 054 958 000, jf. Innst. 2 S (2015–2016). De fremsatte bevilgningsforslag i innstillingen, bygger på denne rammen, jf. Stortingets forretningsorden § 43.

Komiteen viser til brev til Stortingets presidentskap av 21. oktober 2015 fra Forsvarsdepartementet, hvor det gjøres oppmerksom på at det i Prop. 1 S (2015–2016) av tekniske årsaker har oppstått en

feil i regnskapstallene for 2014. Brevet er inntatt som vedlegg til denne innstillingen.

3.1.1 Omtale av særlige tema

I proposisjonens del III gis det en omtale av følgende tema:

- Utrulling av nasjonalt BEGRENSET nett
- Revisjon av sikkerhetsloven
- Retningslinjer for ivaretagelse av lokalt ansatte tolker/personell
- Opprettelse av ny etat for materiellinvesteringer og materiellforvaltning i forsvarssektoren

- Aerospace Industrial Maintenance Norway SF – opprettelse av datterselskap

Det vises også til proposisjonens fem vedlegg vedrørende:

- Ordninger i tilknytning til verneplikten
- Standardiserte nøkkeltall for forvaltningsorganer med særskilte fullmakter – Forsvarets forskningsinstitutt (FFI)
- Budsjettstatistikk for perioden 2013–2016
- Nøkkeltall for perioden 2013–2016
- Forsvarets fremtidige styrkestruktur

3.2 Komiteens alminnelige merknader – rammeområde 8

Komiteen vil understreke betydningen av at Norge har et moderne og leveringsdyktig forsvar med høy operativ evne. Forsvaret skal utgjøre en krigsforebyggende terskel og ivareta et bredt spekter av oppgaver nasjonalt og internasjonalt. Norge skal være en aktiv, konstruktiv og troverdig alliert, og skal vise evne og vilje til å ivareta vår egen sikkerhet, bidra til våre alliertes sikkerhet, samt sikkerheten og stabiliteten i våre nærområder.

Komiteen vil anerkjenne den store innsatsen Forsvarets personell gjør i tjeneste både hjemme og ute.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmet fra Sosialistisk Venstreparti, viser til at langsiktig satsing på forsvarssektoren, kombinert med omfattende omstilling og modernisering, har resultert i at Forsvaret i dag er et relevant sikkerhetspolitisk instrument som bidrar til å ivareta norske interesser og verdier både nasjonalt og internasjonalt. Flertallet understreker viktigheten av at gjeldende langtidsplan følges opp og finansieres knyttet til anskaffelsen av nye kampfly og den store omstillingen i Luftforsvaret.

Flertallet erkjenner utfordringen i at flere land i alliansen fortsatt reduserer fremfor å styrke sine forsvarsbudsjetter. Byrdefordelingen mellom USA og alliansens øvrige medlemmer må forbedres.

Komiteen vil vise til at Norge prioriterer å modernisere og videreutvikle sine militære kapasiteter slik at Forsvaret både har god operativ evne hjemme og kan ta sin del av ansvaret for å håndtere kriser internasjonalt.

Komiteen viser til at fellesskapets midler skal forvaltes på en god og ansvarlig måte. Forsvarets utvikling må derfor være preget av fremsynthet, langsiktighet, forutsigbarhet og tilpasningsevne. Opprettholdelse av et robust og tidsriktig forsvar krever et vedvarende og målrettet fokus for å sikre at Forsvaret har evne til å utføre sine pålagte oppgaver på en effektiv og troverdig måte i fred, krise og krig. Komiteen understreker viktigheten et oppdatert forsvars- og beredskapsplanverk for evnen til å løse oppgavene i krise og krig.

Komiteen viser til det norske militære bidraget i den internasjonale koalisjonen mot ISIL og til kapasitetsbygging av irakiske sikkerhetsstyrker. Norge har også personell i flere FN-ledede internasjonale operasjoner.

Komiteen vil understreke viktigheten av at arbeidet for å ivareta våre veteraner før, under og etter tjeneste følges opp med full kraft.

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Kristelig Folkeparti og Venstre, viser til at budsjettforliket endret prosentsatsen i avbyråkratiseringsreformen fra 0,6 pst. til 0,7 pst. Flertallet viser til at dette medfører reduksjon på noen poster, slik det fremkommer i tabellen under punkt 3.2.1.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet viser til at Forsvaret som følge av den vedtatte langtidsplanen, er pålagt et betydelig interneffektiviseringskrav i 2016. Disse medlemmer mener det er urimelig å pålegge Forsvaret ytterligere effektiviseringskrav slik regjeringen gjør gjennom sin avbyråkratiserings- og effektiviseringsreform og viser under rammeområde 8 til sitt budsjettopplegg, jf. Innst. 2 S (2015–2016), Prop. 1 S (2015–2016) og Prop. 1 S Tillegg 1 (2015–2016), hvor det foreslås en økning på 193 mill. kroner til dette formålet.

Disse medlemmer fremmer på denne bakgrunn et forslag om å unnta Forsvaret fra avbyråkratiserings- og effektiviseringsreformen og vil be regjeringen komme tilbake til Stortinget med forslag til inndekning.

Disse medlemmer fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen unnta Forsvaret fra avbyråkratiserings- og effektiviseringsreformen og komme tilbake til dette i forslag til revidert nasjonalbudsjett.»

3.2.1 Hovedprioritering og primærstandpunkt for de ulike fraksjonene – rammeområde 8

Tabellen under viser Prop. 1 S (2015–2016) og Prop. 1 S Tillegg 1 (2015–2016), budsjettforliket mellom Høyre, Fremskrittspartiet, Kristelig Folkeparti og Venstre, innenfor vedtatt ramme, jf. Innst. 2 S (2015–2016), samt primærbudsjettene til Arbeiderpartiet, Senterpartiet, Venstre og Sosialistisk Venstreparti, slik de framkommer i tillegget til finansinnstillingen. Bare kapitler/poster med avvikende forslag til bevilgning er tatt med. Avvik i forhold til regjeringens forslag i parentes.

Kap.	Post	Formål	Prop. 1 S med Tillegg 1 (2015– 2016)	H, FrP, KrF, V	A	Sp	V	SV
Utgifter rammeområde 8 (i tusen kroner)								
1700		Forsvarsdepartementet						
	1	Driftsutgifter	379 325	378 953 (-372)	572 325 (+193 000)	369 325 (-10 000)	379 325 (0)	379 325 (0)
1710		Forsvarsbygg og nybygg og nyanlegg						
	1	Driftsutgifter	3 461 058	3 457 740 (-3 318)	3 461 058 (0)	3 441 058 (-20 000)	3 471 058 (+10 000)	3 461 058 (0)
	46	Komponentutskifting	56 279	56 279 (0)	56 279 (0)	56 279 (0)	56 279 (0)	36 279 (-20 000)
	47	Nybygg og nyanlegg	1 472 025	1 472 025 (0)	1 472 025 (0)	1 472 025 (0)	1 472 025 (0)	1 172 025 (-300 000)
1716		Forsvarets forskningsinstitutt						
	51	Tilskudd til Forsvarets forskningsinstitutt	188 949	188 763 (-186)	188 949 (0)	188 949 (0)	188 949 (0)	188 949 (0)
1719		Fellesutgifter og tilskudd til foretak under Forsvarsdepartementet						
	1	Driftsutgifter	331 609	329 345 (-2 264)	331 609 (0)	331 609 (0)	331 609 (0)	331 609 (0)
	71	Overføringer til andre	58 279	58 779 (+500)	58 279 (0)	58 979 (+700)	58 779 (+500)	58 279 (0)
1720		Felles ledelse og kommandoapparat						
	1	Driftsutgifter	3 846 812	3 842 956 (-3 856)	3 846 812 (0)	3 846 812 (0)	3 846 812 (0)	3 806 812 (-40 000)
1723		Nasjonal sikkerhetsmyndighet						
	1	Driftsutgifter	225 167	224 962 (-205)	225 167 (0)	225 167 (0)	225 167 (0)	225 167 (0)
1725		Fellesinstitusjoner og -utgifter under Forsvarsstaben						
	1	Driftsutgifter	2 012 423	2 010 328 (-2 095)	2 012 423 (0)	2 012 423 (0)	2 012 423 (0)	2 012 423 (0)
1731		Hæren						
	1	Driftsutgifter	5 268 161	5 262 935 (-5 226)	5 268 161 (0)	5 378 161 (+110 000)	5 268 161 (0)	5 318 161 (+50 000)
1732		Sjøforsvaret						
	1	Driftsutgifter	3 912 432	3 890 479 (-21 953)	3 912 432 (0)	3 952 432 (+40 000)	3 812 432 (-100 000)	4 112 432 (+200 000)
1733		Luftforsvaret						
	1	Driftsutgifter	4 764 417	4 759 844 (-4 573)	4 764 417 (0)	4 794 417 (+30 000)	4 764 417 (0)	4 764 417 (0)

Kap.	Post	Formål	Prop. 1 S med Tillegg 1 (2015– 2016)	H, FrP, KrF, V	A	Sp	V	SV
1734		Heimevernet						
	1	Driftsutgifter	1 213 802	1 212 588 (-1 214)	1 213 802 (0)	1 353 802 (+140 000)	1 250 302 (+36 500)	1 207 802 (-6 000)
1735		Etterretningstjenesten						
	21	Spesielle driftsutgifter	1 551 178	1 549 955 (-1 223)	1 551 178 (0)	1 551 178 (0)	1 301 178 (-250 000)	1 551 178 (0)
1740		Forsvarets logistikk- organisasjon						
	1	Driftsutgifter	1 297 507	1 295 570 (-1 937)	1 297 507 (0)	1 297 507 (0)	1 297 507 (0)	1 297 507 (0)
1760		Nyanskaffelser av materiell og nybygg og nyanlegg						
	1	Driftsutgifter	1 409 331	1 408 348 (-983)	1 409 331 (0)	1 409 331 (0)	1 409 331 (0)	1 409 331 (0)
	45	Større utstysanskaffelser og vedlikehold	5 106 182	5 081 182 (-25 000)	5 106 182 (0)	4 996 182 (-110 000)	5 106 182 (0)	5 106 182 (0)
1761		Nye kampfly med baseløsning						
	1	Driftsutgifter	162 598	162 482 (-116)	162 598 (0)	162 598 (0)	162 598 (0)	162 598 (0)
	45	Større utstysanskaffelser og vedlikehold	6 948 915	6 948 915 (0)	6 948 915 (0)	6 948 915 (0)	4 448 915 (-2 500 000)	6 533 915 (-415 000)
1790		Kystvakten						
	1	Driftsutgifter	1 044 967	1 043 933 (-1 034)	1 044 967 (0)	1 064 967 (+20 000)	1 044 967 (0)	1 294 967 (+250 000)
1791		Redningshelikoptertjenesten						
	1	Driftsutgifter	866 234	865 496 (-738)	866 234 (0)	866 234 (0)	866 234 (0)	866 234 (0)
1792		Norske styrker i utlandet						
	1	Driftsutgifter	703 768	703 198 (-570)	703 768 (0)	703 768 (0)	703 768 (0)	548 768 (-155 000)
1795		Kulturelle og allmenntilgige formål						
	1	Driftsutgifter	265 105	264 839 (-266)	265 105 (0)	265 105 (0)	265 105 (0)	265 105 (0)
Sum utgifter rammeområde 8			48 968 891	48 892 262 (-76 629)	49 161 891 (+193 000)	49 169 591 (+200 700)	46 165 891 (-2 803 000)	48 532 891 (-436 000)

Inntekter rammeområde 8 (i tusen kroner)

4700		Forsvarsdepartementet						
	1	Driftsinntekter	2 373	2 371 (-2)	2 373 (0)	2 373 (0)	2 373 (0)	2 373 (0)
4710		Forsvarsbygg og nybygg og nyanlegg						
	1	Driftsinntekter	4 291 330	4 287 229 (-4 101)	4 291 330 (0)	4 291 330 (0)	4 291 330 (0)	4 291 330 (0)
4719		Fellesinntekter til foretak under Forsvarsdepartementet						
	1	Driftsinntekter	792	791 (-1)	792 (0)	792 (0)	792 (0)	792 (0)

Kap.	Post	Formål	Prop. 1 S med Tillegg 1 (2015– 2016)	H, FrP, KrF, V	A	Sp	V	SV
4720		Felles ledelse og kommando- apparat						
	1	Driftsinntekter	67 136	67 066 (-70)	67 136 (0)	67 136 (0)	67 136 (0)	67 136 (0)
4723		Nasjonal sikkerhetsmyndighet						
	1	Driftsinntekter	9 189	9 182 (-7)	9 189 (0)	9 189 (0)	9 189 (0)	9 189 (0)
4725		Fellesinstitusjoner og -inntekter under Forsvarsstaben						
	1	Driftsinntekter	60 739	60 682 (-57)	60 739 (0)	60 739 (0)	60 739 (0)	60 739 (0)
4731		Hæren						
	1	Driftsinntekter	65 976	65 911 (-65)	65 976 (0)	65 976 (0)	65 976 (0)	65 976 (0)
4732		Sjøforsvaret						
	1	Driftsinntekter	54 358	54 305 (-53)	54 358 (0)	54 358 (0)	54 358 (0)	54 358 (0)
4733		Luftforsvaret						
	1	Driftsinntekter	183 413	183 233 (-180)	183 413 (0)	183 413 (0)	183 413 (0)	183 413 (0)
4734		Heimevernet						
	1	Driftsinntekter	6 018	6 012 (-6)	6 018 (0)	6 018 (0)	6 018 (0)	6 018 (0)
4740		Forsvarets logistikkorganisasjon						
	1	Driftsinntekter	76 365	76 263 (-102)	76 365 (0)	76 365 (0)	76 365 (0)	76 365 (0)
4760		Nyanskaffelser av materiell og nybygg og nyanlegg						
	1	Driftsinntekter	29 086	29 085 (-1)	29 086 (0)	29 086 (0)	29 086 (0)	29 086 (0)
4790		Kystvakten						
	1	Driftsinntekter	1 080	1 079 (-1)	1 080 (0)	1 080 (0)	1 080 (0)	1 080 (0)
4791		Redningshelikoptertjenesten						
	1	Driftsinntekter	802 903	802 216 (-687)	802 903 (0)	802 903 (0)	802 903 (0)	802 903 (0)
4792		Norske styrker i utlandet						
	1	Driftsinntekter	10 306	10 296 (-10)	10 306 (0)	10 306 (0)	10 306 (0)	10 306 (0)
4795		Kulturelle og allmenntilgige formål						
	1	Driftsinntekter	9 693	9 684 (-9)	9 693 (0)	9 693 (0)	9 693 (0)	9 693 (0)
		Sum inntekter rammeområde 8	5 842 656	5 837 304 (-5 352)	5 842 656 (0)	5 842 656 (0)	5 842 656 (0)	5 842 656 (0)
		Sum netto rammeområde 8	43 126 235	43 054 958 (-71 277)	43 319 235 (+193 000)	43 326 935 (+200 700)	40 323 235 (-2 803 000)	42 690 235 (-436 000)

Komiteens medlemmer fra Høyre og Fremskrittspartiet viser til at regjeringen i bud-

sjettforslaget prioriterer anskaffelsen av nye kampfly med baseløsning. Disse medlemmer viser til at

Stortinget har gitt bestillingsfullmakt for 22 F-35 kampfly, som leveres i perioden 2015–2019. Disse medlemmer merker seg at det i budsjettforslaget legges opp til å bestille ytterligere seks fly med planlagt levering i 2020. Disse medlemmer viser til at det etter budsjettforliket mellom de fire samarbeidspartiene foreslås å bevilge 8,6 mrd. kroner til kampflyanskaffelsen med baseløsning i 2016. Dette er etter disse medlemmers oppfatning viktig for å sikre operativ kapasitet i Luftforsvaret de kommende årene.

Disse medlemmer merker seg at som følge av den endrede sikkerhetspolitiske situasjonen prioriterer regjeringen økt overvåkning, tilstedeværelse og suverenitetshevdelse i nordområdene. Regjeringen vil sikre at Norge har et reelt terskelforsvar med robuste og fleksible operative avdelinger som kan håndtere skiftende utfordringer i lys av det til enhver tid gjeldende trusselbildet.

Disse medlemmer ser at regjeringen legger opp til en betydelig og nødvendig satsing på Etterretningstjenesten utover ambisjonsnivået i gjeldende langtidsplan gjennom teknologisk og kapasitetsmessig modernisering. Disse medlemmer merker seg at regjeringen foreslår en tydelig satsing i nordområdene, gjennom økt aktivitetsnivå både for maritime patruljefly og undervannsbåt (ubåt). Sjøforsvaret styrkes betydelig, og vil sammen med Kystvakten fortsette å løse sine oppdrag på et høyt nivå. Disse medlemmer ser viktigheten av økt bevilgning til vedlikehold av Sjøforsvarets fartøyer for å sikre operativ evne og styrking av antall seilingsdøgn.

Disse medlemmer noterer at Luftforsvaret styrkes i 2015 gjennom en økning av antall flytimer for maritime patruljefly. Styrkingen av budsjettet er viktig for å sikre tilstrekkelig aktivitet og grunnlag for å kunne videreutvikle operativ evne i en kritisk omstillingsfase, spesielt rettet mot innfasing av nye kampfly og driftssetting av nye maritime helikoptre.

Disse medlemmer ser viktigheten av regjeringens forslag om å styrke Redningshelikoptertjenesten for å reetablere og opprettholde Forsvarets evne til å støtte politiet med hurtig innsetting av personell mot skip i fart. Disse medlemmer oppfatter at Hæren videreføres på om lag det samme nivået som i 2015, dette innebærer at Hæren skal videreføre et høyt trenings- og øvingsnivå. Disse medlemmer merker seg at aktivitetsnivået i Heimevernet videreføres i 2016. Disse medlemmer støtter opp om arbeidet regjeringen foreslår for oppfølging av veteransatsingen, herunder videreføring av den særskilte kompensasjonsordningen for personell som har pådratt seg psykiske belastningsskader i operasjoner i utlandet. Disse medlemmer noterer at Forsvarets hovedsatsingsområde internasjonalt for 2016 vil, som for 2015, være å yte støtte til den inter-

nasjonale koalisjonen som skal bidra til å bekjempe terrorgruppen ISIL i Irak. Disse medlemmer merker seg videre at engasjementet i Afghanistan fra rundt årsskiftet 2015/2016 gradvis konsentreres til kun å omfatte Kabul-området. Disse medlemmer viser til at Mali vil være et av Norges hovedsatsingsland i 2016 med økt deltakelse i FN-operasjonen Multidimensional Integrated Stabilisation Mission in Mali (MINUSMA). Videre at det fra januar 2016 stilles et C-130J Hercules transportfly til disposisjon i inntil ti måneder. Disse medlemmer understreker betydningen av at regjeringen oppfyller gjeldende langtidsplan. Forsvarssjefen har levert «Forsvarssjefens fagmilitære råd», og arbeidet med en ny langtidsplan for forsvarssektoren vil resultere i en fremleggelse fra regjeringen i 2016. Disse medlemmer mener det er viktig at det vedtas et forsvarsbudsjett som gir et godt og forutsigbart utgangspunkt for den nye langtidsplanen.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet viser under rammeområde 8 til sitt budsjett-opplegg slik det framgår av Innst. 2 S (2015–2016).

Disse medlemmer vil følge opp og gjennomføre Innst. 380 S (2011–2012), jf. Prop. 73 S (2011–2012) Langtidsplanen for Forsvaret, og styrke bevilgningen under Forsvarsdepartementets område. Norge må ta sin del av ansvaret i NATO, i en tid da mange allierte reduserer sine forsvarsbudsjetter.

Disse medlemmer viser til at forsvarsbudsjettet øker reelt med 9,8 pst., korrigert for pris-, lønns- og soldatkompensasjon og andre tekniske endringer. Dette er en varslet økning, i hovedsak knyttet til investeringene i nye kampfly og ny kampflybase, samt en bevilgning til vedlikehold i Sjøforsvaret på vel 300 mill. kroner.

Disse medlemmer viser til at budsjettet også baseres på at det frigjøres 193,5 mill. kroner gjennom effektivisering i forsvarssektoren til interne omdispenseringen i tråd med langtidsplanen. Forsvaret har tatt ut en samlet, dokumenterbar effektiviseringsgevinst på over 40 mrd. kroner de siste 12–14 årene, noe som har bidratt til en betydelig styrking og modernisering av forsvaret.

På denne bakgrunn mener disse medlemmer det er urimelig å pålegge Forsvaret ytterligere effektiviseringskrav gjennom sin effektiviserings- og avbyråkratiseringsreform. Dette er midler som føres ut av Forsvaret og i realiteten er et flatt kutt på Forsvarsdepartementets budsjettområde på 193 mill. kroner.

Disse medlemmer viser til sitt budsjettopplegg under rammeområde 8, jf. Innst. 2 S (2015–2016), hvor det foreslås en økning på 193 mill. kroner til dette formålet.

Disse medlemmer viser til at gjennomføringen av kampflyanskaffelsen, den store omstillingen i Luftforsvaret og en fortsatt modernisering av Hæren og Heimevernet er viktig for et moderne innsatsforsvar.

Disse medlemmer mener dette legger et godt grunnlag for å videreutvikle Forsvaret i neste langtidsplan, med utgangspunkt i Forsvarssjefens fagmilitære råd. Disse medlemmer ser fram til regjeringens forslag til ny langtidsplan og er innstilt på å bidra til et bredt forlik om den videre styrking og modernisering av Forsvaret.

Komiteens medlem fra Kristelig Folkeparti viser til det alternative statsbudsjett som Kristelig Folkeparti la fram høsten 2015. Kristelig Folkeparti gikk der inn for en betydelig opptrapping av forsvarsbudsjettet fra 2015 til 2016, med hovedvekt på økte investeringer i forbindelse med innfasingen av det nye kampflyvåpenet.

Etter forhandlinger inngikk Kristelig Folkeparti den 23. november 2015 en budsjettavtale med Høyre, Fremskrittspartiet og Venstre, der samarbeidspartiene ble enige om forsvarsbudsjettet for 2016. Dette medlem viser til at Kristelig Folkeparti på dette grunnlag slutter seg til de endringer som følger av budsjettavtalen når det gjelder forsvarsbudsjettet.

Dette medlem vil understreke at neste års forsvarsbudsjett er viktig for slutføringen av den gjeldende langtidsplan for Forsvaret. I 2016 er det særlig innfasingen av nye kampfly som tar det meste av den reelle økningen på forsvarsbudsjettet. Dette medlem viser til at det nye kampflyvåpenet med baseløsning, utstyr og tjenester, er en historisk stor investering som krever rammeøkninger utover den langsiktige budsjettbanen for forsvaret. Dette medlem viser videre til at Stortinget allerede våren 2016 vil få seg forelagt forslag til ny langtidsplan for Forsvaret, som vil legge viktige føringer for Forsvarets struktur og budsjettene i de kommende årene.

Dette medlem viser for øvrig til felles merknader og merknader under de enkelte budsjettkapitler.

Medlemmen i komiteen frå Senterpartiet viser til at den mest grunnleggjande oppgåva til landet sine folkevalde er å sikre tryggleiken til Noreg sine borgarar. Det overordna målet med den norske forsvarspolitikken er å ha eit forsvar som evnar å hevde norsk suverenitet, sikre nasjonale interesser og medverke til internasjonal stabilitet. Denne medlemmen viser til at Senterpartiet i sitt forslag til statsbudsjett føreslår å styrkje løyvingane til Forsvaret med drygt 200 mill. kroner, samanlikna med regjeringa sitt opphavleg føreslåtte budsjett. Samanlikna med budsjettavtala mellom samarbeidspartia, aukar

Senterpartiet forsvarsbudsjettet med over 277 mill. kroner. Samstundes prioriterer Senterpartiet å bruke ein større del av forsvarsbudsjettet til trening og operativ aktivitet i Forsvaret.

Denne medlemmen viser til at den internasjonale sikkerheitssituasjonen gjer det klart at nasjonal sikkerheit må verte tydeleg prioritert. Sikkerheitsbiletet endrar seg raskt. Dette har me spesielt sett dei siste to åra. Me har sett omfattande, skarpe militære operasjonar i hjarta av Europa for første gong etter 1945. Samstundes har krigen i Syria og Irak medført stadig større regionale og internasjonale implikasjonar knytt til sikkerheit. I tillegg til dette har me opplevd katastrofale terroraksjonar i Europa. Alle desse hendingane understrekar trongen for eit sterkt, operativt og uthaldande forsvar, trena for fleire ulike scenario.

Denne medlemmen understrekar at hovudoppgåva til Forsvaret er å forsvare norsk territorium. Dette er ei oppgåve som krev store ressursar og politisk prioritet. Noreg har eit landareal på storleik med Italia, men med ein tidel av folketalet. Vi skal forsvare eit havområde som har nær same storleik som Middelhavet. Noreg har ein kyst som er rik på energiressursar og fisk. Ressursrike område er tradisjonelt meir utsette for konflikhtar, noko som krev ein medviten strategi for norsk forsvarspolitik.

Denne medlemmen understrekar at det er avgjerande for Noreg å ha eit operativt forsvar, der alle avdelingar i Forsvaret til ei kvar tid gjennomfører tilstrekkeleg med trening. Det blir frå fleire hald peika på at talet på treningsdøgn må aukast, og at det i årets budsjett blir gitt for lite rom for drift, aktivitet og trening av den strukturen som noverande langtidsplan fastslår at Forsvaret skal ha. Det gir grunn til uro at budsjetta til Hæren og Kystvakta er reelt svekka i framlegget frå regjeringa og samarbeidspartia. Det vil gjere det vanskeleg å oppnå målsetjinga i langtidsplanen for Forsvaret.

Denne medlemmen viser til at Senterpartiet i sitt alternative budsjett prioriterer maksimal operativ evne for kvar krone, og aukar løyvingane til trening av bataljonane, øving i Heimevernet, segling i Sjøforsvaret og flytimar i Luftforsvaret. Slik kan Noreg sikre eit uthaldande forsvar som til ei kvar tid er budd på å forsvare Noreg.

Denne medlemmen viser til at Senterpartiet ynskjer eit folkeforsvar – eit forsvar av folket, for folket. Gjennom verneplikta sikrar vi ei breiast muleg rekruttering til Forsvaret. Eit folkeforsvar må vere sett saman av heile folket. Dei best eigna og motiverte kan då velje å halde fram si militære karriere etter avtent verneplikt. Eit folkeforsvar har ein sterk inkluderande effekt, samstundes som eit folkeforsvar har eit viktig demokratisk element; eit forsvar saman-

sett av heile folket er viktig for legitimiteten til Forsvaret.

Denne medlemen understrekar at for å kunne forsvare heile landet er vi avhengig av at det bur folk over heile landet, og at folk har naudsynt kompetanse til å forsvare landet når det trengs. Difor ynskjer Senterpartiet å styrkje Heimevernet. Forsvaret må sikrast auka ressursar for øving og trening av Heimevernet. Slik kan Noreg sikre eit forsvar med tilstrekkeleg volum og som er uthaldande i kriser og forsvar av landet.

Denne medlemen viser til at Senterpartiet i sitt alternative statsbudsjett for 2015 føreslo å løyve drygt 200 mill. kroner meir til Forsvaret samanlikna med Prop. 1 S Tillegg 1 (2015–2016).

Komiteens medlem fra Venstre viser til at Venstre i sitt forslag til statsbudsjett for 2016 foreslår at sum netto rammeområde 8 settes til 40 323 235 000 kroner, som er en reduksjon i forhold til regjeringens forslag på 2 803 000 000 kroner.

Denne medlem viser til at Venstres helhetlige forslag til statsbudsjett for 2016 tar utgangspunkt i budsjettforslaget fra regjeringen Solberg, jf. Prop. 1 S Tillegg 1 (2015–2016). Konkrete endringer på rammeområde 8 i forhold til regjeringens forslag følger av omtale og tabeller under pkt. 3.2.1.

Denne medlem mener at norsk sikkerhet ivaretas både gjennom egen militær evne og gjennom å bidra til fred, frihet og demokrati i flest mulig land, kombinert med reell vilje til en rettferdig internasjonal utvikling. Økt handel, samarbeid og dialog er de beste virkemidlene for fred mellom ulike stater. NATO og det transatlantiske samarbeidet skal forbli hjørnesteiner i norsk sikkerhetspolitikk, samtidig som det forsvarspolitiske samarbeidet i Norden og med EU videreutvikles.

Denne medlem mener at Norges rolle som forvalter av ressurser og vår geopolitiske plassering krever et sterkt selvstendig norsk forsvar og deltakelse i forpliktende internasjonalt samarbeid. Det er viktig at Norge er i stand til å hevde suverenitet og utøve myndighet i norske områder.

Denne medlem viser til at gjeldende langtidspan for Forsvaret, Prop. 73 S (2011–2012) ble behandlet av Stortinget våren 2012. Denne medlem viser til Venstres posisjoner til denne planen, slik disse fremkommer av debatt i Stortinget 14. juni 2012. Denne medlem foreslår ikke omfattende endringer av budsjettoplegget for rammeområde 8 i 2016, men mener det er en ubalanse mellom foreslåtte investeringer og midler til tilfredsstillende driftsvilkår for Forsvaret i tiden som kommer.

Denne medlem vil understreke betydningen av at det er en balanse mellom drift og investeringer i forsvar. Over flere år ser man at de avsatte drifts-

midlene ikke står i forhold til de investeringene det legges opp til.

Denne medlem vil legge opp til et kutt på 2 500 mill. kroner i investeringer i nye kampfly og JSM-programmet. Denne medlem viser til at budsjettet slik det er lagt opp, ikke bygger opp nødvendig driftsmidler og personell til å ta i bruk de nye jagerflyene i den takten som regjeringen legger opp til, noe som vil bety en betydelig feilinvestering de kommende årene. Denne medlem er av den klare oppfatning, ut fra erfaring med fregattkjøpene, at det er bedre å fase inn jagerflykjøpene i et lavere tempo enn regjeringen legger opp til, slik at man parallelt kan bygge opp en driftsorganisasjon rundt jagerflykapasiteten.

Denne medlem er enig i regjeringens prioritering av økt tilstedeværelse av sjøforsvaret i våre nordligste områder, men ønsker en noe lavere bevilgning på grunn av andre satsinger i budsjettet, og foreslår derfor i Venstres forslag til statsbudsjettet for 2016 å redusere overføringene til sjøforsvaret med 100 mill. kroner.

Denne medlem mener det er rett å bevilge noe mer penger til Forsvarets etterretningstjeneste, men mener den foreslåtte bevilgningen bør trappes opp i et lavere tempo enn det regjeringens foreslår og foreslår derfor i Venstres alternativ til statsbudsjettet for 2016 å redusere overføringene til Forsvarets etterretningstjeneste med 350 mill. kroner.

Denne medlem viser til at det i Venstres forslag til statsbudsjett for 2016 foreslås å redusere bevilgningen til heimevernsungdommen med 3,5 mill. kroner, siden dette medlem ikke kan se at ordningen bidrar til å oppfylle noen av Forsvarets vedtatte målsettinger.

Denne medlem viser til at HV016 ble nedlagt og dimittert av Forsvarssjefen våren 2011. HV016 hadde avdelinger i Oslo, Stavanger, Bergen og Trondheim. Gjennom nedleggelsen er responstiden sterkt svekket ved behov for høyoperativbistand fra Forsvaret til politiet i beredskapssammenheng samt for Forsvarets selvstendige evne til nasjonal krisehåndtering i scenarier der Forsvaret har primæransvaret. Denne medlem understreker at Forsvaret har en selvstendig forpliktelse til å ivareta og gjenopprette egen evne til å håndtere/avverge mulige anslag mot nøkkelpersonell og nøkkelinstallasjoner. Den sikkerhetspolitiske situasjonen tilsier at man ikke kan bruke 5–7 år på å bygge opp en vesentlig styrket spesialstyrkekapasitet gjennom ordinær seleksjon og trening. Det vil derfor være fornuftig å gjenoppbygge den kapasiteten Forsvaret har mistet gjennom nedleggelsen av Heimevernets spesialavdeling HV016.

Denne medlem viser til at spørsmålet om Det frivillige skyttervesen (DFS) sin framtidige rolle og

forankring har blitt belyst av det såkalte Solliutvalget. Venstre er kjent med konklusjonene i utvalgets utredning, og støtter disse. DFS har et viktig samfunnsoppdrag, og har fortsatt stor relevans for Forsvaret. Dette medlem mener derfor den formelle forankringen i Stortinget og til forsvarssektoren bør bestå som i dag.

Dette medlem mener DFS bør gis forutsigbarhet, ro, og gode rammevilkår for sitt videre arbeid, og vil på denne bakgrunn øke bevilgningen til DFS med 0,5 mill. kroner.

Dette medlem viser videre til at regjeringen i forbindelse med Prop. 1 S Tillegg 1 (2015–2016) foreslår å redusere bevilgningene til miljøtiltak og opprydning av utrangerte skyte- og øvingsfelt med 10 mill. kroner. Dette medlem støtter ikke dette forslaget og vil derfor reversere det foreslåtte innsparringstiltaket.

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti viser til Sosialistisk Venstrepartis alternative budsjett.

Dette medlem mener Norge bør prioritere investeringene i sitt forsvar til å styrke forsvarsevnen i Nord framfor militære operasjoner i utlandet. Dette medlem foreslår derfor å omdisponere 600 mill. kroner til de operative grener Hæren, Kystvakten og Sjøforsvaret, å redusere antall kampfly Norge skal bestille, redusere byråkrati og investeringer gjennom forsvarsbygg, og å avslutte Norges bidrag i Irak.

Dette medlem mener dette er forsvarlige reduksjoner forutsatt at vi prioriterer de oppgavene som er viktigst for vår sikkerhet, og at kapasiteten til å forsvare Norge og forvalte de norske havområdene må ligge til grunn for Forsvarets prioriteringer.

Dette medlem støtter at Forsvaret skal være tilpasset de reelle sikkerhetsutfordringer vi står overfor.

Dette medlem mener Det norske forsvaret må prioritere et internasjonalt engasjement for forsvar av folkeretten, og bidra til internasjonale fredsbevarende og konfliktdempende operasjoner i FN-regi.

Dette medlem viser til Sosialistisk Venstrepartis alternative budsjett hvor disse prioriteringene er reflekterte, hvor bevilgningene til Sjøforsvaret er økt med 200 mill. kroner, Kystvakten med 250 mill. kroner og Hæren med 50 mill. kroner, og den totale rammen er redusert med 436 mill. kroner sammenlignet med Prop. 1 S (2015–2016) og Prop. 1 S Tillegg 1 (2015–2016).

3.3 Komiteens merknader til de enkelte budsjettkapitler innen rammeområde 8 (Forsvar)

Regjeringen Solberg la 7. oktober 2015 frem Prop. 1 S (2015–2016). I del 2 til Prop. 1 S (2015–2016) fra Forsvarsdepartementet gir regjeringen detaljerte beskrivelser av kapitler og poster, samt sine forslag til utgifter og inntekter for kapitlene innen programområde 04 militært forsvar.

Komiteens merknader til de enkelte kapitler innen rammeområde 8 er gitt nedenfor.

Kap. 1700 og 4700 Forsvarsdepartementet

Utgifter	I tusen kroner
Saldert budsjett 2015	404 091
Prop. 1 S (2015–2016)	412 805
Prop. 1 S Tillegg 1 (2015–2016)	412 433
Inntekter	I tusen kroner
Saldert budsjett 2015	2 320
Prop. 1 S (2015–2016)	2 375

Komiteen registrerer at Forsvarsdepartementets driftsbudsjetttramme for 2016 har en nominell budsjettmessig økning på 8,3 mill. kroner i forhold til saldert budsjett for 2015. I nominell endring inngår avbyråkratiserings- og effektiviseringsreformen med 2,3 mill. kroner. Komiteen merker seg at økningen i hovedsak er knyttet til bevilgninger for å dekke merutgifter i forbindelse med innleie av Militærhospitalet på Grev Wedels plass 1. Komiteen merker seg at interne effektiviseringskrav som skal bidra til å styrke prioriterte områder i forsvarssektoren for denne posten utgjør 1,9 mill. kroner, og hensyntatt dette blir handlingsrommet økt med 10,3 mill. kroner sammenlignet med saldert budsjett for 2015.

Komiteen merker seg videre at utgiftene dekker Forsvarsdepartementets ordinære driftsutgifter som lønn og godtgjørelser, reiser i inn- og utland, representasjon, kompetanseoppbygging, utgifter til husleie, vedlikehold og drift av bygningsmassen. I tillegg dekker posten Forsvarsdepartementets utgifter til Norges delegasjon til NATO, departementets spesialutsending til de norske ambassadene i Washington og London, en stilling som assisterende forsvarsråd i EU-delegasjonen og utgifter til etisk råd.

Komiteen merker seg at midler til forskning og utvikling er foreslått videreført på om lag samme reelle nivå som saldert budsjett for 2015. Komiteen ser positivt på at departementet legger opp til å tildele forskningsstøtte til relevant oppdrags- og bidragsforskning som skal til en informert debatt om tema av interesse for forsvarssektoren. Komiteen

er glad for at forskning på HR, kompetanse, læring og ivaretagelse av personellet skal prioriteres. Komiteen merker seg at forskningsområder som prioriteres er rekruttering av kvinner til Forsvaret, veteraner, kompetansereformen, ordningen for militært tilsatte og endringer i forsvarspersonelloven, samt innspill til langtidsplan for forsvarssektoren.

Kap. 4700 Forsvarsdepartementet

Komiteen merker seg at posten videreføres på om lag samme nivå som saldert budsjett for 2015, og at inntektene gjelder brukerbetaling fra øvrige departement for tilgang til nasjonalt Begrenset nett, samt utleie av konferanse- og selskapslokaler på Akershus festning.

Kap. 1710 og 4710 Forsvarsbygg og nybygg og nyanlegg

Utgifter	I tusen kroner
Saldert budsjett 2015	4 963 754
Prop. 1 S (2015–2016)	5 323 272
Prop. 1 S Tillegg 1 (2015–2016)	5 289 954
Inntekter	I tusen kroner
Saldert budsjett 2015	4 272 703
Prop. 1 S (2015–2016)	4 395 294

Komiteen viser til at Forsvarsbygg er et forvaltningsorgan underlagt Forsvarsdepartementet, med ansvar for å levere eiendomstjenester til forsvarssektoren og forvalte forsvarssektorens eiendommer, bygg og anlegg (EBA). Forsvarsbygg dekker sine utgifter gjennom husleie fra brukerne, betaling for utførte oppdrag og bevilgninger.

Komiteen viser til at det i Prop. 1 S (2015–2016) opplyses at Forsvarsbygg er en av svært få bruttobudsjetterte virksomheter i staten plassert i premiekategori «Fiktive fond» for beregning av pensjon fra Statens pensjonskasse. Ordningen innebærer at Forsvarsbygg er eksponert for renterisiko. Pensjonsutgiftene vil derfor svinge med utviklingen i finansmarkedene. Det gir en merkostnad til pensjonsutgifter beregnet til 55 mill. kroner i 2016, ifølge departementet. Komiteen noterer seg dette, men ber departementet vurdere om det kan gjøres endringer som gjør at man i fremtiden unngår slike svingninger i pensjonsutgiftene.

Komiteen har merket seg at det i budsjettet for 2016 er ført opp en ny post 45 Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, som også kan nyttes under kap. 1760 post 45.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Kristelig Folkeparti, Senterpar-

tiet og Sosialistisk Venstreparti vil bemerke at investeringer knyttet til nye kampfly med utstyr og baseløsning nå blir spredt over en rekke budsjettkapitler og poster, noe som gjør det unødvendig vanskelig å få oversikt over omfang og sammensetning av investeringene knyttet til denne forsvarskapasiteten. Disse medlemmer vil be departementet vurdere å samle relevante utgifter til anskaffelser av kampfly samt tilhørende utstyr, våpen, tjenester og baseløsning under kap. 1761 Nye kampfly med baseløsning fra og med budsjettet for 2017.

Komiteens medlemmer fra Høyre og Fremskrittspartiet viser til at bevilgningsforslaget på 300 mill. kroner til innredning dekker totalbehovet for alle nasjonale byggeprosjekter, inklusive byggevirksomheten på Ørlandet. Disse medlemmer viser til at virksomheten på Ørlandet er delt mellom kampflyrelaterte nybygg og anlegg og modernisering av øvrig bygningsmasse rettet mot Luftforsvarets omstilling. Disse medlemmer vil derfor påpeke at investeringene over kap. 1710 ikke er relatert til kampflyinvesteringene under kap. 1761, men innebærer investeringer knyttet til løsninger for kontroll og varsling, basesett og luftvern.

Komiteen viser til at Forsvaret nå foretar en revurdering av avhendingspraksis for å kunne stanse en del planlagte salg og eventuelt ta tilbake noe som er avhendet, blant annet for å sikre at man har gode nok anlegg for å kunne ta imot allierte forsterkninger. Komiteen ser at dette kan være en relevant vurdering å gjøre og imøteser at også Stortinget på egnet måte forelegges saken og eventuelle endringer i avhendingspolitikken for forsvarseiendommer.

Komiteen mener den norske forsvarsstrukturen må sees i sammenheng med Norges NATO-medlemskap og at anlegg for å ta imot allierte forsterkninger er en naturlig del av den bygningsmessige strukturen. I tiårene siden den kalde krigens slutt har Forsvaret solgt unna rundt 4 000 eiendommer.

Komiteen viser til at det årlig er store kostnader knyttet til strukturendringer med tilhørende byggeprosjekter, flytting av forsvarsanlegg samt salg og eventuelle gjenkjøp av eiendommer. De løpende budsjettkonsekvenser som følger av vurderinger knyttet til innrangering og utrangering forventer komiteen vil inngå i de årlige budsjettprosesser på vanlig måte.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmet fra Sosialistisk Venstreparti, viser til at det årlig er store kostnader knyttet til strukturendringer med tilhørende byggeprosjekter, flytting av forsvarsanlegg samt salg og eventuelle gjenkjøp av eiendommer. Flertallet viser til at det er Forsvarets ansvar å vurdere hvilke kapasiteter innenfor eiendom, bygg og

anlegg som, sammen med sektorens øvrige innsatsfaktorer, samlet sett utgjør det beste grunnlaget for operativ evne og beredskap. Flertallet ser at dette kan være en relevant vurdering å gjøre og forventer at eventuelle fremtidige budsjettmessige justeringer som følge av nye vurderinger knyttet til innrangering og utrangering, vil inngå i de løpende budsjettprosesser og bli forelagt Stortinget på vanlig måte.

Komiteen viser til at det årlig er store kostnader knyttet til strukturendringer med tilhørende byggeprosjekter, flytting av forsvarsanlegg samt salg og eventuelle gjenkjøp av eiendommer. For å unngå unødig ressursbruk mener komiteen at Forsvarets eiendoms- og avhendingspolitikk må gjennomgås nøye for å unngå feildisponeringer.

Kap. 1716 Forsvarets forskningsinstitutt

Utgifter	I tusen kroner
Saldert budsjett 2015	186 117
Prop. 1 S (2015–2016)	189 135
Prop. 1 S Tillegg 1 (2015–2016)	188 949

Komiteen merker seg at regjeringens forslag til basisfinansiering av Forsvarets forskningsinstitutt (FFI) er på 188,9 mill. kroner. Det er en reell reduksjon med 1,4 mill. kroner i forhold til saldert budsjett 2015 og da korrigert for priskompensasjon.

Komiteen registrerer videre at ca. 20 pst. av FFIs virksomhet finansieres av basisbevilgningen og at dette er en viktig forutsetning for instituttets langsiktige kompetanseoppbygging. Videre vil komiteen understreke viktigheten av instituttets selvstendige rådgivende rolle overfor Forsvarsdepartementet.

Kap. 1719 og 4719 Fellesutgifter og tilskudd til foretak under Forsvarsdepartementet

Utgifter	I tusen kroner
Saldert budsjett 2015	801 919
Prop. 1 S (2015–2016)	791 462
Prop. 1 S Tillegg 1 (2015–2016)	791 198

Inntekter	I tusen kroner
Saldert budsjett 2015	775
Prop. 1 S (2015–2016)	793

Komiteen viser til at regjeringen foreslår for 2016 å bevilge 791 198 000 kroner og at dette er en økning på 68 mill. kroner nominelt.

Komiteen ser at kapitlet dekker fellesutgifter i tilknytning til Forsvarsdepartementet, dekning av

uforutsette utgifter som trenger rask avklaring, tilskudd til frivillige organisasjoner og Norges tilskudd til NATOs ulike driftsbudsjett. Komiteen tar til etterretning at deler av den økte bevilgningen skyldes den forestående samlokaliseringen av militærmisjonen og den norske NATO-delegasjonen i nytt NATO-hovedkvarter. Komiteen mener en slik samlokalisering vil styrke det daglige praktiske samarbeidet mellom Norges sivile og militære utsendinger. Komiteen forventer samtidig at samlokaliseringen samlet sett vil føre til reduserte driftsutgifter.

Medlemene i komiteen frå Senterpartiet og Venstre viser til at spørsmålet om Det frivillige skyttarvesen (DFS) si framtidige rolle og forankring er vurdert av Solliutvalet. Disse medlemene støttar konklusjonane i utvalet si utgreiing. DFS har eit viktig samfunnsoppdrag, og har framleis stor relevans for Forsvaret. Disse medlemene meiner difor at den formelle forankringa i Stortinget og til forsvarssektoren bør halde fram som i dag.

Desse medlemene slår fast at DFS må sikrest ei føreseieleg finansiering og gode rammevilkår for sitt vidare arbeid. Desse medlemene ber regjeringa komme tilbake til Stortinget med eit forslag som legg Solliutvalet sine tilrådingar til grunn.

Medlemene i komiteen frå Senterpartiet viser til Senterpartiet sitt alternative budsjett, der partiet har foreslått å auke løyvingane til DFS med 0,7 mill. kroner samanlikna med regjeringa sitt føreslåtte budsjett, slik at DFS blir kompensert for generell pris- og lønsvest. Dette er i tråd med Solliutvalet si tilråding.

Kap. 1720 og 4720 Felles ledelse og kommandoapparat

Utgifter	I tusen kroner
Saldert budsjett 2015	3 821 908
Prop. 1 S (2015–2016)	3 850 668
Prop. 1 S Tillegg 1 (2015–2016)	3 846 812

Inntekter	I tusen kroner
Saldert budsjett 2015	69 682
Prop. 1 S (2015–2016)	67 206

Komiteen vil understreke viktigheten av en sterk og tydelig militær ledelse der Forsvarets operative hovedkvarter (FOH) har kapasitet og evne til å planlegge og lede nasjonale og internasjonale operasjoner og fellesoperasjoner. Som operativ ledelsenhet må FOH sørge for at oppgaveporteføljen som er gitt, løses på en forsvarlig måte.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmet fra Sosialistisk Venstreparti, ser det som meget viktig at FOH knytter seg nærmere til NATOs kommandostruktur. Flertallet vil også understreke at det er viktig for Norge at alliansen har en tydeligere rolle i nord og at kompetanseoppbygging og situasjonsforståelse er av stor betydning.

Komiteen merker seg at en av hovedaktivitetene i 2016 vil være Cold Response som skal gjennomføres i Trøndelag, og at alliert øvingsvirksomhet i hovedsak vil bli gjennomført innenfor rammen av Cold Response og NATO-øvelsen Dynamic Mongoose. Komiteen merker seg videre at mye av øvingsaktivitetene i 2016 vil bli benyttet til å revidere det nylig utviklede skarpe planverket og til å øve konseptutvikling av nye kapasiteter som F-35, NH90, logistikkfartøy, kampluftvern og NSM. Komiteen ser meget positivt på at NATOs høyprofiløvelse Triadent Juncture skal holdes i Norge i 2018 og registrerer at planleggingen for øvelsen fortsetter i 2016.

Komiteen merker seg at Forsvarets spesialstyrker vil være beredskapsklare i henhold til operative ambisjoner og at aktivitetsnivået i all hovedsak vil videreføres på samme nivå som i 2015 inkludert samtrening mellom spesialstyrkene, fellesoperative ressurser i Forsvaret og politiet. Komiteen har merket seg det meget gode arbeidet som er gjennomført med å rekruttere kvinner til operative stillinger gjennom egen jegertrupp, og komiteen ser meget positivt på og støtter at dette arbeidet videreføres. Komiteen støtter regjeringens forslag om å samle bevilgningene til Forsvarets spesialstyrker på kap. 1720 for å gi større handlingsrom og styringskraft i arbeidet med å sikre en helhetlig videreutvikling av spesialstyrkene som en strategisk ressurs.

Komiteen viser til at investeringer i Cyberforsvaret (CYFOR) skal gi en mer helhetlig styring og ledelse innen informasjons- og kommunikasjonsteknologi (IKT), slik at Forsvaret kan få en mer effektiv informasjonsutveksling, felles situasjonsforståelse og økt tempo og presisjon i kommandokjeden. Det vil gi økt operativ evne og styrke beredskapen å ha IKT-systemer som samvirker både nasjonalt og internasjonalt. Komiteen merker seg at CYFOR skal bidra med å forberede kampflybasen på Ørlandet for mottak av F-35 og fortsette med videreutvikling av IKT i NATO-samarbeidet for å oppnå økt interoperabilitet i fremtidige operasjoner. Komiteen vil understreke viktigheten av at CYFOR ivaretar informasjonssikkerheten gjennom å sikre og beskytte Forsvarets informasjonsstruktur. Komiteen støtter derfor tiltak som reduserer sårbarheten i samfunnet, og ser at utskifting av gamle systemer til fordel for nye mer optimale løsninger vil bidra til dette. Komiteen merker seg at CYFOR skal videreføre

arbeidet for økt kostnadseffektivitet i IKT-løsningene og gevinstrealisering.

Komiteen vil også understreke viktigheten av god sanitetsstøtte før, under og etter militære operasjoner i nasjonal og internasjonal tjeneste og ser positivt på kompetanseoppbygging i et flernasjonalt samarbeid og samarbeid med det sivile helsevesenet. Komiteen støtter det videre arbeidet med oppbyggingen av robusthet og tilgjengelighet i Forsvarets sanitets (FSAN) kapasiteter både på kompetanse- og materiellsiden. Komiteen merker seg at FSAN skal prioritere aktiviteter som bidrar til at ROLLE 2-kapasiteten blir beredskapsklar i henhold til plan. Komiteen vil understreke viktigheten av at taktisk og strategisk luftevakueringskapasitet er operativt på et tilfredsstillende nivå og kan understøtte Forsvarets aktiviteter i hele landet.

Komiteen vil understreke Forsvarets høgskoles (FHS) viktige rolle i arbeid fremover med å tilpasse utdanningsordninger tilknyttet Innst. 335 L og 336 S (2014–2015) til Prop. 111 LS (2014–2015) Ordningen for militært tilsatte og endringer i forsvarspersonelloven m.m. (militærordningen). Komiteen ser positivt på at FHS vil styrke kompetansemiljøet som støtter oppfølgingen av FN-resolusjon 1325 om kvinner, fred og sikkerhet. Komiteen merker seg at FHS vil styrke sin forskning på norsk forsvarspolitik, forsvarsomstilling og forsvars- og sikkerhetspolitiske implikasjoner av utviklingen i Russland og på samarbeidet i NATO og med USA. Komiteen merker seg at FHS i 2016 skal innføre ny ordning for master i militære studier. Komiteen ser meget positivt på det arbeidet som gjøres for vernepliktige og vervede mannskaper i form av karriereveiledning, individuelt tilpasset kompetanseheving, jobb- og karrierekurs samt studiepoenggivende emner i førstegangstjenesten som gir den enkelte mulighet til utdanningsløft.

Kap. 1723 og 4723 Nasjonal sikkerhetsmyndighet

Utgifter	I tusen kroner
Saldert budsjett 2015	204 437
Prop. 1 S (2015–2016)	225 372
Prop. 1 S Tillegg 1 (2015–2016)	225 167
Inntekter	I tusen kroner
Saldert budsjett 2015	7 028
Prop. 1 S (2015–2016)	9 196

Komiteen viser til at Nasjonal sikkerhetsmyndighet (NSM) sammen med Etterretningstjenesten og Politiets sikkerhetstjeneste utgjør de tre nasjonale etterretnings- og sikkerhetstjenestene.

Komiteen viser til at handlingsrommet for NSM økes med 19,9 mill. kroner i budsjettforslaget når interneffektiviseringen medregnes. Det innebærer en styrking for at NSM skal være bedre i stand til å varsle og koordinere håndteringen av alvorlige dataangrep, øke tilsyns- og kontrollaktiviteten og videreutvikle arbeidet med objektsikring og styrke kompetansemiljøene i forebyggende sikkerhet.

Komiteen merker seg også ønsket om å forsterke NSMs kapasitet til å avdekke falske basestasjoner, og øker bevilgningen til dette med 11,6 mill. kroner.

Kap. 1725 og 4725 Fellesinstitusjoner og -utgifter under Forsvarsstaben

Utgifter	I tusen kroner
Saldert budsjett 2015	2 123 223
Prop. 1 S (2015–2016)	2 053 082
Prop. 1 S Tillegg 1 (2015–2016)	2 040 987
Inntekter	I tusen kroner
Saldert budsjett 2015	56 560
Prop. 1 S (2015–2016)	60 796

Komiteen viser til at kapitlet omfatter Forsvarsstaben, Forsvarets sikkerhetsavdeling, Forsvarets militærgeografiske tjeneste, Forsvarets etterretningshøgskole, Forsvarets mediesenter, Forsvarets Forum, Feltprestkorpsset, Forsvarets regnskapsadministrasjon, Forsvarets lønnsadministrasjon, Vernepliktsverket, Forsvarets personell- og vernepliktsenter, NATO-stillinger i Norge og i utlandet, Forsvarets veteransenter på Bæreia og Oslo garnisonsforvaltning.

Komiteen merker seg at posten er redusert med 81,5 mill. kroner, noe som i hovedsak skyldes omdisponering av midler til andre kapitler og poster, samt en reduksjon av midler til avgangsstimulerende tiltak.

Komiteen merker seg at Forsvaret vil fokusere på å videreutvikle den operative evnen, forbedre styrings- og kontrollmekanismer og det langsiktige, strategiske arbeidet med kompetansereformen.

Kap. 1731 og 4731 Hæren

Utgifter	I tusen kroner
Saldert budsjett 2015	5 226 167
Prop. 1 S (2015–2016)	5 273 387
Prop. 1 S Tillegg 1 (2015–2016)	5 268 161
Inntekter	I tusen kroner
Saldert budsjett 2015	64 628
Prop. 1 S (2015–2016)	66 041

Komiteen merker seg at interne effektiviseringskrav bidrar til at handlingsrommet for Hæren reduseres med 7,6 mill. kroner. Komiteen vil understreke at disse innsparingene ikke skal gå ut over øving, trening og operativ evne.

Komiteen støtter de overordnede oppgavene Hæren er satt til med å styrkeprodusere og stille landmilitære kapasiteter på beredskap for innsats hjemme og ute i hele spekteret fra fred til væpnet konflikt. Komiteen vil understreke viktigheten av at Hæren fortsetter med videreutvikling av øvings- og treningsmønsteret for å øke operativ evne, herunder reaksjonstid, stridsevne, tilgjengelighet og utholdenhet. Brigaden er rammeverket for å utdanne og stille godt trente og tilgjengelige styrkebidrag. Komiteen forventer at Hæren vil få styrket beredskap og økt operativ evne gjennom bedring av kvalitet og tilgjengelighet på lagret materiell og forsyninger samt økt treningsnivå.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmet fra Sosialistisk Venstreparti, støtter at Hæren i 2016 fortsatt skal bidra til NATO Response Force beredskap og at Hærens hovedbidrag til operasjoner i utlandet vil være til Operation Inherent Resolve i Irak.

Komiteen støtter at Telemarksbataljonen med samvirkesystem skal inngå som del av NATOs Immediate Follow on Forces Group.

Komiteen mener det er viktig at Hæren videreutvikler brigaden med spesiell vekt på å styrke brigadens reaksjonsevne samt taktiske samvirkeoperasjoner i en fellesoperativ ramme, og ser positivt på tilførselen av nytt materiell og kompetanseheving av personell som vil bidra til å styrke Hærens operative evne. Komiteen understreker at Hærens to tyngdepunkter i Indre Troms og Østerdalen garnison videreføres innenfor rammen av Brigade Nord.

Komiteen støtter at Panserbataljonen (PBN) med tilhørende støtteavdelinger fortsetter videreutviklingen og videreutdanningen mot en innsatsklar og rask tilgjengelig bataljonstridsgruppe frem mot 2020, og at økningen av antall befal og vervede fortsetter for å styrke kampkraften. Komiteen vil understreke at PBN med tilhørende støtteavdelinger skal videreføre et høyt trenings- og øvingsnivå i 2016 for å kunne nå dette målet.

Komiteen merker seg at Hærens evne til troverdig og god grenseovervåking i Finnmark vil styrkes ved at Storskog grensestasjon ferdigstilles i 2016, og komiteen støtter at Grensevakten videreutvikles til å håndtere moderne og effektiv grenseovervåking av de krav som stilles til Schengenområdet yttergrenser og Norges forpliktelser iht. grenseavtalen fra 1949.

Komiteen støtter at Hans Majestet Kongens Garde (HMKG) videreføres for å ivareta kontinuerlig vakthold og sikring av kongehuset, og ser positivt på at HMKG ved behov og på anmodning skal kunne støtte politiet basert på tilgjengelige ressurser og innenfor rammen av instruks om Forsvarets bistand til politiet.

Komiteen merker seg at Hæren har gjennomført samordning av funksjoner og effektivisert ledelses- og styringsfunksjoner mellom Hærstaben og brigadestaben.

Komiteen har forventninger til at implementeringen av Innst. 335 L og 336 S (2014–2015) til Prop. 111 LS (2014–2015) Ordningen for militært tilsatte og endringer i forsvarspersonelloven m.m. (militærordningen) vil sikre ivaretagelse av kompetanse og gi Hæren en bedre personellsituasjon i årene fremover med økt kontinuitet og kompetanse med sikte på økt operativ evne.

Komiteen vil understreke viktigheten av at arbeidet knyttet til holdninger, etikk og ledelse videreføres på alle nivå i Hæren, spesielt med tanke på innføring av allmenn verneplikt fra 2016. Komiteen vil også understreke viktigheten av at arbeidet med helhetlig ivaretagelse av personell før, under og etter internasjonale operasjoner fortsetter, og at implementeringen av tiltakene i regjeringens oppfølgingsplan «I tjeneste for Norge» fortsetter.

Medlemmen i komiteen frå Senterpartiet merker seg at samanlikna med saldert budsjett for 2015 vert dei nominelle løyvingane til Hæren auka med 42 mill. kroner i Prop. 1 S Tillegg 1 (2015–2016). Like fullt vert løyvingane til Hæren reelt redusert med nær 30 mill. kroner. Denne medlemmen merker seg òg at Hæren sitt budsjett vert ytterlegare redusert med 5,2 mill. kroner i budsjettavtala mellom samarbeidspartia.

Denne medlemmen understrekar at Hæren er det viktigaste verktøyet i Forsvaret for å behalde suverenitet over eige territorium. Den militære landmakta, ved Hæren og Heimevernet, skal ha ei truverdig evne til territorialt forsvar. Landmakta skal verke allment stabiliserande og avskrekke bruk av militære maktmidlar mot norsk territorium og samfunnsinteresse i eventuelle kriser.

Denne medlemmen peiker på at det er store behov for auka overføringar til mellom anna ammunisjon og trening i Hæren. Denne medlemmen viser til at Senterpartiet i sitt alternative budsjett føreslo å auke løyvingane til Hæren med 110 mill. kroner, samanlikna med regjeringa sitt opphavlege budsjett. Samanlikna med samarbeidspartia si budsjettavtale foreslår Senterpartiet å auke løyvingane til Hæren med 115,2 mill. kroner.

Kap. 1732 og 4732 Sjøforsvaret

Utgifter	I tusen kroner
Saldert budsjett 2015	3 452 649
Prop. 1 S (2015–2016)	3 915 885
Prop. 1 S Tillegg 1 (2015–2016)	3 912 432
Inntekter	I tusen kroner
Saldert budsjett 2015	53 247
Prop. 1 S (2015–2016)	54 411

Komiteen viser til budsjettforliket mellom regjeringspartiene og Kristelig Folkeparti og Venstre som innebærer at post 1 reduseres med 18,5 mill. kroner, noe som fører til noe redusert omfang på tiltakspakken for økt vedlikehold av fartøyer i Sjøforsvaret.

Komiteen vil understreke viktigheten av at Sjøforsvarets kapasiteter skal skape stabilitet, troverdighet og forutsigbarhet, og sørge for maritim sikkerhet i norske havområder og mener budsjettet styrker den operative evnen.

Komiteen merker seg at den økte bevilgningen vil brukes til å ta inn vedlikeholdsetterslepet og det økte vedlikeholdsbehovet, og ser på dette som et nødvendig tiltak.

Komiteen registrerer også at en ubåt vil stasjoneres ved Ramsund orlogsstasjon, noe som åpner for 250 seilingsdøgn i nordområdene med ubåt. Komiteen mener dette medfører en økt maritim operativ tilgjengelighet og en betydelig økning av tilstedeværelsen i Nord-Norge.

Komiteen mener budsjettet legger til rette for å møte ambisjonene som settes til Sjøforsvarets moderniserte struktur og ser positivt på den økte tilstedeværelsen og seilingsaktiviteten i Nord-Norge.

Komiteen merker seg at Sjøforsvaret prioriterer trening og deltakelse i øvelser, nasjonalt og i utlandet, og registrerer at Sjøforsvaret i 2016 skal delta i NATOs stående styrker og vil lede en av NATOs stående fregattstyrker i hele 2017. Komiteen merker seg at styrkeproduksjon innrettes og prioriteres mot dette oppdraget.

Komiteen merker seg at korvettene og fregattene er innfaset og operative. Fregattene når imidlertid ikke full operativ kapasitet før de maritime NH90-helikopterne er innfaset.

Komiteen merker seg videre at et nytt logistikkfartøy vil ankomme Norge innen utgangen av 2016 og at oppdateringen av undervannsbåtene fortsetter.

Komiteen mener dette, samlet sett, vil styrke fleksibiliteten og utholdenheten i Sjøforsvarets styrkestruktur.

Medleimen i komiteen frå Senterpartiet vil peike på Sjøforsvaret si viktige rolle, mellom anna med å underbyggje Hærens og Heimevernets truverte for stabilitet og militær krisehandtering. Det er avgjerande for Noreg å ha eit sterkt sjøforsvar som kan sikre viktige farleder og norske kommunikasjonslinjer.

Denne medleimen viser til at Sjøforsvaret opplever utfordringar i bemanningssituasjonen og belastningar på mannskap på enkelte kompetanseområde.

Denne medleimen viser til at Senterpartiet i sitt alternative budsjett føreslår å auka løyvingane til Sjøforsvaret med 40 mill. kroner, samanlikna med Prop. 1 S Tillegg 1 (2015–2016). Samanlikna med samarbeidspartia sin budsjettavtale føreslår Senterpartiet å auke løyvingane til Sjøforsvaret med 62 mill. kroner.

Kap. 1733 og 4733 Luftforsvaret

Utgifter	I tusen kroner
Saldert budsjett 2015	4 573 004
Prop. 1 S (2015–2016)	4 768 990
Prop. 1 S Tillegg 1 (2015–2016)	4 764 417
Inntekter	I tusen kroner
Saldert budsjett 2015	179 664
Prop. 1 S (2015–2016)	183 593

Komiteen viser til at regjeringen foreslår å øke bevilgningene til Luftforsvaret. Budsjettet er foreslått styrket for å sikre tiltrekkeslig aktivitet og grunnlag for å kunne videreutvikle operativ evne i en kritisk omstillingsfase, spesielt rettet mot innfasing av nye kampfly og driftssetting av nye maritime helikoptre.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmet fra Sosialistisk Venstreparti, merker seg at virksomheten i Luftforsvaret også i 2016 vil være preget av nødvendige og omfattende endrings- og moderniseringsprosesser som følger opp de vedtak som ble fattet av Stortinget under behandlingen av Innst. 388 S (2011–2012) til Prop. 73 S (2011–2012). Norge vil i 2016 motta ytterligere to F-35 kampfly og vil ved utgangen av 2016 ha til sammen fire fly. F-16-strukturen skal videreføres som kampflysystem gjennom oppgraderinger, men tilpasset leveranseplanen og innfasing av de nye F-35-kampflyene.

Medleimen i komiteen frå Senterpartiet understrekar tydinga for at Noreg til ei kvar tid har eit sterkt og operativt luftforsvar for å sikre over-

vaking og kontroll over Noreg sine vide land- og havområde.

Denne medleimen viser til at Senterpartiet i sitt alternative budsjett føreslår å auka løyvingane til Luftforsvaret med 30 mill. kroner samanlikna med Prop. 1 S Tillegg 1 (2015–2016). Samanlikna med samarbeidspartia sin budsjettavtale føreslår Senterpartiet å auke løyvingane til Luftforsvaret med 34,6 mill. kroner.

Kap. 1734 og 4734 Heimevernet

Utgifter	I tusen kroner
Saldert budsjett 2015	1 214 133
Prop. 1 S (2015–2016)	1 215 016
Prop. 1 S Tillegg 1 (2015–2016)	1 213 802
Inntekter	I tusen kroner
Saldert budsjett 2015	5 896
Prop. 1 S (2015–2016)	6 024

Komiteen merker seg at regjeringa i Prop. 1 S Tillegg 1 (2015–2016) føreslo å løyve 1 213 mrd. kroner til Heimevernet, og at posten vert foreslått redusert nominelt med 0,3 mill. kroner samanlikna med saldert budsjett 2014. Komiteen noterer seg at Heimevernet sitt budsjett, justert for løns-, pris- og soldatkompenasjon og tekniske endringar, dermed vert reelt redusert med 12,9 mill. kroner. Komiteen noterer seg at Høgre, Framstegspartiet, Kristeleg Folkeparti og Venstre i sin budsjettavtale reduserer løyvingane med 1,2 mill. kroner, samanlikna med Prop. 1 S Tillegg 1 (2015–2016).

Komiteen syner til at den mest grunnleggjande oppgåva til ein stat er å tryggje landet sine innbyggjarar. For at Noreg skal ha eit forsvar med tilstrekkeleg forsvarsevne er Heimevernet særskilt viktig. Noreg har eit landareal på 0,324 millionar km², med mindre enn fem millionar innbyggjarar. Noreg har altså eit landareal på storleik med Italia, men med ein tidel av folketallet. Komiteen vil understreke at for å kunne forsvare heile Noreg må det bu folk i heile landet, og at eit bredt forankra forsvar må ha kompetanse til å forsvare landet.

Fleirtalet i komiteen, medlemene frå Arbeidarpartiet, Høgre, Framstegspartiet, Kristeleg Folkeparti og Venstre, vil understreke at eit bredt forankra forsvar også må ha gode, forberedte og øvde ordningar for allierte forsterkingar med kompetanse til å forsvare landet.

Komiteen viser til at Noreg er avhengig av eit forsvar med rask reaksjonsevne, men også med tilstrekkeleg evne til halde ut for å kunne utføre oppgåvene sine over tid. Komiteen viser til at det å

beherske terrenget er heilt avgjerande for å kunne halde ut under eit åtak mot Noreg. Komiteen vil peike på at Heimevernet med sin unike lokalkunnskap utgjer ein naudsynt ressurs for at Forsvaret samla skal innfri si hovudoppgåve, forsvaret av norsk territorium.

Komiteen vil understreke at Heimevernet skal vere ein desentralisert, landsdekkjande og attkjennande del av Forsvaret som utgjer ein vesentleg ressurs militært, men også for det sivile samfunnet. Heimevernet skal bygge rekrutteringa si på verneplikta.

Medlemmen i komiteen frå Senterpartiet viser til at for at Heimevernet også i framtida skal ha ein landsdekkjande struktur, må talet på HV-soldatar haldast på same nivå som i dag.

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Kristelig Folkeparti og Venstre, viser til at det for inneværende periode (LTP 2013–2016) er uttrykt en målsetting om at minimum 62 pst. av områdestrukturen i HV årlig skal gjennomføre øving og trening innen siste gjennomføringsår (2016). Flertallet merker seg at denne ambisjonen allerede ble oppnådd i 2014. Flertallet merker seg videre at det har vist seg utfordrende å rekruttere tilstrekkelig personell til å bemanne Heimevernet i alle områder, noe som taler for å gi Heimevernets innsatsstyrker prioritet og en mer fleksibel bruk av strukturen.

Medlemmene i komiteen frå Arbeidarpartiet, Kristeleg Folkeparti og Senterpartiet viser til at årleg trening må vere eit framtidig mål for alle HV-soldatar.

Komiteen viser til Heimevernet si rolle i den sivile beredskap, jf. § 13 i HV-lova. Heimvernet, saman med Sivilforsvaret og frivillige organisasjonar, er heilt avgjerande for at samfunnet skal kunne yte maksimal støtte i samband med ulukker og andre alvorlege hendingar. I ei tid med fleire naturkatastrofar og andre alvorlege hendingar er det viktig at Heimevernet har ein struktur som er eigna til å handtere dette.

Komiteen viser også til at omvæpning i Heimevernet til HK-416 våpensett er starta, men at Forsvaret i dag manglar våpen for å fylle opp strukturen. Komiteen vil peike på at Forsvaret må sikras ressursar til å slutføre denne omvæpninga innan få år.

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Kristelig Folkeparti og Venstre, viser til at prosjekt 4012, godkjent i 2008, tilførte HV bæreutrustning, personlig bekledning og utrustning i størrelsesorden 130 mill. kroner, gjeldende for hele HV-strukturen.

Flertallet viser videre til at det i revidert nasjonalbudsjett for 2014 ble bevilget ytterligere 45 mill. kroner til personlig bekledning og utrustning.

Flertallet understreker at de senere års satsinger medfører en betydelig styrking av Heimevernets utrustningsnivå.

Medlemmene i komiteen frå Arbeidarpartiet og Senterpartiet peiker på at det er eit stort behov for investeringar i Heimevernet. Heimevernet treng å fornye sine uniformer og hjelmar, og dei treng utrusting med skotsikre vestar. HV-soldatane har ikkje skotsikre vestar i dag. Dette kan medføre at HV-soldatar i fredstid overtek objektsikring frå politiet der politiet på grunn av trugsmål har nytta moderne skotsikre vestar og hjelm, medan HV-soldatane ikkje har dette vernet. Desse medlemmene peiker på at HV-soldatane burde ha same vern som politiet har, når dei oppheld seg i same risikosituasjon som politiet.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmet fra Sosialistisk Venstreparti, vil videre påpeke at det er viktig å styrke HVs behov for effektiv logistikk under trening, øving og i krise. Flertallet vil særskilt påpeke behovet for å få igangsatt den omtalte logistikkordningen for Heimevernet så snart som mulig.

Medlemmen i komiteen frå Senterpartiet viser til at Senterpartiet i sitt alternative budsjett foreslår å auka løyvingane til Heimevernet med 140 mill. kroner samanlikna med Prop. 1 S Tillegg 1 (2015–2016). Samanlikna med samarbeidspartia sin budsjettavtale foreslår Senterpartiet å auke løyvingane til Heimevernet med 141,2 mill. kroner. Av desse midlande vert 80 mill. kroner øyremerka årleg trening for alle HV-soldatane, medan 60 mill. kroner vert øyremerka oppgradering av våpensett i HV.

Kap. 1735 Etterretningstjenesten

Utgifter	I tusen kroner
Saldert budsjett 2015	1 222 912
Prop. 1 S (2015–2016)	1 552 401
Prop. 1 S med Tillegg 1 (2015–2016)	1 551 178

Komiteen er enig med departementet i at det endrede og uforutsigbare sikkerhetsbildet stiller store og økende krav til situasjonsoversikt og at Norges evne til å handtere det uforutsigbare må styrkes. På denne bakgrunn støtter komiteen den foreslåtte økningen til Etterretningstjenesten. Den internasjonale situasjonen øker behovet for en kompetent og høyteknologisk etterretningstjeneste. Vi ser både større usikkerhet i våre nærområder og en problematisk

utvikling i Midtøsten og Nord-Afrika. En rekke stater har liten eller ingen statlig kontroll, noe som gir grobunn og friområder for kriminelle, terrororganisasjoner og menneskesmuglere. Komiteen er urolig over framferden til IS og andre terroristorganisasjoner og mulig spredning til Europa og Norge. Komiteen ser også med uro på framveksten av høyreekstreme miljøer i et Europa med økonomisk og sosial uro og store migrasjons- og flyktningestrømmer.

Komiteen har merket seg at Etterretningstjenesten i 2016 vil fortsette å følge opp utviklingen i Russland og i nordområdene. Midtøsten og Nord-Afrika vil også bli høyt prioritert.

Komiteen ser det som viktig med et økt samarbeid mellom Etterretningstjenesten, Nasjonal sikkerhetsmyndighet (NSM) og Politiets sikkerhetstjeneste. Komiteen er positiv til at det utarbeides en årlig risiko- og trusselvurdering for samfunnsikkerhet.

Kap. 1740 og 4740 Forsvarets logistikkorganisasjon

Utgifter	I tusen kroner
Saldert budsjett 2015	1 937 193
Prop. 1 S (2015–2016)	1 299 444
Prop. 1 S Tillegg 1 (2015–2016)	1 297 507
Inntekter	I tusen kroner
Saldert budsjett 2015	102 224
Prop. 1 S (2015–2016)	76 467

Komiteen viser til at regjeringen foreslår for 2016 å bevilge kr 1 297 507 000. Komiteen merker seg at regjeringens forslag til budsjett innebærer en nominell budsjettmessig reduksjon av posten med 639,7 mill. kroner. Komiteen tar til etterretning at regjeringen har besluttet å etablere en ny etat for materiellinvestering og materiellforvaltning. Videre registrerer komiteen at etaten skal skilles ut fra Forsvarets logistikkorganisasjon (FLO) og at dette vil medføre en endret innretning av dagens FLO. Forsyningsdivisjonen, vedlikeholdsdivisjonen og deler av FLO stab, inkludert nasjonal logistikkommando, videreføres i FLO. Oppsettingsansvaret for vertslandsstøttebataljonen og ivaretagelsen av strategisk sjø- og lufttransport videreføres også i FLO. Komiteen oppfatter at den operative virksomheten understøttes av den stasjonære logistikk- og støttevirksomheten som delvis vil være organisert i forsvarsgrenene og delvis dekkes gjennom FLO. FLO er premissleverandør i logistikkprosessene og har en sentral rolle i det videre fornyings- og effektiviseringsarbeidet i Forsvaret.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmet fra Sosialistisk Venstreparti, noterer at Forsvarets behov for logistikk og forvaltningstjenester skal ivaretas blant annet i samarbeid med andre offentlige aktører, næringslivet og andre land når dette er totaløkonomisk lønnsomt og effekten bidrar til operativ evne. Flertallet merker seg at Forsvaret i 2015 inngikk en omfattende beredskapskontrakt med Wilh. Wilhelmsen-gruppen, og at det vurderes hvorvidt slike kontrakter vil være hensiktsmessige også til andre formål.

Medlemene i komiteen frå Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti etterlyser ei breiare drøfting av kva konsekvensar det har å nytte aukande grad av private tenester i Forsvaret sin logistikk og forvaltning. Dette gjeld spesielt dersom selskapa som vert nytta ikkje har norske eigarar.

Komiteen oppfatter at FLO i samarbeid med den nye etaten vil effektivisere interne prosesser og at dette vil føre til betydelige besparelser og at disse pengene vil bli brukt til prioriterte tjenester. Økt produktivitet og effektivitet er en målsetting for at FLO fortsatt skal være en konkurransedyktig logistikkleverandør for Forsvaret.

Kap. 1760 og 4760 Nyanskaffelser av materiell og nybygg og nyanlegg

Utgifter	I tusen kroner
Saldert budsjett 2015	7 123 295
Prop. 1 S (2015–2016)	6 757 091
Prop. 1 S Tillegg 1 (2015–2016)	6 731 108
Inntekter	I tusen kroner
Saldert budsjett 2015	81 869
Prop. 1 S (2015–2016)	100 623

Komiteen viser til budsjettforliket mellom regjeringspartiene og Kristelig Folkeparti og Venstre som innebærer at post 45 reduseres med 25 mill. kroner og innebærer en reduksjon av bevilgningen til prosjektet knyttet til mellomløsningen for Ula-klassen-ubåter.

Komiteen viser til at regjeringen følger opp hovedmålsettingene og hovedprioriteringene i gjeldende langtidsplan og sin uttalte målsetting om å styrke Forsvaret gjennom å videreføre et høyt investeringsnivå og styrke den operative evnen gjennom å sikre fremtidige relevante og moderne militære kapasiteter. Komiteen vil understreke betydningen både av behovet for økte investeringsrammer og av en god balanse mellom investering og drift i forsvarsbudsjettet i lys av den nye sikkerhetspolitiske situasjonen.

Komiteen viser videre til at de samlede materiellinvesteringene inklusive kampflyanskaffelser med baseløsning i Prop. 1 S (2015–2016) er på 12,4 mrd. kroner, noe som utgjør en andel på 25,2 pst. av forsvarsbudsjettet. Komiteen merker seg at Norge dermed innfrir sine forpliktelser som NATO-medlem, noe som innebærer at minimum 20 pst. av forsvarsbudsjettet skal gå til investeringer i fremtidige operative kapasiteter.

Komiteen viser til Prop. 1 S Tillegg 1 (2015–2016) med konsekvenser for forsvarssektoren, som innebærer et økt effektiviseringskrav i Forsvaret og en reduksjon med 25 mill. kroner til avsetninger til forprosjektering av investeringer og anskaffelser på kap. 1760 post 45. Komiteen viser til at dette kan være håndterbart av sektoren gitt det svært krevende utfordringsbildet som beskrives, men legger til grunn at man så langt det er mulig skjærer operativ virksomhet.

Komiteen viser til at regjeringen har besluttet å etablere en ny etat for materiellinvestering og materiellforvaltning som skilles ut fra Forsvarets logistikkorganisasjon (FLO) og at post 1 økes for også å dekke driftsutgiftene til den nye etaten. Komiteen har merket seg at handlingsrommet på post 1 inklusive interne effektivitetskrav er redusert med 50,5 mill. kroner sammenlignet med foregående år, men legger til grunn at dette skal bidra til å styrke andre prioriterte områder i Forsvaret.

Komiteen viser videre til at kap. 1760 post 45 foreslås redusert noe gjennom at en del av denne bevilgningen er overført i hovedsak til kap. 1761 «Nye kampfly med baseløsning» og omdisponert til driftsanskaffelser som skal styrke den operative evnen, og støtter denne omprioriteringen. Komiteen har også merket seg at kap. 1760 styrkes noe med midler til anskaffelse av AMRAAM C-7.

Komiteen viser til at den foreslåtte tildeling for 2016 i hovedsak er bundet til allerede godkjente prosjekter med pågående leveranser, men at det utover dette legges frem et nytt kategori 1-prosjekt for godkjenning i Stortinget. Komiteen viser videre til at dette nye investeringsprosjektet omfatter 360 nye feltvogner samt et antall tilhengere til Heimevernet innenfor en kostnadsramme på 527 mill. kroner og gir sin tilslutning til dette. Komiteen vil understreke betydningen av investeringen som vil gi Heimevernet en transportkapasitet som innebærer høyere driftssikkerhet, moderne sikkerhetsløsninger og tilfredsstillende hurtighet og at leveransen er planlagt avsluttet innen utgangen av 2020.

Komiteen viser for øvrig til Innst. 337 S (2014–2015) der Stortinget ga sitt samtykke til finansiering av nytt vedlikeholdsbygg og ny hovedinfrastruktur for F-35 baseløsning på Ørland hovedflystasjon, ny brannstasjon ved Bardufoss flystasjon, nytt

kampflyvern for Hæren, oppgradering av hovedkampsystemet for Leopard 2-stridsvogner samt oppdatering av seks Ula-klasse-ubåter.

Komiteen viser videre til at det ikke legges frem forslag til endringer av prosjektomfang og kostnadsramme på allerede godkjente kategori 1-prosjekter og at utbetalinger til materiellinvesteringer i hovedsak gjelder påbegynte kategori 1-prosjekter som logistikk- og støttefartøy, logistikkprosjektet i LOS-programmet, kampvogner til Hæren, landbasert indirekte ildstøtte, nye sjømålsmissiler (NSM), AEGIS COTS-oppdatering, oppgradering av luftvernmissil til Fridtjof Nansen-klasse fregatter, Skjold-klasse MTB, videre oppdatering av Ula-klasse undervannsbåter og nye NH90 enhetshelikoptre til Forsvaret, foruten utbetalinger til oppgradering av P3 Orion overvåkningsfly, erstatning av Stingray Mod O, hovedkampsystem Leopard 2-stridsvogner, anskaffelse av transportfly og til nytt forskningsfartøy. Komiteen slutter seg til dette.

Komiteen viser til at ambisjonen for anskaffelse av ny bekledning til Heimevernet er redusert for å styrke andre prioriterte områder i Forsvaret. Komiteen har forventninger til at de første leveransene av i alt 144 nye kampvogner av typen CV90 til Hæren, den største materiellinvesteringen i Hæren noensinne og som ble markert under en seremoni på Setermoen tidligere i år, vil tilføre Hæren nødvendig økt kapasitet og kampkraft og dermed bidra vesentlig til målet om å sikre økt operativ evne i Forsvaret.

Komiteen er tilfreds med at anskaffelsen av nytt logistikk- og støttefartøy til understøttelse av Forsvarets maritime kapasiteter og som vil inngå som er viktig plattform i allianseforsvaret, er under bygging med planlagt leveranse i 2016 og at fartøyet er forventet å være operativt ultimo 2017.

Komiteen merker seg de betydelige utfordringene det gjennom flere år har vært knyttet til forsinkelser og kostnadsøkninger i logistikkprosjektet i LOS-programmet i Forsvaret, og registrerer at første del av Logistikkprosjektet nå innføres fra 1. januar 2016. Videre har komiteen forventninger til prosjektets effekt på bl.a. materiellinvesteringer, vedlikeholdssystemer, forsyning og økonomistyring i FLO. Komiteen viser til beslutningen om å opprette en ny materielletat under Forsvarsdepartementet, og viser videre til betydningen av at man lykkes i å koordinere prosjektinnføringen med etableringen av den nye etaten.

Komiteen merker seg at prosjektet landbasert indirekte ildstøtte, et prosjekt som var planlagt gjennomført i samarbeid med BAE Bofors som leverandør for avsluttende levering i 2013, men som på grunn av manglende leveringsdyktighet hos Bofors tidligere er besluttet avsluttet. Komiteen imøteser av hensyn til nødvendig utskifting av gammelt artill-

leriskyts innen 2020 en avklaring om valg av nytt system i løpet av 2016.

Komiteen har merket seg at leveransen og integreringen av nye overflate sjømålsmissiler (NSM) for fregatter og korvetter som er under produksjon i regi av norsk forsvarsindustri, har gått etter planen med siste leveranser i 2015, videre at det i 2015 er utført tester av missilets kapasiteter og egenskaper ved Andøya rakettskytefelt.

Komiteen viser til Innst. 337 S (2014–2015), jf. Prop. 113 S (2014–2015), der prosjektet «AEGIS COTS Baseline update», som har som mål å opprettholde ytelsen på Fridtjof Nansen-klassens våpensystemer, ble vedtatt utvidet i omfang til å omfatte restaktiviteter fra prosjekt 6088 Nye fregatter. Komiteen har med tilfredshet merket seg at alle aktivitetene vedrørende klargjøring for helikopter, radarsystem, sensorsystem, mv. er i gang og at man er i sluttfasen når det gjelder satellittkommunikasjon.

Komiteen vil bemerke at det store anskaffelsesprosjektet med nye Skjold-klasse korvetter med tilhørende våpensystemer mv., forventes slutført i 2016 idet integrering av sjømålsmissil (NSM) og installasjon av satellittkommunikasjon er slutført og det kun gjenstår mindre feilopprettinger og garantisker.

Komiteen viser til prosjektet som angår oppdatering av Ula-klassen undervannsbåter og til den nylig vedtatte utvidelse som Stortinget sluttet seg til, jf. Innst. 337 S (2014–2015), gjennom vedtak om mellomløsning for Ula-klassen slik at ubåtene holdes teknisk tilgjengelige frem mot 2025 når nye ubåtkapasiteter etter planen vil kunne innføres. Komiteen vil understreke betydningen av at Norge opprettholder en kontinuerlig ubåtkapasitet og at det arbeides videre med planene om nyanskaffelse av ubåter fra midten av 2020-tallet.

Komiteen viser til prosjekt 6615 Anskaffelse av nytt ytre kystvaktfartøy, og merker seg at et nytt fartøy er planlagt anskaffet og levert i 2018. Komiteen viser for øvrig til redegjørelsen som er gitt om det fremtidige prosjekt 3049, videre til regjeringens vurdering av å se disse prosjektene i sammenheng og imøteser spesielt på bakgrunn av den sikkerhetspolitiske situasjonen særlig i nordområdene at regjeringen på egnet måte kommer tilbake til Stortinget med en anbefaling.

Komiteen viser til Stortingets vedtak, jf. Innst. 337 S (2014–2015), om anskaffelse av Kampluftvern for Hæren som skal forsvare Hærens manøveravdelinger mot luftangrep og at dette materiellet er planlagt levert i 2020.

Komiteen har merket seg at det fortsatt er forsinkelser i leveransen av i alt 14 nye NH90-helikoptre til Kystvakten og fregattene, men at de første fem er levert og et sjette, det første i sitt slag med sonar,

er forventet levert primo 2016. Komiteen vil understreke viktigheten av å få NH90 operativ fra kystvaktfartøy så raskt som mulig i 2016 etter at fartøyet i 2015 er brukt til avgrensede kystvaktoperasjoner fra land. Komiteen har også merket seg at utprøving fra fregatter vil skje ultimo 2015. Komiteen vil videre understreke forventningen om at alle 14 helikoptre er fullt ut konfigurert og levert iht. kontrakt i perioden 2017–2020 gitt Forsvarets behov for økt operativ evne og Kystvaktens oppdrag om å gi supplerende støtte i søk- og redningsaksjoner som ligger under Redningstjenestens ansvarsområde.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet viser til omtale i Prop. 1 S (2013–2014) av prosjekt 6615 Nytt ytre kystvaktfartøy og fremtidig prosjekt 3049 Erstatning Nordkappklasse. Disse medlemmer ber regjeringen å slå sammen disse prosjektene sammen til ett prosjekt. Det vil etter disse medlemmers mening gi bedre skip, lavere kostnad og en mer effektiv prosess.

Disse medlemmer kjenner til at i forkant av bygging av våre nye fregatter ble en slik organisering gjennomført mellom Forsvaret og Norsk Industri. Disse medlemmer anmoder derfor regjeringen om å igangsette en tilsvarende organisering når det gjelder nye ytre kystvaktfartøy allerede fra budsjettåret 2016.

Kap. 1761 Nye kampfly med baseløsning

Utgifter	I tusen kroner
Saldert budsjett 2015	3 887 694
Prop. 1 S (2015–2016)	8 552 264
Prop. 1 S Tillegg 1 (2015–2016)	8 552 148

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmet fra Sosialistisk Venstreparti, viser til at arbeidet med anskaffelse av inntil 52 F-35 kampfly med baseløsning, som Stortinget sluttet seg til ved behandling av Innst. 388 S (2011–2012) til Prop. 73 S (2011–2012), videreføres, og vil understreke viktigheten av at arbeidet følges opp i tråd med den leveranseplan som regjeringen informerte om i Prop. 136 S (2012–2013).

Flertallet viser til at regjeringen i denne proposisjonen ber om fullmakt til å bestille ytterligere seks F-35 kampfly med nødvendig tilleggsutstyr og tjenester og med planlagt leveranse i 2020. Disse flyene kommer i tillegg til de 22 F-35 kampfly som Stortinget tidligere har gitt fullmakt til å bestille.

Komiteen tar til etterretning at det i 2016 vil være behov for utbetalinger til allerede bestilte fly med nødvendig tilleggsutstyr og tjenester, og at det vil pågå bygge- og anleggsarbeid knyttet til etable-

ring av hovedbasen for kampfly på Ørland, og forutsetter at arbeidet har den framdrift som er nødvendig for å kunne realisere etableringen av et nytt og betydelig styrket kampflyvåpen i henhold til den tidsplan som er lagt.

Komiteen merker seg at alle de norske flyene vil anskaffes gjennom kontrakter med fast enhetspris, og at valutakursen er den mest vesentlige usikkerheten for kostnadsbilde. Komiteen merker seg at regjeringen likevel fastholder et styringsmål på 69,7 mrd. kroner for kampflyanskaffelsen. Komiteen vil følge kostnadsutviklingen nøye, og forutsetter at regjeringen vil komme tilbake til Stortinget hvis kommende usikkerhetsanalyser tilsier en justering av kostnadsbildet.

Komiteen merker seg at departementet har igangsatt en prosess for å få deler av forlengelsen av rullebanen på den nye kampflybasen finansiert gjennom NATOs investeringsprogram for sikkerhet, med basis i NATOs krav til en AWACS-base, men at prosjektet må finansieres nasjonalt for å være sikker på at rullebanen er klar til å motta F-35 kampfly i september 2017.

Komiteen vil understreke viktigheten av at regjeringen arbeider videre for å lykkes i å realisere mulighetene som ligger i et planlagt industrisamarbeid knyttet til JSM og APEX, samt gi AIM Norway mulighet til å konkurrere om flere oppdrag innen vedlikehold på F-35 motorer. Det er nødvendig å utløse de potensialer som ligger i dette, hvis målsettingen om nasjonal verdiskapning knyttet til kampflyanskaffelsen skal nås over tid.

Komiteen tar til etterretning at regjeringen arbeider videre med å vurdere en såkalt «Block Buy»-løsning sammen med andre partnerland og eventuelt vil komme tilbake til Stortinget med dette.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Kristelig Folkeparti, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti viser til at det i Prop. 1 S (2015–2016) under kap. 1761 Nye kampfly med baseløsning, post 45 Store utstyrsanskaffelser og vedlikehold, foreslås å redusere bevilgningen med 200 mill. kroner og benytte disse på kap. 1760 post 45 for anskaffelse av AMRAAM C-7. Disse medlemmer finner grunn til å reise spørsmål ved at det eksplisitt foreslås å redusere bevilgningen på kampflyprosjektets kapittel med 200 mill. kroner for så å bruke de samme midlene til å dekke innkjøpet av missiler under et annet og mer generelt kapittel for store forsvarsanskaffelser. Disse medlemmer vil understreke betydningen av at det ikke kan reises tvil om at investeringer som har sammenheng med det nye kampflyprosjektet også skal bevilges over det kapittel som er dedikert til dette formålet.

Disse medlemmer ser behov for en presisering av reglene for hvordan kapittelføringen skal skje, slik at det i ettertid ikke kan reises spørsmål om noe av investeringskostnadene ved det nye kampflyprosjektet ikke kommer fram på en riktig måte. Dette gjelder blant annet for investeringer som med tilpasninger kan brukes i flere sammenhenger.

Disse medlemmer vil videre anføre at når en bevilgning først er så stor at den forelegges Stortinget eksplisitt, bør det gis en beskrivelse av hva investeringen gjelder. Disse medlemmer vil påpeke at AMRAAM C-7 overhodet ikke nevnes i budsjettproposisjonen for 2015 og heller ikke gis noen forklarende beskrivelse i budsjettproposisjonen for 2016. Disse medlemmer mener det ikke gis tilstrekkelig informasjon til Stortinget i budsjettproposisjonen når en investering på 200 mill. kroner verken beskrives eller begrunnes.

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti viser til det fagmilitære rådet som i forkant av kampflybestillingen konkluderte med at antallet kampfly ikke kunne underskride 27–42 kampfly for å kunne betegnes som «det minste kompetansebærende kampflyvåpenet». Sosialistisk Venstreparti mener kapasiteten til å forsvare Norge og forvalte de norske havområdene skal ligge til grunn for Forsvarets prioriteringer og foreslår derfor en reduksjon i antallet kampfly Norge skal bestille. Dette medlem viser også til at flere partnernasjoner (Canada, Italia, Nederland og Danmark) allerede har nedjustert sine planlagte anskaffelser, og mener at Norge også kritisk må gjennomgå sin bestilling.

Dette medlem viser til besvarelse av skriftlige spørsmål fra Forsvarsdepartementet angående kampflykjøpet både hva gjelder totale levetidskostnader og total kostnad for kampflyanskaffelsen, hvor det fremgår at kampflykjøpet er blitt betydelig dyrere. Dette medlem er bekymret for at kampflykjøpene blir en gjøkunge i offentlige budsjetter som vil beslaglegge en økende mengde av fellesskapsressurser i årene framover.

Dette medlem mener bestillingen på nye fly i 2016 bør reduseres fra seks til fire fly.

Kap. 1790 og 4790 Kystvakten

Utgifter	I tusen kroner
Saldert budsjett 2015	1 034 780
Prop. 1 S (2015–2016)	1 046 001
Prop. 1 S Tillegg 1 (2015–2016)	1 044 967
Inntekter	I tusen kroner
Saldert budsjett 2015	1 058
Prop. 1 S (2015–2016)	1 081

Komiteen vil understreke det viktige arbeidet Kystvakten gjør. Hovedfunksjonen til Kystvakten er å hevde suverenitet og å utøve myndighet, og komiteen understreker viktigheten av at Kystvakten bidrar til god situasjonsforståelse og operativ evne langs hele kysten, og særlig i nordområdene.

Komiteen viser til Kystvaktens betydning for ressursforvaltning og kontroll gjennom effektiv overvåking, relevant tilstedeværelse og jevnlig og målrettede inspeksjoner i områder med fangst og fiske.

Komiteen merker seg at Kystvakten også gir viktige bidrag for redningsberedskap, sjøtrygghet, oljevernberedskap og andre sivile oppgaver.

Komiteen vil understreke det viktige i at Kystvakten opprettholder norsk suverenitet og ressursforvaltning i henhold til internasjonal rett og avtaler. Den er en stabilitetsskapende faktor i ressursrike og strategisk viktige havområder.

Komiteen viser til at nordområdene er et svært viktig strategisk satsingsområde i utenriks- og sikkerhetspolitikken. Tilstedeværelse i nord er en av de viktigste nasjonale oppgavene for Forsvaret. Kystvakten er sentral i å hevde Norges suverenitet i nordområdene.

Medlemmen i komiteen frå Senterpartiet merkar seg at regjeringa i Prop. 1 S Tillegg 1 (2015–2016) føreslo at det vert løyvd om lag 1 045 mrd. kroner til Kystvakta. Dette betyr at Kystvakta sitt budsjett vert svekka med drygt 6 mill. kroner, justert for pris-, løns- og soldatkompensasjon. Denne medlemmen noterer seg at i budsjettavtala mellom samarbeidspartia vert Kystvakta sitt budsjett svekka med ytterlegare 1 mill. kroner.

Denne medlemmen understrekar at det er naudsynt for Noreg å sikre Kystvakta ressursar til å hevda norsk suverenitet i våre store og strategisk viktige havområde.

Denne medlemmen viser til at Senterpartiet i sitt alternative budsjett har føreslått å auka løyvinga til Kystvakta med 20 mill. kroner samanlikna med Prop. 1 S Tillegg 1 (2015–2016). Samanlikna med samarbeidspartia sin budsjettavtale føreslår Senterpartiet å auke løyvingane til Kystvakta med 21 mill. kroner.

Kap. 1791 og 4791 Redningshelikoptertjenesten

Utgifter	I tusen kroner
Saldert budsjett 2015	737 888
Prop. 1 S (2015–2016)	866 972
Prop. 1 S Tillegg 1 (2015–2016)	866 234
Inntekter	I tusen kroner
Saldert budsjett 2015	686 454
Prop. 1 S (2015–2016)	803 590

Komiteen vil vise til at utgiftene til Forsvarets skvadron 330, Redningshelikoptertjenesten, fordeles etter en fastlagt nøkkel mellom Justis- og beredskapsdepartementet og Forsvarsdepartementet, som er formalisert i en driftsavtale. Komiteen har merket seg at kapitlet har en økning på 7,5 mill. kroner knyttet til reetablering av kapasiteten til maritim kontraterot mot skip i kystnære farvann. Komiteen viser for øvrig til at søk- og redningsoppdrag styres fra hovedredningsentralene, mens militære oppdrag styres av Forsvarets operative hovedkvarter.

Kap. 1792 og 4792 Norske styrker i utlandet

Utgifter	I tusen kroner
Saldert budsjett 2015	570 367
Prop. 1 S (2015–2016)	704 338
Prop. 1 S Tillegg 1 (2015–2016)	703 768
Inntekter	I tusen kroner
Saldert budsjett 2015	10 368
Prop. 1 S (2015–2016)	10 316

Komiteen oppfatter at posten reelt økes med 124,2 mill. kroner, grunnet en videreføring og styrking av Norges bidrag til FN-operasjonen i Mali og en videreføring av det militære bidraget til EU-operasjonen i Middelhavet.

Komiteen viser til at deltakelse med militære bidrag i flernasjonale operasjoner i utlandet er et sentralt element i Norges sikkerhets- og forsvarspolitik, og tjener flere målsettinger.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmet fra Sosialistisk Venstreparti, merker seg at det norske militære styrkebidraget til den internasjonale koalisjonen som bidrar til å bekjempe terrorgruppen ISIL i Irak, vil i 2016 være vårt største internasjonale militære bidrag.

Medlemmen i komiteen frå Senterpartiet viser til at Noreg ikkje har nokon tradisjon for å stille med militære bidrag utan eit mandat frå FN eller når det ikkje er ledd i ein NATO-operasjon. Denne medlemmen er uroa for at norske styrkar gjennom dette kan hamne i ein potensielt langvarig konflikt. Denne medlemmen peikar på at det militære bidraget i Irak legg beslag på ressursar som kunne vore nytta til trening og operativ verksemd i Noreg.

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti viser til det norske militære styrkebidraget i Irak og at dette planlegges videreført neste år. Dette medlem deler regjeringens ønske om å bekjempe den ekstreme voldelige terrororganisasjo-

nen ISIL, men mener vi mangler kunnskap og refleksjon rundt de mulige konsekvensene av et norsk bidrag i Irak, og at Norge risikerer å bli dratt inn i en borgerkrig og en regional storkonflikt. Dette medlem vil anbefale at styrkebidraget til Irak avsluttes. Dette medlem viser til Sosialistisk Venstrepartis alternative budsjett hvor dette er reflektert.

Komiteen noterer at regjeringen planlegger å avslutte det militære engasjementet i Afghanistan i løpet av 2016, i tråd med at Resolute Support Mission forventes avsluttet. Av gjenværende norsk innsats i 2016 vil spesialstyrkebidragene til støtte for afghansk spesialpoliti i Kabul og støtte til det afghanske spesialpolitidirektoratet være våre hovedbidrag.

Komiteen merker seg at Norge vil delta i FN-operasjonen United Nations Multidimensional Integrated Stabilisation Mission in Mali (MINUSMA), også i 2016. Fra januar 2016 stilles et C-130J Hercules transportfly til disposisjon i inntil ti måneder.

Komiteen registrerer at Norge tilbød høsten 2015 å bidra med inntil ti personell til EUs Training Mission (EUTM) i Mali for en periode på ett år, med mulighet for forlengelse. Det ventes at det norske bidraget vil inngå som en del av EUTM tidlig i 2016.

Komiteen er oppmerksom på at kvinner rammes hardt i dagens konflikter og ofte blir utsatt for målrettede angrep. Siden FNs sikkerhetsråd i år 2000 vedtok resolusjon 1325 om kvinner, fred og sikkerhet, har man fra norsk side arbeidet for å fremme kvinners deltakelse i freds- og sikkerhetsspørsmål.

Komiteen understreker at forsvaret skal legge vekt på forebygging og håndtering av seksualisert vold i væpnet konflikt i tråd med sikkerhetsrådsresolusjonen 1820 fra 2008.

Kap. 1795 og 4795 Kulturelle og allmenntilgjengelige forhold

Utgifter	I tusen kroner
Saldert budsjett 2015	268 285
Prop. 1 S (2015–2016)	267 935
Prop. 1 S Tillegg 1 (2015–2016)	267 669
Inntekter	I tusen kroner
Saldert budsjett 2015	9 495
Prop. 1 S (2015–2016)	9 702

Komiteen viser til at kulturelle og allmenntilgjengelige formål er en viktig samfunnsmessig del av Forsvarets oppgaver, og at kapitlet omfatter Forsvarets

avdeling for kultur og tradisjon, herunder Forsvarets musikk, Forsvarets museer og Forsvarets kommandantskap.

Komiteen viser videre til den viktige samfunns- og kulturverdien som ligger i at bl.a. Forsvarets musikk gjennom tilstedeværelse og synlighet er en viktig brobygger mellom Forsvaret og det øvrige samfunnet.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Fremskrittspartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti, viser til at kulturelle og allmenntilgjengelige formål representerer et verdifullt bidrag til det sivile samfunn, og at kapitlet omfatter Forsvarets avdeling for kultur og tradisjon, herunder Forsvarets musikk, Forsvarets museer og Forsvarets kommandantskap.

Flertallet viser videre til at bl.a. Forsvarets musikk representerer en verdifull kulturell ressurs gjennom tilstedeværelse og synlighet som brobygger mellom Forsvaret og det øvrige samfunnet.

Komiteens medlemmer fra Senterpartiet, Venstre og Sosialistisk Venstreparti viser til at Forsvarets musikk i dag samarbeider svært bredt og holder mange hundre konserter i hele landet hvert år, med en stor genrebredde og noen av landets fremste musikere. Musikere bidrar også i stor grad i det frivillige musikkliv som instruktører og dirigenter. Forsvarets musikk er i dag Norges største arbeidsplass for profesjonelle musikere, og en av få karrieremuligheter for utøvende musikere. I tillegg løser de en lang rekke oppdrag for Forsvaret og representerer Norge ved statsbesøk og formelle anledninger i inn- og utland.

Disse medlemmer er bekymret for den langsiktige finansieringen av Forsvarets musikk og museer, gitt signalene som er fremlagt i det fagmilitære rådet. Disse medlemmer mener det er svært viktig å sikre stabil og langsiktig finansiering til Forsvarets avdeling for kultur og tradisjon, og at dette tas inn i arbeidet med ny langtidsplan.

Kap. 4799 Militære bøter

Inntekter	I tusen kroner
Saldert budsjett 2015	500
Prop. 1 S (2015–2016)	500

Komiteen merker seg at inntektene gjelder militære bøter og er basert på erfaringstall fra de senere årene.

4. Forslag fra mindretall

Rammeområde 8

Forslag fra Arbeiderpartiet:

Forslag 1

Stortinget ber regjeringen unnta Forsvaret fra avbyråkratiserings- og effektiviseringsreformen og komme tilbake til dette i forslag til revidert nasjonalbudsjett.

5. Komiteens tilråding

Komiteen har for øvrig ingen merknader, viser til proposisjonen og rår Stortinget til å gjøre slike

vedtak:

Rammeområde 4 (Utenriks)

I

På statsbudsjettet for 2016 bevilges under:

Kap.	Post	Formål	Kroner	Kroner
Utgifter				
100		Utenriksdepartementet		
	1	Driftsutgifter	2 100 185 000	
	21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres</i>	12 231 000	
	45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres</i>	17 250 000	
	70	Erstatning av skader på utenlandske ambassader	998 000	
	71	Diverse tilskudd	25 205 000	
	72	Hjelp til norske borgere i utlandet	169 000	
103		Regjeringens fellesbevilgning for representasjon		
	1	Driftsutgifter	49 439 000	
104		Kongefamiliens offisielle reiser til utlandet		
	1	Driftsutgifter	9 558 000	
115		Næringsfremme-, kultur- og informasjonsformål		
	1	Driftsutgifter, <i>kan nyttes under post 70</i>	17 122 000	
	70	Tilskudd til næringsfremme-, kultur- og informasjonsformål, <i>kan overføres,</i> <i>kan nyttes under post 1</i>	49 242 000	
116		Deltaking i internasjonale organisasjoner		
	70	Tilskudd til internasjonale organisasjoner	1 551 475 000	
117		EØS-finansieringsordningene		
	75	EØS-finansieringsordningen 2009–2014, <i>kan overføres</i>	1 250 000 000	
	76	Den norske finansieringsordningen 2009–2014, <i>kan overføres</i>	1 150 000 000	
118		Nordområdetiltak mv.		
	1	Driftsutgifter, <i>kan nyttes under post 70 og 71</i>	31 967 000	

Kap.	Post	Formål	Kroner	Kroner
	70	Nordområdetiltak og prosjektsamarbeid med Russland, <i>kan overføres, kan nyttes under post 1</i>	300 079 000	
	71	Støtte til utvikling av samfunn, demokrati og menneskerettigheter mv., <i>kan overføres, kan nyttes under post 1</i>	60 905 000	
	76	Tilskudd til internasjonale klima- og miljøtiltak, <i>kan overføres</i>	38 530 000	
119		Globale sikkerhetstiltak		
	1	Driftsutgifter, <i>kan nyttes under post 70</i>	2 083 000	
	70	Globale sikkerhetstiltak, <i>kan overføres, kan nyttes under post 1</i>	12 003 000	
140		Utenriksdepartementets administrasjon av utviklingshjelpen		
	1	Driftsutgifter	1 431 636 000	
	45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres</i>	30 257 000	
141		Direktoratet for utviklingssamarbeid (Norad)		
	1	Driftsutgifter	236 172 000	
144		Fredskorpset		
	1	Driftsutgifter	45 101 000	
150		Bistand til Afrika		
	78	Regionbevilgning for Afrika, <i>kan overføres</i>	2 094 640 000	
151		Bistand til Asia		
	78	Regionbevilgning for Asia, <i>kan overføres</i>	591 500 000	
152		Bistand til Midtøsten og Nord-Afrika		
	78	Regionbevilgning for Midtøsten og Nord-Afrika, <i>kan overføres</i>	556 000 000	
153		Bistand til Latin-Amerika		
	78	Regionbevilgning for Latin-Amerika, <i>kan overføres</i>	80 000 000	
160		Sivilt samfunn og demokratiutvikling		
	1	Driftsutgifter	22 110 000	
	70	Sivilt samfunn, <i>kan overføres</i>	1 955 471 000	
	77	Uttevslingsordninger gjennom Fredskorpset, <i>kan overføres</i>	142 000 000	
161		Næringsutvikling		
	70	Næringsutvikling, <i>kan overføres</i>	139 000 000	
	75	NORFUND – tapsavsetning	375 000 000	
162		Overgangsbistand		
	70	Overgangsbistand	200 000 000	
163		Nødhjelp, humanitær bistand og menneskerettigheter		
	70	Nødhjelp og humanitær bistand, <i>kan overføres</i>	4 389 042 000	
	72	Menneskerettigheter, <i>kan overføres</i>	298 300 000	
164		Fred, forsoning og demokrati		
	70	Fred, forsoning og demokratitiltak, <i>kan overføres</i>	390 900 000	

Kap.	Post	Formål	Kroner	Kroner
	71	ODA-godkjente land på Balkan, <i>kan overføres</i> ...	175 000 000	
	72	Global sikkerhet, utvikling og nedrustning, <i>kan overføres</i>	154 700 000	
	73	Andre ODA-godkjente OSSE-land, <i>kan overføres</i>	365 500 000	
165		Forskning, kompetanseheving og evaluering		
	1	Driftsutgifter	120 537 000	
	45	Større utstysanskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres</i>	237 000 000	
	70	Forskning, <i>kan overføres</i>	148 000 000	
	71	Faglig samarbeid, <i>kan overføres</i>	305 900 000	
166		Miljø og bærekraftig utvikling mv.		
	70	Ymse tilskudd, <i>kan overføres</i>	5 500 000	
	72	Internasjonale miljøprosesser og bærekraftig utvikling, <i>kan overføres</i>	767 200 000	
	74	Fornybar energi, <i>kan overføres</i>	470 000 000	
167		Flyktningtiltak i Norge, godkjent som utviklingshjelp (ODA)		
	21	Spesielle driftsutgifter	7 381 924 000	
168		Kvinneres rettigheter og likestilling		
	70	Kvinneres rettigheter og likestilling, <i>kan overføres</i>	293 500 000	
169		Global helse og utdanning		
	1	Driftsutgifter	15 958 000	
	70	Global helse, <i>kan overføres</i>	3 065 000 000	
	73	Utdanning, <i>kan overføres</i>	1 732 000 000	
170		FN-organisasjoner mv.		
	70	FNs utviklingsprogram (UNDP)	565 000 000	
	71	FNs befolkningsfond (UNFPA)	401 000 000	
	72	FNs barnefond (UNICEF)	505 000 000	
	73	Verdens matvareprogram (WFP), <i>kan overføres</i> ..	237 000 000	
	74	FNs Høykommissær for flyktninger (UNHCR) ..	350 000 000	
	75	FNs organisasjon for palestinske flyktninger (UNRWA)	125 000 000	
	76	FN og globale utfordringer, <i>kan overføres</i>	223 300 000	
	77	FNs aidsprogram (UNAIDS), <i>kan overføres</i>	120 000 000	
	78	Bidrag andre FN-organisasjoner mv., <i>kan overføres</i>	187 300 000	
	79	Ekspertes, juniorekspertes og FNs fredskorps, <i>kan overføres</i>	47 000 000	
	81	Tilskudd til internasjonal landbruksforskning, <i>kan overføres</i>	105 000 000	
	82	FNs organisasjon for kvinners rettigheter og likestilling (UN Women), <i>kan overføres</i>	75 000 000	
	83	Verdens helseorganisasjon (WHO), <i>kan overføres</i>	183 500 000	
171		Multilaterale finansinstitusjoner		
	70	Verdensbanken, <i>kan overføres</i>	841 000 000	
	71	Regionale banker og fond, <i>kan overføres</i>	820 500 000	

Kap.	Post	Formål	Kroner	Kroner
	72	Strategisk samarbeid med multilaterale utviklingsbanker og finansinstitusjoner, <i>kan overføres</i>	110 500 000	
172		Gjeldslette og gjeldsrelaterte tiltak		
	70	Gjeldsslette, betalingsbalansestøtte og kapasitetsbygging, <i>kan overføres</i>	270 000 000	
480		Svalbardbudsjettet		
	50	Tilskudd	302 891 000	
		Totale utgifter		40 362 280 000
Inntekter				
3100		Utenriksdepartementet		
	1	Diverse gebyrer ved utenriksstasjonene	16 180 000	
	2	Gebyrer for utlendingssaker ved utenriksstasjonene	167 132 000	
	5	Refusjon spesialutsendinger mv.	46 697 000	
		Totale inntekter		230 009 000

II

Merinntektsfullmakter

Stortinget samtykker i at Utenriksdepartementet i 2016 kan:

1.

overskride bevilgningen under	mot tilsvarende merinntekter under
kap. 100 post 1	kap. 3100 postene 2 og 5
kap. 140 post 1	kap. 3140 post 5

Merinntekt som gir grunnlag for overskridelse skal også dekke merverdiavgift knyttet til overskridelsen, og berører derfor også kap. 1633 post 1 for de statlige forvaltningsorganene som inngår i nettoordningen for merverdiavgift.

Merinntekter og eventuelle mindreinntekter tas med i beregningen av overføring av ubrukt bevilgning til neste år.

2. overskride bevilgningen under kap. 166 Miljø og bærekraftig utvikling mv., post 70 Ymse tilskudd, mot tilsvarende inntekter under kap. 3166 Miljø og bærekraftig utvikling mv., post 1 Salgsinntekter fra salg av bostandseiendommer som er finansiert over bistandsbudsjettet, og som ikke er avskrevet i forhold til innlemmelse i husleieordningen. Ubenyttede inntekter fra slikt salg kan tas med ved beregning av overførbart beløp under kap. 166 Miljø og bærekraftig utvikling mv., post 70 Ymse tilskudd.

III

Omdisponeringsfullmakt

Stortinget samtykker i at Utenriksdepartementet i 2016 kan omdisponere inntil 2 mill. kroner per tiltak

fra kap. 166 Miljø og bærekraftig utvikling mv., post 70 Ymse tilskudd, til øvrige ODA-godkjente bevilgninger. Beslutning om bruk av midler utover dette og inntil 6 mill. kroner treffes av Kongen.

IV

Agio/Disagio

Stortinget samtykker i at Utenriksdepartementet i 2016 gis fullmakt til å utgiftsføre/inntektsføre uten bevilgning kursgevinst og -tap som følge av justering av midlene ved utenriksstasjonene under kap. 100/3100 Utenriksdepartementet og kap. 140/3140 Utenriksdepartementets administrasjon av utviklingshjelpen, post 89 Agio/Disagio.

V

Bruk av opptjente rentemidler

Stortinget samtykker i at opptjente renter på tilskudd som er utbetalt fra Norge til tematisk støtte, multi-bi-prosjekter, samarbeidsprosjekter, stat-tilstat-bistand, støtte til internasjonale og lokale ikke-statlige aktører, kan benyttes til tiltak som avtales mellom Utenriksdepartementet og den enkelte mottaker.

VI

Tilsagnsfullmakter

Stortinget samtykker i at Utenriksdepartementet i 2016 kan gi tilsagn om:

1. støtte utover gitte bevilgninger, men slik at samlet ramme for nye tilsagn og gammelt ansvar ikke overstiger følgende beløp:

Kap.	Post	Betegnelse	Samlet ramme
117		EØS-finansieringsordningene	
	75	EØS-finansieringsordningen 2009–2014	535,0 mill. kroner
	76	Den norske finansieringsordningen 2009–2014	210,7 mill. kroner
161		Næringsutvikling	
	70	Næringsutvikling	45,0 mill. kroner
166		Miljø og bærekraftig utvikling mv.	
	74	Fornybar energi	30,0 mill. kroner

2. tilskudd til utvikling av en vaksine mot pneumokokkbakterien innenfor initiativet Advance Market Commitments for Vaccines (AMC) med inntil USD 57 mill. i perioden 2009–2017 under kap. 169 Global helse og utdanning.
3. tilskudd til International Finance Facility for Immunisation II (IFFIm II) med inntil 1 500 mill. kroner i perioden 2010–2020 under kap. 169 Global helse og utdanning, samt fravike stortingsvedtak av 8. november 1984 om utbetaling av tilskudd før det er behov for å dekke de aktuelle utgiftene og bruke tilskudd som sikkerhet for lån.
4. tilskudd til en global finansieringsordning for kvinne- og barnehelse med inntil 3 600 mill. kroner samlet i perioden 2015–2020 under kap. 169 Global helse og utdanning.
5. tilskudd til Vaksinealliansen Gavi med inntil 6 250 mill. kroner i perioden 2016–2020 over kap. 169, post 70 Global helse.

VII

Garantifullmakter

Stortinget samtykker i at Utenriksdepartementet i 2016 kan:

1. gi garantier innenfor en ramme for nye tilsagn og gammelt ansvar for inntil 20 mill. kroner for å minske norske importørers risiko ved direkte import fra utviklingsland, jf. kap. 161 Næringsutvikling.
2. inngå garantier for perioden 2013–2018 for avtaler om kjøp av prevensjonsimplantater til bruk i utviklingsland, innenfor en ramme for nye tilsagn og gammelt ansvar for inntil USD 140 mill. Prevensjonsimplantatene skal være godkjent av Verdens helseorganisasjon (WHO), og avtalene skal

være inngått med det formål å oppnå prisreduksjoner.

VIII

Dekning av forsikringstilfelle

Stortinget samtykker i at Kongen i 2016 kan inngå avtaler om forsikringsansvar for utstillinger ved visningsinstitusjoner i utlandet innenfor en totalramme for nye og gamle garantier på inntil 3 600 mill. kroner. Forsikringsansvaret omfatter tap og skade under transport, lagring og i visningsperioden.

IX

Toårige budsjettvedtak

Stortinget samtykker i at Norge kan slutte seg til toårige budsjettvedtak i FAO, WHO, ILO, UNIDO, OECD, WTO, IAEA, IEA, Havbunnsmyndigheten, Den internasjonale havrettsdomstolen, Rwandadomstolen, Jugoslaviadomstolen, Mekanismen for internasjonale straffedomstoler (MICT) og for regulært bidrag til FN.

X

Ettergivelse av fordringer

Stortinget samtykker i at Kongen i 2016 kan:

1. ettergi statlige fordringer på utviklingsland i samsvar med kriteriene i handlingsplanen av 2004 Om gjeldslette for utvikling for inntil 500 mill. kroner under Garantiinstituttet for eksportkredits gamle portefølje (gammel alminnelig ordning og den gamle særordningen for utviklingsland). Fordringene verdsettes til faktisk utstående beløp på ettergivelsestidspunktet.
2. ettergi statlige fordringer på Sudan som stammer fra den norske skipseksportkampanjen (1976–1980) for inntil 1 050 mill. kroner under Garanti-

instituttet for eksportkredits gamle portefølje (gammel alminnelig ordning og den gamle særordningen for utviklingsland). Fordringene verdsettes til faktisk utestående beløp, inklusive påløpte renter, på ettergivelsestidspunktet. Gjeldsettergivelsen gjennomføres uten bevilgning over bistandsbudsjettet og uten å belaste den norske gjeldsplanens ramme.

XI

Utbetaling av tilskudd

Stortinget samtykker i at Utenriksdepartementet i 2016 gis unntak fra bestemmelsene i stortingsvedtak av 8. november 1984 om utbetaling av gitte bevilgninger på følgende måte:

1. Utbetalinger av norske medlemskapskontingenter, pliktige bidrag og andre bidrag til internasjonale organisasjoner Norge er medlem av, kan foretas i henhold til regelverket til den enkelte organisasjon.
2. Utbetalinger av tilskudd til utviklingsformål kan foretas en gang i året dersom avtaler om samfinansiering med andre givere innenfor utviklings-samarbeidet tilsier det.
3. Eventuelle utbetalinger av regjeringens gave til TV-aksjoner kan i sin helhet utbetales som et engangsbeløp.
4. Utbetalinger av tilskudd til Climate Investment Fund (CIF) kan foretas i samsvar med fondets prosedyrer for fondsoppbygging.
5. Utbetalinger av tilskudd til følgende fond forvaltet av Den europeiske bank for gjenoppbygging og utvikling (EBRD) kan foretas i henhold til regelverket til det enkelte fond: Early Transition Countries Fund, Eastern Europe Energy Efficiency and Environment Partnership Fund, Eastern Europe Energy Efficiency and Environment Partnership Regional Fund, EBRD Water Fund, EBRD Southern and Eastern Mediterranean Multi-Donor Account og EBRD-Ukraine Stabilisation and Sustainable Growth Multi-Donor Account.
6. Utbetalinger av tilskudd til følgende fond forvaltet av NATO kan foretas i henhold til regelverket til det enkelte fond: Professional Development Programme for Civilian Personnel in the MoD and Other Security Institutions in Georgia, Ukraine Trust Fund for Military Career Transition.
7. Utbetalinger av bidrag til Northern Dimension Environment Partnership Support Fund (NDEP), Chernobyl Shelter Fund (CSF) og Nuclear Safety Account (NSA) kan foretas i samsvar med fondets prosedyrer for fondsoppbygging.

XII

Bruk av gjeldsbrev og raskere trekk på gjeldsbrev

Stortinget samtykker i at Utenriksdepartementet i 2016 kan fravike bevilgningsreglementet § 3 annet ledd ved utstedelse av gjeldsbrev i forbindelse med kapitalpåfyllinger under Det internasjonale utviklingsfondet, Det asiatiske utviklingsfondet, Det afrikanske utviklingsfondet og Den globale miljøfasiliteten.

XIII

Deltakelse i kapitaløkninger i internasjonale banker og fond

Stortinget samtykker i at:

1. Norge deltar i den sjette generelle kapitaløkningen i Den afrikanske utviklingsbanken med en innbetalt andel tilsvarende motverdien i norske kroner på innbetalingstidspunktet av til sammen SDR 30 340 000. Innbetalingen foretas i løpet av årene 2011–2018, og belastes kap. 171 Multilaterale finansinstitusjoner, post 71 Regionale banker og fond.
2. Norge i forbindelse med formalisering av Sør-Sudans medlemskap i Afrikabanken, deltar i en selektiv kapitaløkning i Den afrikanske utviklingsbanken (AfDB) med en innbetalt andel tilsvarende motverdien i norske kroner på innbetalingstidspunktet av til sammen UA 570 000. Innbetalingen foretas i løpet av årene 2016–2023, og belastes kap. 171 Multilaterale finansinstitusjoner, post 71 Regionale banker og fond. Kapitaløkningen innebærer også en økning i den norske statsgarantien i AfDB med UA 8 930 000.
3. Norges andel i den sjette kapitalpåfyllingen i AfDB økes med motverdien i norske kroner av UA 50 000 per år i 2015 og 2016 som følge av reallokering av aksjer. Innbetalingen belastes kap. 171 Multilaterale finansinstitusjoner, post 71 Regionale banker og fond. Den norske garantirammen i AfDB økes med UA 1 590 000.
4. Norge deltar i kapitalpåfyllingen til Den interamerikanske utviklingsbankens (IDB) organisasjon for privat sektor, Inter-American Investment Corporation (IIC), med en andel på USD 10,1 mill. innbetalt i syv årlige avdrag for perioden 2016–2022. Innbetalingene belastes kap. 171 Multilaterale finansinstitusjoner, post 71 Regionale banker og fond.
5. Norge deltar i kapitalpåfyllingen i Den globale miljøfasiliteten (GEF) med en innbetalt andel på inntil 432 mill. kroner over perioden 2014–2018. Innbetalingene belastes kap. 166 Miljø og bærekraftig utvikling mv., post 72 Internasjonale miljøprosesser og bærekraftig utvikling

6. Norge deltar i kapitalpåfyllingen i Det grønne klimafondet (GCF) med en innbetalt andel på inntil 1,6 mrd. kroner over perioden 2015–2018. Innbetalingene belastes kap. 166 Miljø og bærekraftig utvikling mv., post 72 Internasjonale miljøprosesser og bærekraftig utvikling.
7. Norge deltar i den tiende kapitalpåfyllingen av

det internasjonale landbruksutviklingsfondet (IFAD10) med en andel på 315 mill. kroner for perioden 2016–2018, innbetalt i tre årlige bidrag. Innbetalingene belastes kap. 171 Multilaterale finansinstitusjoner, post 71 Regionale banker og fond.

Rammeområde 8 (Forsvar)

I

På statsbudsjettet for 2016 bevilges under:

Kap.	Post	Formål	Kroner	Kroner
Utgifter				
1700		Forsvarsdepartementet		
	1	Driftsutgifter	378 953 000	
	73	Forskning og utvikling, <i>kan overføres</i>	33 108 000	
1710		Forsvarsbygg og nybygg og nyanlegg		
	1	Driftsutgifter, <i>kan overføres</i>	3 457 740 000	
	45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres, kan nyttes under kap. 1760, post 45 ...</i>	300 592 000	
	46	Komponentutskifting, <i>kan overføres</i>	56 279 000	
	47	Nybygg og nyanlegg, <i>kan overføres, kan nyttes under kap. 1761, post 47</i>	1 472 025 000	
1716		Forsvarets forskningsinstitutt		
	51	Tilskudd til Forsvarets forskningsinstitutt	188 763 000	
1719		Fellesutgifter og tilskudd til foretak under Forsvarsdepartementet		
	1	Driftsutgifter	329 345 000	
	21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres, overslagsbevilgning</i>	118 541 000	
	43	Til disposisjon for Forsvarsdepartementet, <i>kan overføres</i>	15 229 000	
	71	Overføringer til andre, <i>kan overføres</i>	58 779 000	
	78	Norges tilskudd til NATOs og internasjonale driftsbudsjetter, <i>kan overføres</i>	267 540 000	
1720		Felles ledelse og kommandoapparat		
	1	Driftsutgifter	3 842 312 000	
1723		Nasjonal sikkerhetsmyndighet		
	1	Driftsutgifter	224 962 000	
1725		Fellesinstitusjoner og -utgifter under Forsvarsstaben		
	1	Driftsutgifter	2 009 923 000	
	70	Renter låneordning, <i>kan overføres</i>	9 408 000	
	71	Overføringer til andre, <i>kan overføres</i>	19 156 000	
1731		Hæren		

Kap.	Post	Formål	Kroner	Kroner
	1	Driftsutgifter	5 262 935 000	
1732		Sjøforsvaret		
	1	Driftsutgifter	3 890 479 000	
1733		Luftforsvaret		
	1	Driftsutgifter	4 759 844 000	
1734		Heimevernet		
	1	Driftsutgifter	1 213 630 000	
1735		Etterretningstjenesten		
	21	Spesielle driftsutgifter	1 549 955 000	
1740		Forsvarets logistikkorganisasjon		
	1	Driftsutgifter	1 295 007 000	
1760		Nyanskaffelser av materiell og nybygg og nyanlegg		
	1	Driftsutgifter, <i>kan nyttes under kap. 1760, post 45</i>	1 408 348 000	
	44	Fellesfinansierte investeringer, nasjonalfinansiert andel, <i>kan overføres</i>	56 546 000	
	45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres, kan nyttes under kap. 1761, post 45</i>	5 081 182 000	
	48	Fellesfinansierte investeringer, fellesfinansiert andel, <i>kan overføres</i>	71 500 000	
	75	Fellesfinansierte investeringer, Norges tilskudd til NATOs investeringsprogram for sikkerhet, <i>kan overføres, kan nyttes under kap. 1760, post 44</i>	87 549 000	
1761		Nye kampfly med baseløsning		
	1	Driftsutgifter, <i>kan nyttes under kap. 1761, post 45</i>	162 482 000	
	45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres</i>	6 948 915 000	
	47	Nybygg og nyanlegg, <i>kan overføres</i>	1 440 635 000	
1790		Kystvakten		
	1	Driftsutgifter	1 043 933 000	
1791		Redningshelikoptertjenesten		
	1	Driftsutgifter	865 496 000	
1792		Norske styrker i utlandet		
	1	Driftsutgifter	703 768 000	
1795		Kulturelle og allmenntilgittige formål		
	1	Driftsutgifter	264 839 000	
	72	Overføringer til andre	2 564 000	
		Totale utgifter		48 892 262 000
Inntekter				
4700		Forsvarsdepartementet		
	1	Driftsinntekter	2 371 000	
4710		Forsvarsbygg og nybygg og nyanlegg		
	1	Driftsinntekter	4 287 229 000	
	47	Salg av eiendom	99 863 000	

Kap.	Post	Formål	Kroner	Kroner
4719		Fellesinntekter til foretak under Forsvarsdepartementet		
	1	Driftsinntekter	791 000	
4720		Felles ledelse og kommandoapparat		
	1	Driftsinntekter	67 066 000	
4723		Nasjonalt sikkerhetsmyndighet		
	1	Driftsinntekter	9 182 000	
4725		Fellesinstitusjoner og -inntekter under Forsvarsstaben		
	1	Driftsinntekter	60 682 000	
4731		Hæren		
	1	Driftsinntekter	65 911 000	
4732		Sjøforsvaret		
	1	Driftsinntekter	54 305 000	
4733		Luftforsvaret		
	1	Driftsinntekter	183 233 000	
4734		Heimevernet		
	1	Driftsinntekter	6 012 000	
4740		Forsvarets logistikkorganisasjon		
	1	Driftsinntekter	76 263 000	
4760		Nyanskaffelser av materiell og nybygg og nyanlegg		
	1	Driftsinntekter	29 085 000	
	48	Fellesfinansierte investeringer, inntekter	71 536 000	
4790		Kystvakten		
	1	Driftsinntekter	1 079 000	
4791		Redningshelikoptertjenesten		
	1	Driftsinntekter	802 216 000	
4792		Norske styrker i utlandet		
	1	Driftsinntekter	10 296 000	
4795		Kulturelle og allmenntilgode formål		
	1	Driftsinntekter	9 684 000	
4799		Militære bøter		
	86	Militære bøter	500 000	
		Totale inntekter		5 837 304 000

II

Merinntektsfullmakter

Stortinget samtykker i at Forsvarsdepartementet i 2016 kan benytte alle merinntekter til å overskride enhver utgiftsbevilgning under Forsvarsdepartementet, med følgende unntak:

a. Inntekter fra militære bøter kan ikke benyttes som grunnlag for overskridelse.

b. Inntekter ved salg av større materiell kan benyttes med inntil 75 pst. til overskridelse av bevilgningen under kap. 1760 Nyanskaffelser av materiell og nybygg og nyanlegg, post 45 Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold.

Merinntekt som gir grunnlag for overskridelse skal også dekke merverdiavgift knyttet til overskridelsen, og berører derfor også kap. 1633 post 1 for de statlige forvaltningsorganene som inngår i nettoordningen for merverdiavgift.

Merinntekter og eventuelle mindreinntekter tas med i beregningen av overføring av ubrukt bevilgning til neste år.

III

Bestillingsfullmakter

Stortinget samtykker i at Forsvarsdepartementet i 2016 kan:

1. foreta bestillinger ut over gitte bevilgninger, men slik at samlet ramme for nye bestillinger og gammelt ansvar ikke overstiger følgende beløp:

Kap.	Post	Betegnelse	Samlet ramme
1720		Felles ledelse og kommandoapparat	
	1	Driftsutgifter	430 mill. kroner
1725		Fellesinstitusjoner og -utgifter under Forsvarsstaben	
	1	Driftsutgifter	75 mill. kroner
1731		Hæren	
	1	Driftsutgifter	30 mill. kroner
1732		Sjøforsvaret	
	1	Driftsutgifter	910 mill. kroner
1733		Luftforsvaret	
	1	Driftsutgifter	1 500 mill. kroner
1734		Heimevernet	
	1	Driftsutgifter	65 mill. kroner
1740		Forsvarets logistikkorganisasjon	
	1	Driftsutgifter	1 320 mill. kroner
1760		Nyanskaffelser av materiell og nybygg og nyanlegg	
	1	Driftsutgifter	100 mill. kroner
	44	Fellesfinansierte investeringer, nasjonalfinansiert andel	80 mill. kroner
	45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold	17 000 mill. kroner
	48	Fellesfinansierte investeringer, fellesfinansiert andel	165 mill. kroner
1761		Nye kampfly med baseløsning	
	45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold	30 245 mill. kroner
1790		Kystvakten	
	1	Driftsutgifter	2 080 mill. kroner
1791		Redningshelikoptertjenesten	
	1	Driftsutgifter	60 mill. kroner
1792		Norske styrker i utlandet	
	1	Driftsutgifter	25 mill. kroner
1795		Kulturelle og allmennyttige formål	
	1	Driftsutgifter	2 mill. kroner

2. gi Forsvarets forskningsinstitutt fullmakt til å ha økonomiske forpliktelser på inntil 60 mill. kroner ut over det som dekkes av egne avsetninger.

IV

Tilsagnsfullmakter

Stortinget samtykker i at Forsvarsdepartementet i 2016 kan gi tilsagn om økonomisk støtte ut over bevilgningen, men slik at samlet ramme for nye tilsagn og gammelt ansvar ikke overstiger følgende beløp:

Kap.	Post	Betegnelse	Samlet ramme
1700		Forsvarsdepartementet	
	73	Forskning og utvikling	68 mill. kroner

V

Nettobudsjettering av salgsomkostninger

Stortinget samtykker i at Forsvarsdepartementet i 2016 kan trekke salgsomkostninger ved salg av materiell og fast eiendom fra salgsinntekter før det overskytende inntektsføres under kap. 4760 Nyanskaffelser av materiell og nybygg og nyanlegg, post 45 Store nyanskaffelser og kap. 4710 Forsvarsbygg og nybygg og nyanlegg, post 47 Salg av eiendom.

VI

Personell

Stortinget samtykker i at:

1. Forsvarsdepartementet i 2016 kan fastsette lengden på førstegangstjenesten, repetisjonstjenesten og heimevernstjenesten slik det går frem av Prop. 1 S (2015–2016).
2. Enheter oppsatt med frivillig heimevernspersonell kan overføres til forsvarsgrener og fellesinstitusjoner, og benyttes i operasjoner i utlandet.

VII

Investeringsfullmakter

Stortinget samtykker i at Forsvarsdepartementet i 2016 kan:

1. starte opp nye investeringsprosjekter, herunder større bygg- og eiendomsprosjekter, som er presentert som nye prosjekter i Prop. 1 S (2015–2016), innenfor de kostnadsrammer som der er omtalt.
2. endre tidligere godkjente prosjekter som anført i Prop. 1 S (2015–2016), herunder endrede kostnadsrammer.
3. starte opp og gjennomføre materiellinvesteringer, byggeprosjekter og innredningsprosjekter av lavere kategori.
4. nytte bevilgningen på den enkelte investeringspost, hhv. post 44, 45, 47 og 48 fritt mellom formål, bygg- og eiendoms kategorier, anskaffelser og prosjekter som presentert i Prop. 1 S (2015–2016).

5. gjennomføre konsept- og definisjonsfasen av planlagte materiellanskaffelser.
6. igangsette planlegging og prosjektering av bygge-, anleggs- og innredningsprosjekter innenfor rammen av bevilgningen på de respektive poster.
7. inkludere gjennomføringskostnader i investeringsprosjektene for innredning, eiendom, bygg og anlegg på postene 45, 46 og 47.

VIII

Fullmakter vedrørende fast eiendom

Stortinget samtykker i at Forsvarsdepartementet i 2016 kan:

1. avhende fast eiendom uansett verdi til markedspris når det ikke foreligger annet statlig behov for eiendommen. Eiendommene skal normalt legges ut for salg i markedet, men kan selges direkte til fylkeskommuner eller kommuner til markedspris, innenfor EØS-avtalens bestemmelser. Dersom eiendommene er aktuelle for friluft- eller kulturformål, kan de selges på samme vilkår til Statskog SF hvis ikke fylkeskommuner eller kommuner ønsker å kjøpe eiendommene. Likeledes kan eiendommer som er nødvendige for å oppfylle samfunnets målsetting om å opprettholde en selvfinansiert sivil luftfart, selges direkte til Avinor AS. Dette gjelder følgende eiendoms kategorier:
 - a. rullebaner, taksebaner med tilhørende sikkerhetsområder, flyoppstillingsplasser og andre arealer og infrastruktur for flyoperasjoner
 - b. terminal innrettet mot det service- og tjenestebehov som forbrukere og myndigheter har bruk for
 - c. områder for kollektiv og privat tilbringertjeneste
 - d. kontorer og lignende
 - e. eiendommer for fremtidig utbygging
2. avhende fast eiendom til en verdi av inntil 100 000 kroner vederlagsfritt eller til underpris når særlige grunner foreligger.

IX

Tidspunkt for belastning av utgiftsbevilgninger

Stortinget samtykker i at Forsvarsdepartementet i 2016 kan belaste utgiftsbevilgninger for bestillinger gjennom NSPA (NATO Support Agency), andre

internasjonale organisasjoner eller andre lands myndigheter fra det tidspunkt materiell blir bestilt, selv om levering først skjer senere i budsjettåret eller i et etterfølgende budsjettår.

Oslo, i utenriks- og forsvarskomiteen, den 4. desember 2015

Anniken Huitfeldt

leder

Elin Rodum Agdestein

ordf. for kap. 163, 168, 1760 og 4760

Regina Alexandrova

ordf. for kap. 118, 480, 1720, 1731, 4720 og 4731

Sylvi Graham

ordf. for kap. 164, 169, 1700 og 4700

Trine Skei Grande

ordf. for kap. 165, 1795 og 4795

Øyvind Halleraker

ordf. for kap. 119, 170, 1732 og 4732

Svein Roald Hansen

ordf. for kap. 116, 117, 1723, 1725, 4723 og 4725

Knut Arild Hareide

ordf. for kap. 150, 162, 171, 1710 og 4710

Trond Helleland

ordf. for kap. 166 og 4799

Liv Signe Navarsete

ordf. for kap. 160, 167, 1734 og 4734

Harald Tom Nesvik

ordf. for kap. 161, 1733 og 4733

Marit Nybakk

ordf. for kap. 140, 141, 144, 1735, 1791 og 4791

Per Sandberg

ordf. for kap. 153, 1792 og 4792

Kåre Simensen

ordf. for kap. 152 og 1716

Bård Vegar Solhjell

ordf. for kap. 151, 172, 1790 og 4790

Jonas Gahr Støre

ordf. for kap. 100, 115, 1761 og 3100

Christian Tybring-Gjedde

ordf. for kap. 103, 104, 1719, 1740, 4719 og 4740

Vedlegg

**Brev fra Forsvarsdepartementet v/statsråden til Stortingets presidentskap,
datert 21. oktober 2015**

Brev til stortingets presidentskap – rettelsler i prop. 1 s (2015–2016)

I forbindelse med utarbeidelsen av Prop. 1 S for 2016 har det av tekniske årsaker oppstått feil i regnskapstallene for 2014 i alle innledende tabeller under utgifts- og inntektskapitlene. Den tekniske feilen vil bli rettet.

Feilen har ingen konsekvenser for de foreslåtte bevilgninger for 2016, eller for teksten i proposisjonen.

Vedlagt følger en oversikt over kapitler og poster med riktige regnskapstall for 2014 og angitt sidetall for de enkelte endringene.

vedlegg til vedlegg
Regnskapstall utgifter

Kap/post		Regnskap 2014	Sidetall i Prp. 1 S
1700	Forsvarsdepartementet	486 674 000	s65
1700/01	Driftsutgifter	454 848 000	s67
1700/73	Forskning og utvikling	31 826 000	s67
1710	Forsvarsbygg og nybygg og nyanlegg	5 585 969 000	s65
1710/01	Driftsutgifter	3 449 379 000	s69
1710/46	Ekstraordinært vedlikehold og komponentutskifting	171 007 000	s69
1710/47	Nybygg og nyanlegg	1 965 583 000	s69
1716	Forsvarets forskningsinstitutt	180 656 000	s65
1716/51	Tilskudd til Forsvarets forskningsinstitutt	180 656 000	s73
1719	Fellesutgifter og tilskudd til foretak under Forsvarsdepartementet	969 319 000	s65
1719/01	Driftsutgifter	262 171 000	s73
1719/21	Spesielle driftsutgifter	354 855 000	s73
1719/43	Til disposisjon for Forsvarsdepartementet	3 619 000	s73
1719/71	Overføringer til andre	68 661 000	s73
1719/48	Norges tilskudd til NATOs og internasjonale driftsbudsjetter	280 013 000	s73
1720	Felles ledelse og kommandoapparat	3 900 605 000	s65
1720/01	Driftsutgifter	3 900 605 000	s79
1721	Felles ledelse av Forsvarets spesialstyrker	39 138 000	s65
1721/01	Driftsutgifter	39 138 000	s82
1723	Nasjonal sikkerhetsmyndighet	218 649 000	s65
1723/01	Driftsutgifter	218 649 000	s82
1725	Fellesinstitusjoner og -utgifter under Forsvarsstaben	2 117 301 000	s65
1725/01	Driftsutgifter	2 108 449 000	s84
1725/70	Renter låneordning	8 852 000	s84
1731	Hæren	5 595 628 000	s65
1731/01	Driftsutgifter	5 595 628 000	s86
1732	Sjøforsvaret	3 586 037 000	s65
1732/01	Driftsutgifter	3 586 037 000	s88

Kap/post		Regnskap 2014	Sidetall i Prp. 1 S
1733	Luftforsvaret	4 842 602 000	s65
1733/01	Driftsutgifter	4 842 602 000	s90
1734	Heimevernet	1 271 877 000	s65
1734/01	Driftsutgifter	1 271 877 000	s94
1735	Etterretningstjenesten	1 158 674 000	s65
1735/21	Spesielle driftsutgifter	1 158 674 000	s96
1740	Forsvarets logistikkorganisasjon	2 457 302 000	s65
1740/01	Driftsutgifter	2 457 302 000	s97
1760	Nyanskaffelser av materiell og nybygg og nyanlegg	8 859 372 000	s66
1760/01	Driftsutgifter	1 084 979 000	s99
1760/44	Fellesfinansierte investeringer, nasjonalfinansiert andel	23 268 000	s99
1760/45	Større utstysanskaffelser og vedlikehold	7 655 951 000	s99
1760/48	Fellesfinansierte investeringer, fellesfinansiert andel	24 016 000	s99
1760/75	Fellesfinansierte investeringer, Norges tilskudd til NATOs investeringsprogram for sikkerhet	71 158 000	s99
1761	Nye kampfly med baseløsning	2 458 983 000	s66
1761/01	Driftsutgifter	82 863 000	s114
1761/45	Større utstysanskaffelser og vedlikehold	2 135 009 000	s114
1761/47	Nybygg og nyanlegg	241 111 000	s114
1790	Kystvakten	1 049 767 000	s66
1790/01	Driftsutgifter	1 049 767 000	s121
1791	Redningshelikoptertjenesten	864 961 000	s66
1791/01	Driftsutgifter	864 961 000	s123
1792	Norske styrker i utlandet	736 386 000	s66
1792/01	Driftsutgifter	732 231 000	s125
1792/70	Tilskudd til ettergivelse av lån	4 155 000	s125
1795	Kulturelle og allmenntnyttige formål	295 508 000	s66
1795/01	Driftsutgifter	293 096 000	s128
1795/72	Overføringer til andre	2 412 000	s128
		46 675 408 000	
		46 675 408 000	

Regnskapstall, inntekter

4700	Forsvarsdepartementet	74 755 000	s66
4700/01	Driftsinntekter	68 201 000	s68
4700/16	Refusjon av foreldrepenger	1 768 000	s68
4700/18	Refusjon av sykepenger	4 786 000	s68

Kap/post		Regnskap 2014	Sidetall i Prp. 1 S
4710	Forsvarsbygg og nybygg og nyanlegg	4 383 212 000	s66
4710/01	Driftsinntekter	4 184 141 000	s72
4710/16	Refusjon av foreldrepenger	7 518 000	s72
4710/18	Refusjon av sykepenge	23 664 000	s72
4710/47	Salg av eiendom	167 889 000	s72
4719	Fellesinntekter til foretak under Forsvarsdepartementet	1 439 000	s66
4719/01	Driftsinntekter	1 232 000	s78
4719/18	Refusjon av sykepenge	207 000	s78
4720	Felles ledelse og kommandoapparat	136 268 000	s66
4720/01	Driftsinntekter	96 937 000	s82
4720/15	Refusjon arbeidsmarkedstiltak	306 000	s82
4720/16	Refusjon av foreldrepenger	16 282 000	s82
4720/17	Refusjon lærlinger	2 688 000	s82
4720/18	Refusjon av sykepenge	20 055 000	s82
4723	Nasjonal sikkerhetsmyndighet	21 721 000	s66
4723/01	Driftsinntekter	17 198 000	s83
4723/16	Refusjon av foreldrepenger	1 500 000	s83
4723/18	Refusjon av sykepenge	3 023 000	s83
4725	Fellesinstitusjoner og -inntekter under Forsvarsstaben	88 233 000	s66
4725/01	Driftsinntekter	64 123 000	s85
4725/15	Refusjon arbeidsmarkedstiltak	380 000	s85
4725/16	Refusjon av foreldrepenger	6 901 000	s85
4725/17	Refusjon lærlinger	2 821 000	s85
4725/18	Refusjon av sykepenge	13 958 000	s85
4725/70	Renter låneordning	1 000	s85
4725/90	Lån til boligformål	49 000	s85
4731	Hæren	179 508 000	s66
4731/01	Driftsinntekter	122 633 000	s88
4731/15	Refusjon arbeidsmarkedstiltak	435 000	s88
4731/16	Refusjon av foreldrepenger	25 323 000	s88
4731/17	Refusjon lærlinger	4 149 000	s88
4731/18	Refusjon av sykepenge	26 968 000	s88
4732	Sjøforsvaret	87 032 000	s66
4732/01	Driftsinntekter	60 132 000	s90
4732/15	Refusjon arbeidsmarkedstiltak	117 000	s90
4732/16	Refusjon av foreldrepenger	13 481 000	s90
4732/17	Refusjon lærlinger	4 622 000	s90
4732/18	Refusjon av sykepenge	8 680 000	s90
4733	Luftforsvaret	359 112 000	s66
4733/01	Driftsinntekter	326 209 000	s93
4733/15	Refusjon arbeidsmarkedstiltak	293 000	s93
4733/16	Refusjon av foreldrepenger	11 298 000	s93
4733/17	Refusjon lærlinger	5 365 000	s93

Kap/post		Regnskap 2014	Sidetall i Prp. 1 S
4733/18	Refusjon av sykepenger	15 947 000	s93
4734	Heimevernet	17 661 000	s66
4734/01	Driftsinntekter	8 784 000	s95
4734/15	Refusjon arbeidsmarkedstiltak	199 000	s95
4734/16	Refusjon av foreldrepenger	3 716 000	s95
4734/17	Refusjon lærlinger	704 000	s95
4734/18	Refusjon av sykepenger	4 258 000	s95
4740	Forsvarets logistikkorganisasjon	501 631 000	s66
4740/01	Driftsinntekter	458 083 000	s99
4740/15	Refusjon arbeidsmarkedstiltak	39 000	s99
4740/16	Refusjon av foreldrepenger	9 288 000	s99
4740/17	Refusjon lærlinger	2 233 000	s99
4740/18	Refusjon av sykepenger	31 988 000	s99
4760	Nyanskaffelser av materiell og nybygg og nyanlegg	88 245 000	s66
4760/01	Driftsinntekter	2 190 000	s114
4760/16	Refusjon av foreldrepenger	4 345 000	s114
4760/18	Refusjon av sykepenger	4 108 000	s114
4760/45	Store nyanskaffelser	41 541 000	s114
4760/48	Fellesfinansierte investeringer, inntekter	36 061 000	s114
4790	Kystvakten	16 370 000	s66
4790/01	Driftsinntekter	2 690 000	s123
4790/16	Refusjon av foreldrepenger	4 446 000	s123
4790/17	Refusjon lærlinger	5 919 000	s123
4790/18	Refusjon av sykepenger	3 315 000	s123
4791	Redningshelikoptertjenesten	771 016 000	s66
4791/01	Driftsinntekter	768 169 000	s124
4791/16	Refusjon av foreldrepenger	1 760 000	s124
4791/17	Refusjon lærlinger	141 000	s124
4791/18	Refusjon av sykepenger	946 000	s124
4792	Norske styrker i utlandet	23 051 000	s66
4792/01	Driftsinntekter	22 535 000	s128
4792/16	Refusjon av foreldrepenger	186 000	s128
4792/18	Refusjon av sykepenger	330 000	s128
4795	Kulturelle og allmenntilgode formål	22 014 000	s67
4795/01	Driftsinntekter	18 122 000	s130
4795/15	Refusjon arbeidsmarkedstiltak	8 000	s130
4795/16	Refusjon av foreldrepenger	2 093 000	s130
4795/17	Refusjon lærlinger	106 000	s130
4795/18	Refusjon av sykepenger	1 685 000	s130
4799	Militære bøter	997000	s67
4799/86	Militære bøter	997000	s130